
VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2000

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

DIREKTÖRENS ÖVERSIKT	4
FINANSMARKNADEN 2000	6
VERKSAMHETSMILJÖN	6
KONKURRENSEN OCH UTBUDET AV TJÄNSTER PÅ FINANSMARKNADEN	8
UTVECKLINGEN PÅ FINANSMARKNADEN	11
TILLSYNSVERKSAMHETEN	13
TILLSYNSPOLICY	13
TILLSYN AV MARKNADEN OCH MARKNADENS ARBETSSÄTT	13
TILLSYNSOBJEKTENS EKONOMISKA STÄLLNING OCH RISKTAGNING	15
OBSERVERAT VID INSPEKTIONERNA	20
TILLSYNSSAMARBETE OCH ÖVRIGT SAMARBETE MED ANDRA MYNDIGHETER	24
REGLERINGSVERKSAMHETEN	25
UTGÅNGSPUNKTER FÖR REGLERINGEN	25
UTVECKLINGEN AV EU:S FINANSMARKNADSLAGSTIFTNING	25
FINANSINSPEKTIONENS LAGSTIFTNINGSINITIATIV OCH ANDRA INITIATIV	28
LAGSTIFTNINGSPROJEKT	29
FINANSINSPEKTIONENS FÖRESKRIFTER OCH ANVISNINGAR	29
FINANSINSPEKTIONENS STÄLLNINGSTAGANDEN	30
INTERNATIONELL VERKSAMHET	32
PRINCIPERNA FÖR DEN INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN	32
VERKSAMHETEN I INTERNATIONELLA SAMARBETSORGAN	33
TILLSYNSSAMARBETE	35
ORGANISATIONSUTVECKLING	37
FINANSINSPEKTIONEN I KORTHET	39
BILAGA	42

Direktörens översikt

2000 var ett år av fortsatt snabb ekonomisk tillväxt i Finland. Euron deprecierade mot US-dollar nästan fram till slutet av året och började sedan stiga men var fortfarande svagare än vid slutet av 1999. Europeiska centralbanken höjde anbudsräntan flera gånger under året. Detta speglades också på marknaden. I Finland ledde det till bredare räntemarginaler för bankerna, då utlåningsräntorna steg avsevärt mer än inlåningsräntorna. Därigenom förbättrades också bankernas finansnetto alltmer. Också provisionsintäkterna ökade och kreditförlusterna var fortsatt mycket låga. Sammantaget steg bankernas lönsamhet på grund av dessa faktorer till rekordartade nivåer, trots att deras personalkostnader och andra kostnader ökade något.

Utvecklingen på värdepappersmarknaden var mycket heterogen. Aktiekurserna fluktuerade kraftigt och framför allt kurserna för IT-aktierna rasade mot slutet av året. Utvecklingen har fortsatt i samma riktning under de första månaderna 2001. Man kan anta att bubblan till följd av den långvariga börsryan åtminstone delvis spruckit. Detta märktes också i ett minskat antal aktieemissioner så att knappt inga alls förekom mot slutet av året. Det kan delvis ses rentav som en sund utveckling då det åtminstone i vissa fall har börsintroducerats företag vars börsfärdighet man med fog kan ha delade meningar om. I detta hänseende var Finland ingen isolerad ö utan samma fenomen påträffades nästan överallt.

Den ökade oron reflekterades också i marknadsaktörernas agerande. Finansinspektionen tvingades beklagligt ofta ingripa vid brister i börsbolagens

information. Nio polisutredningar begärdes om misstänkta fall av förseelser och brott mot värdepappersmarknadslagen. Det är därför skäl att fortfarande kritiskt granska ägarstyrningen, den interna förvaltningen och utvecklingen av förvaltningsrutinerna i företagen. Särskilt olika incitamentsprogram, framför allt optionsprogrammen, var därför också föremål för stort allmänt intresse. Förhoppningsvis har diskussionerna och erfarenheterna skapat en mognad för sådana förvaltnings-, belönings- och ledningsengagemangssystem som står sig i den mest kritiska internationella jämförelse.

Lönsamheten i investeringstjänstesektorn förbättrades dock genom att provisionsintäkterna och andra intäkter ökade i takt med de stora handelsvolymerna. Fondplaceringarna fortsatte att växa även om sjunkande aktiekurser i slutet av året satte stopp för fondvärdeökningen. Då skattefriheten för bankkonton slopades i juni överfördes medlen inte till andra sparformer som en del hade väntat, delvis just på grund av den osäkra aktiemarknaden. Noteras bör dock att inlåningen slutade öka. Investeringstillväxten till följd av hushållens och andra sektorer ekonomiska uppsving kanaliserades till andra objekt än bankkonton. Det är därför troligt att bankernas räntenetto krymper i framtiden när inlåningen på bankkonton utgör en allt mindre del av den totala inlåningen och inlåningsräntorna stiger successivt till följd av konkurrensen. En allmänt sjunkande räntenivå skulle driva på denna utveckling då förändringar i marknadsräntorna avspeglas snabbare i bankernas utlåning än i deras inlåning.

Såväl i Finland som på annat håll i världen genomgick finansmarknaden även 2000 en strukturomvandling som påskyndades av den tekniska utvecklingen och internationaliseringen. Mest betydande av de rent inhemska strukturförändringarna var fusionen mellan försäkringskoncernen Sampo och bankkoncernen Leonia. I slutet av året offentliggjordes fusioneringen av Mandatum Bank med detta finanskonglomerat. Fusionen medförde också omorganisationer i koncernledningen och revideringar av affärsstrategierna. Det nya finansvaruhuset slutade i februari 2001 att använda namnet Leonia, och gruppen är nu känd som Sampo. Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen har utökat sitt samarbete i tillsynen av koncernen. En arbetsgrupp tillsatt av finansministeriet skall under början av 2001 kartlägga behovet av lag- och andra författningsändringar för att avlägsna eventuella överlappningar och brister i tillsynen.

Meritanordbankengruppen utsträckte sin verksamhet till Danmark och Norge och döptes efter olika namnbyten om till Nordea. Genom fusionen utökades gruppen med danska Unidanmarkkoncernen, som omfattade Danmarks näst största affärsbank Unibank och den danska försäkringskoncernen Trygg-Baltica. Den senare spelar en viktig roll också i Norge. I slutet av året lyckades Nordea, i sitt finska dotterbolags namn, äntligen förvärva Norges näst största affärsbank Christiania Bank og Kreditkasse, som gruppen hade lagt ett offentligt köpeanbud på redan 1999. Nordea har därigenom vuxit till ett multina-

tionellt finansvaruhus med en betydande marknadsandel i fyra nordiska länder och en expanderande verksamhet i Baltikum och Polen. Via den norska banken har gruppen också blivit världsledande finansiär av sjöfart och offshoreenergiindustri.

Nordea har en juridisk och en affärsnära organisation som skiljer sig markant från varandra. Detta i förening med gruppens multinationella karaktär och framträdande ställning i Norden är en utmaning inte bara för koncernledningen utan också för de nordiska tillsynsmyndigheterna. Mellan alla fem nordiska länder undertecknades på våren en multilateral avsiktsförklaring med Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen som undertecknare från Finland. Mellan tillsynsmyndigheterna i Sverige, Danmark, Norge och Finland upprättades dessutom en separat avsiktsförklaring om tillsynen av Nordea. Samordningsansvaret har den svenska Finansinspektionen, genom att det börsnoterade moderbolaget i Nordeakoncernen är svenskt. Tillsynen försvåras av gruppens omfattande affärsverksamhet, geografiska utbredning och komplicerade organisationsstruktur, och på myndigheternas samarbete måste därför ställas höga krav i fråga om kvalitet och samarbetsförmåga. En enklare juridisk organisation som närmar sig den affärsnära vore att föredra. På grund av nationella skatte- och associationsrättsliga skillnader är detta dock ingen lätt uppgift. Även ur detta perspektiv är det önskvärt med ny lagstiftning på EU-nivå som banar väg för en reell harmonisering av regelverken och möjliggör till exempel Europabolag. Då krävs också

en kritisk översyn av tillsynsstrukturerna i Europa.

I Europa och över hela världen pågår många viktiga projekt. Till de viktigaste hör Baselkommitténs arbete med en rekommendation till nya kapitaltäckningsregler samt dess tillämpning inom EU och omsättning i EU-regelverk, förslaget till direktiv om finanskonglomerat, den s.k. Lamfalussygruppens eller visemannakommitténs rekommendationer till modernisering och rationalisering av EU:s reglering och tillsyn av värdepappersmarknaden, samt förslaget till EU-förordning om tillämpning av internationella redovisningsstandarder (International Accounting Standards, IAS) som obligatoriska för börsnoterade företag i koncernboksluten från och med 2005. Alla dessa projekt ökar avsevärt tillsynsmyndigheternas arbete och gör det mera krävande. Också ökade resurser och omfattande utbildning kommer att behövas. För att tillsynsmyndigheterna skall klara av dessa utmaningar krävs snabba åtgärder för att fördjupa samordningen och öka konvergensen inom tillsynen på europeisk nivå. Skillnaden mellan olika länder särskilt i fråga om tillsynsmyndigheternas befogenheter och oberoende ställning är märkbara.

Finansinspektionen har hos finansministeriet gjort en framställning om förbättringar i Finland. Den finska lagstiftningstraditionen gör det dock svårt

att ge en oberoende förvaltningsmyndighet sådana befogenheter som följer av de internationella rekommendationerna.

I den offentliga debatten har detta tagit sig uttryck i förslag och rentav polemik om ändrad status för Finansinspektionen samt om en sammanslagning med Försäkringsinspektionen. Ur Finansinspektionens synvinkel har samarbetet med Försäkringsinspektionen fungerat bra och något akut behov att slå ihop inspektionerna finns inte. Om beslut om en sammanslagning ändå fattas bör beredningen av lagstiftningen om de berörda sektorerna först samordnas. Vid en eventuell omorganisering av tillsynsverksamheten bör under inga förhållanden den administrativa bindningen mellan Finansinspektionen och Finlands Bank äventyras. Fördelarna av denna kontaktyta rent verksamhetsmässigt är stora för stabilitetsanalysen av finans- och betalningssystemen och för en effektiv administration.

År 2001 är fullt av utmaningar. Den finansiella sektorns ekonomiska framgångar skapar ett gott skydd mot framtida törnar. Den senaste tidens utveckling har visat att konjunkturväckningarna inte är ett minne blott. Riskerna i den finansiella verksamheten är i princip oförändrade men allt svårare att bemästra. För beslutsfattarna gäller det att hålla huvudet kallt.

Mars 2001

Finansmarknaden 2000

VERKSAMHETSMILJÖN

Gott världsekonomiskt läge

Det världsekonomiska läget var gott 2000. I de flesta industriländer höll högkonjunkturen i sig, och den ekonomiska tillväxten var snabbare än på många år. Flera av tillväxtekonomierna i Asien såg ut att ha återhämtat sig från krisen 1998, och även konjunkturutsikterna för de östeuropeiska transitionsekonomierna förbättrades. Högkonjunkturen i Förenta staterna föreföll dock att försvagas mot slutet av året, och den japanska ekonomin återhämtade sig inte i den takt som förutspåts i de mest optimistiska prognoserna.

Oljepriset i dollar steg från december 1999 till september 2000 med ca 30 %, vilket eventuellt var svagt inflationsdrivande. Eftersom oljan som produktionsfaktor i ett längre perspektiv har förlorat i betydelse är de makroekonomiska effekterna av oljeprisförändringarna mindre än under oljekrisen på 1970-talet. För andra råvarupriser var utvecklingen 2000 hetare, även om genomsnittsnivån inte steg.

På de internationella ränte- och valutamarknaderna var utvecklingen under 2000 något stabilare än genomsnittligt. Vid utgången av 1999 fick man för 1 euro ganska exakt 1 US-dollar, men den gemensamma valutan deprecierade under nästan hela 2000. I slutet av oktober var eurokursen som lägst, ca 0,83 dollar, men apprecierade snabbt mot slutet av året till ca 0,93 dollar. Förenta staternas centralbank höjde diskontot från 5 % vid början av året till 6 % i maj men inte ytterli-

gare därefter. Däremot höjdes räntan på Europeiska centralbankssystemets huvudsakliga refinansieringstransaktioner och lägsta anbudsräntan i flera omgångar under året, totalt från 3 % till 4,75 %.

Aktiekurserna började redan tidigt på våren sjunka klart i de flesta länder världen över. Oron på aktiemarknaden styrde eventuellt investeringarna över till ränteinstrument, och de långa marknadsräntorna sjönk framför allt mot slutet av året. Till exempel medelräntan på finska statens serieobligation med förfall 2011 gick ned från 5,44 % i oktober till 5,13 % i december i handeln mellan primary dealerna¹.

Finlands export växte kraftigt

Även i Finland höll den utdragna högkonjunkturen i sig. BNP-tillväxten accelererade från 4,2 % 1999 till ca 5,7 %². Tillväxten låg klart över genomsnittet i euroområdet, som var ca 3,4 %³.

Industriproduktionen i Finland ökade snabbare än någonsin sedan 1994, dvs. med ca 11 %. Tillväxten var kraftig framför allt i elektronikindustrin. Tillverkningen av eltekniska produkter ökade med drygt 35 % från året innan⁴.

Exporten växte med nästan 20 %, dvs. snabbare än någon annan efterfrågekomponent i BNP⁵. Överskottet i bytesbalansen var över 60 miljarder mark, vilket utgjorde ca 8 % av BNP. Detta avspeglades självfallet i den finansiella balansen över utländska skulder, tillgångar och investeringar. Även om Finlands nettoskuld mot utlandet minskade investerade finlän-

darna i utländska värdepapper endast något mer än utlandet i finländska värdepapper. Inflödet av kapital i form av lån, depositioner, handelskrediter och övriga investeringar översteg 50 miljarder mark. Däremot nettoexporterades kapital i form av direktinvesteringar för nästan 100 miljarder mark⁶.

Den inhemska investeringsefterfrågan har ökat under högkonjunkturen sedan mitten av 1990-talet men dock mindre än till exempel exportefterfrågan. Investeringarna i såväl maskiner och utrustning som byggnader 2000 var i reala tal mindre än under föregående högkonjunktur i slutet av 1980-talet. Samtidigt hade företagen fortsatt god lönsamhet. Efterfrågan på företagskrediter var med hänsyn till konjunkturläget svag.

Under 2000 kunde också skönjas tecken på att konjunkturerna åtminstone till en del höll på att vända. Arbetslösheten minskade i en klart långsammare takt, och den relativa arbetslösheten sjönk endast med 0,4 procentenheter jämfört med 1999, då minskningen var ca 1,2 procentenheter⁷. Prisuppgången på bostäder planade ut mot slutet av året. I nästan alla prognoser förutspås dock att den ekonomiska tillväxten 2001 blir över 4 %.

¹ Finlands Banks statistiska översikt Finansmarknaden.

² Statistiskcentralen, nationalräkenskaperna, preliminär uppgift.

³ Eurostat, preliminär uppgift, pressmeddelande 27/2001.

⁴ Statistiskcentralen, volymindex för industriproduktionen.

⁵ Statistiskcentralen, nationalräkenskaperna, preliminär uppgift.

⁶ Finlands Bank, Finlands betalningsbalans XII, preliminär uppgift.

⁷ Statistiskcentralen, Arbetsmarknaden, preliminär uppgift.

Den offentliga sektorns finanser förbättrades

Den offentliga sektorns finansiella ställning förbättrades då skatteuttaget från såväl hushåll som företag ökade under högkonjunkturen. Till exempel intäkterna från den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten var ca 30 % större än 1999 bland annat på grund av kraftigt ökande företags-skatte. Samtidigt var tillväxten i de offentliga utgifterna måttfull. Till exempel de offentliga investeringarna var nästan oförändrade⁸. På grund av sitt minskade upplåningsbehov gav staten ut mindre volymer masskuldebrev än för några år sedan.

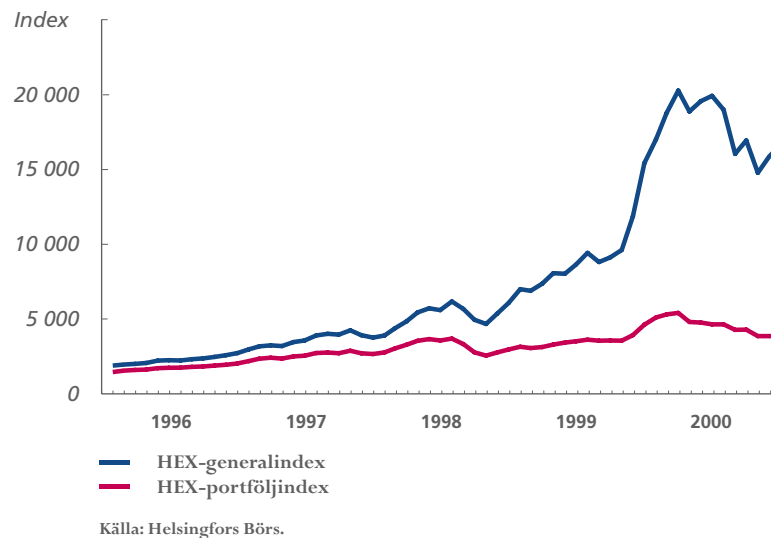
Börsomsättningen fördubblades men kurserna sjönk

Första halvåret på Helsingforsbörsen var livligt. Efterfrågan på IT-aktier var stor, kurserna steg och också de nya IT-bolagens börsemissioner väckte investerarnas intresse.

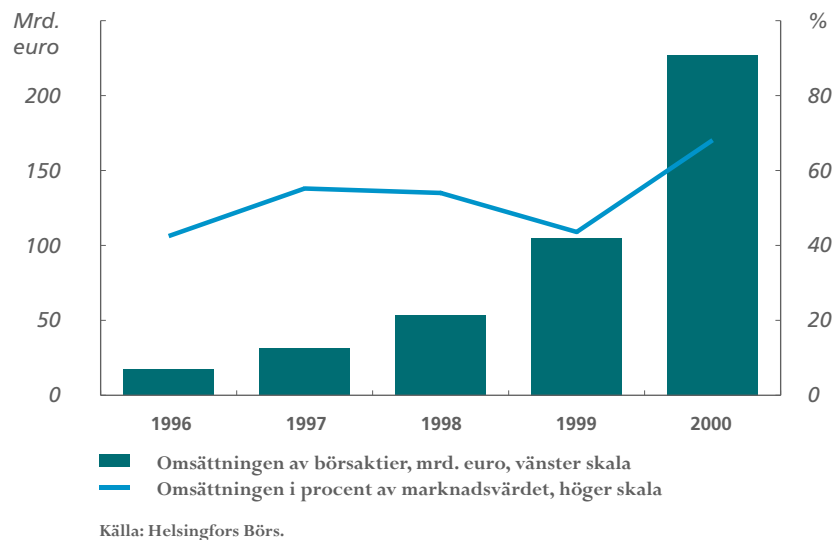
Under våren vände utvecklingen och kurserna började falla. IT-bolagens resultatförväntningar sjönk. Aktiekurserna hade baserats på positivare framtidsutsikter än vad de nya mer realistiska prognoserna antydde. Den IT-inriktade Helsingforsbörsen sjönk i takt med Nasdaqbörsen. När Nasdaqindexet gick ned med 50 % från sitt årshögsta rasade Helsingforsbörsens NM-index⁹ med ca 80 % från sin högsta nivå i februari.

HEX-generalindexet sjönk i sin tur från sin högsta nivå i början av maj med 29 % i snitt och med 10,6 % på årsnivå. Det viktbegränsade HEX-portföljindexet föll däremot under året med 25,2 % (figur 1). Nokias vikt i

Figur 1. Avkastningsindex på aktiemarknaden 1996–2000

Figur 2. Aktieomsättning vid Helsingforsbörsen 1996–2000

generalindexet var vid slutet av året 71,6 %. Att generalindexet utvecklades bättre än portföljindexet förklaras av den på årsnivå svagt positiva kursutvecklingen för Nokiaaktien. Vid årets slut uppgick börsens marknadsvärde till 316 miljarder euro.

Årsomsättningen på Helsingforsbörsen mer än fördubblades från 104 miljarder euro året innan till 227 miljarder euro (figur 2). Omsättningen av

⁸ Finansministeriet: Ekonomisk översikt, februari 2001.

⁹ New Market-index.

andra aktier än aktierna på huvudlistan var dock obetydlig. Huvudlistans aktier stod för 99 % av den totala börsomsättningen.

Börskurserna fortsatte att sjunka även under början av 2001. Fram till slutet av februari hade generalindexet förlorat 38 % i värde från årsskiftet. Mätt med portföljindexet har kursnedgången varit 18 %. Nokiakursen har under samma tid fallit med nästan 48 %. I genomsnitt har dagsomsättningen dock fortsatt att öka.

KONKURRENSEN OCH UTBUDET AV TJÄNSTER PÅ FINANSMARKNADEN

Utbudet av gränsöverskridande tjänster växte

Finansmarknaden internationaliserades i snabb takt även 2000. Utbudet av investeringstjänster via Internet ökade alltmer, vilket speglades såväl i de inhemska värdepappersföretagens verksamhet som i antalet underrättelser från EES-området.

De finländska värdepappersföretagen ökade sitt utbud av tjänster främst i andra EES-länder. Till myndigheterna i andra länder skickade Finansinspektionen 21 underrättelser om gränsöverskridande investeringstjänster som avsågs tillhandahållas från Finland i andra EES-länder. Finansinspektionen tog emot 206 nya underrättelser om tillhandahållande av gränsöverskridande investeringstjänster i Finland. Motsvarande underrättelser om kreditinstitutsverksamhet skickades 2 och togs emot 46.

Finländarna var alltmer intresserade av investeringar i länder utanför EES-området. Några finländska värdepappersföretag inledde därför samarbete med fondkommissionärer utanför EES-området varigenom kunderna fick möjlighet att handla med utländska värdepapper i det utländska bolagets handelssystem på Internet.

Trots det ökade utbudet av gränsöverskridande tjänster från EES-länderna anlätade finländarna för sina investeringar i utlandet främst finländska mellanhänder såsom fondbolag, värdepappersföretag och försäkringsbolag.

Också utländska fonder ökade sin marknadsföring i Finland. Sammanlagt 18 nya utländska fondföretag anmälde att de avsåg att börja marknadsföra sina fondandelar i Finland under 2000. Totalt har 70 fondföretag lämnat in anmälningar till Finansinspektionen om sin avsikt att inleda marknadsföring i Finland.

Av fondplaceringarna är en del direkta placeringar och en del sådana som via fondförsäkringar kanaliseras till utländska fonder. Enligt Finansinspektionens uppfattning har hittills en rätt liten del av alla fondplaceringar hamnat i utländska fonder. Då någon statistik inte förs i Finland över innehaven i utländska fonder är det svårt att få en klar bild av läget.

Under 2000 beviljades fyra nya fondbolag verksamhetstillstånd. Vid årets slut uppgick antalet fondbolag i Finland till 26, som sammantaget förvaltade 244 aktiva placeringsfonder. Finansinspektionen och finansministeriet fastställde stadgarna för totalt 59 placeringsfonder, varav 27 var s.k. spe-

cialplaceringsfonder. Antalet specialplaceringsfonder steg till 55. Merparten av de nya specialplaceringsfonderna var fondandelsfonder som placerar i andra fonder. En ny typ av fonder som fondbolagen introducerade på marknaden var fonder med inriktning på absolut avkastning¹⁰.

Distansförmedlingen vid Helsingforsbörsen ökade. Sex nya fjärrmedlemmar tillkom under året, och vid slutet av 2000 var antalet fjärrmedlemmar tolv. Sammanräknat stod fjärrmedlemmarna 2000 för drygt 14 % av börsomsättningen, mot 6 % året innan. Tillströmningen av fjärrmedlemmar berodde framför allt på handeln med Nokia- och Soneraaktierna. Mätt i handelsvolym var Helsingforsbörsen 2000 den största handelsplatsen för Nokiaaktier.

Såväl fond- som försäkringsparandet blev populärare

Skattesystemet i Finland gynnade under tiotals år bankinlåningen som sparform genom att räntorna på hushållens insättningar i regel var skattefria. Sedan den 1 juni 2000 har inlåningsräntorna varit källskattepliktiga oavsett räntesatsen, vilket har minskat bankkontonas relativa fördelaktighet i förhållande till andra sparformer. Framför allt under första halvåret

¹⁰ På tillgångarna i dessa fonder eftersträvas en avkastning som är oberoende av marknadsutvecklingen, och något jämförelseindex finns alltså inte för fonderna. Karakteristiskt för dessa fonder jämfört med traditionella fonder är bland annat mindre riskspridning, större användning av derivat som negativ eller positiv hävstång, längre inlösningsintervall, blankning och inlåning av värdepapper. Dessa fonder har alltså drag av hedgefonder utom att belåning som hävstång ännu inte är tillåten för finländska fonder.

2000 placerade allmänheten klart mer i fonder än under tidigare år. Nytt kapital strömmade in i fonderna också under andra halvåret, med undantag för en liten svacka mot slutet av året.

Bankinlåningen uppgick vid slutet av 2000 till 353 miljarder mark, vilket var 11 miljarder mark mer än 1999. Snabbare än bankinlåningen ökade dock de alternativa investeringsformerna.

Placeringsfondernas kapital växte under året med ca 22 miljarder mark till 85 miljarder mark, vilket var en tillväxt på 34 % från 1999 (figur 3). Kapitalet ökade framför allt under början av året, medan det i november–december i själva verket minskade på grund av sjunkande värdepapperskurser och inlösningar av skatte-tekniska skäl. Det nya kapital som strömmade in i placeringsfonderna hann inte under slutet av året kompensera effekterna av kursnedgången, trots att tillflödet av kapital under 2000 uppgick till 27 miljarder mark.

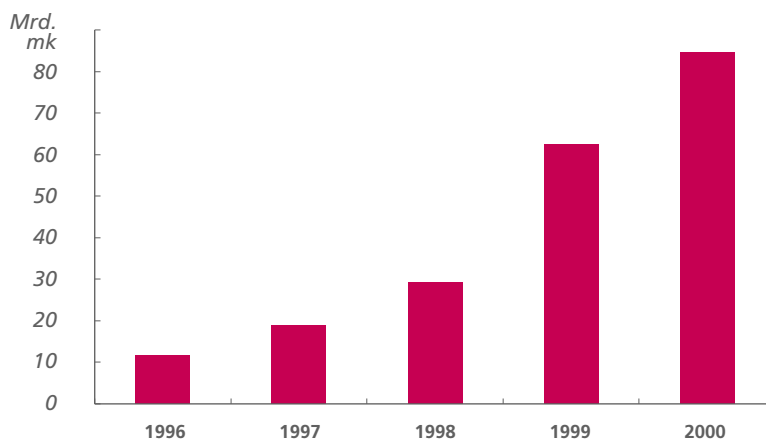
Också försäkringssparandet blev populärare som investeringsform. Livförsäkringsbolagens sammanräknade ansvarsskuld ökade med ca 23 miljarder mark till ca 109 miljarder mark vid slutet av året¹¹.

Bankgruppernas roll i fond- och försäkringssparandet betydande

Bankgruppernas roll i fond- och försäkringssparandet var betydande (figur 4 och 5). De bankrelaterade fonderna och livförsäkringsbolagen

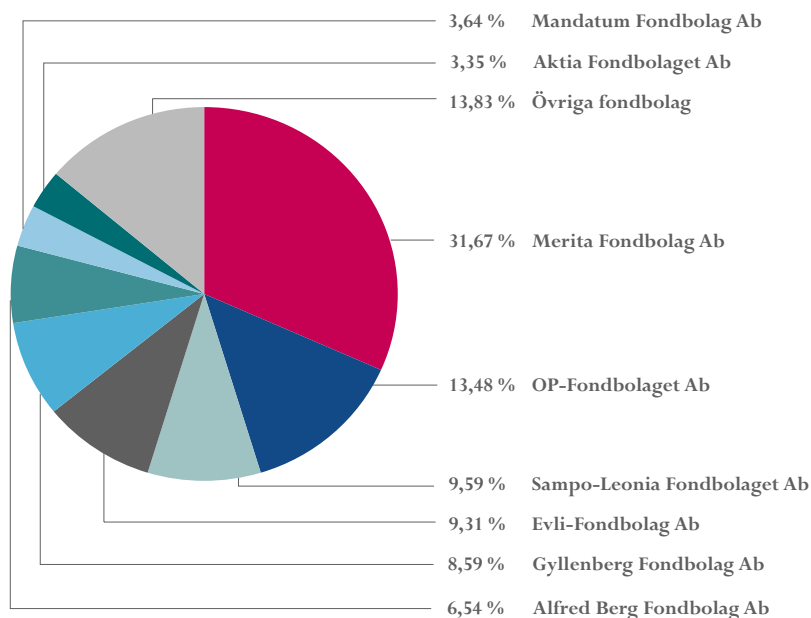
¹¹ Marknadsandelarna av försäkringssparandet har beräknats på premieinkomsten, källa: Finska Försäkringsbolagens Centralförbund.

Figur 3. Placeringsfondernas kapital 1996–2000

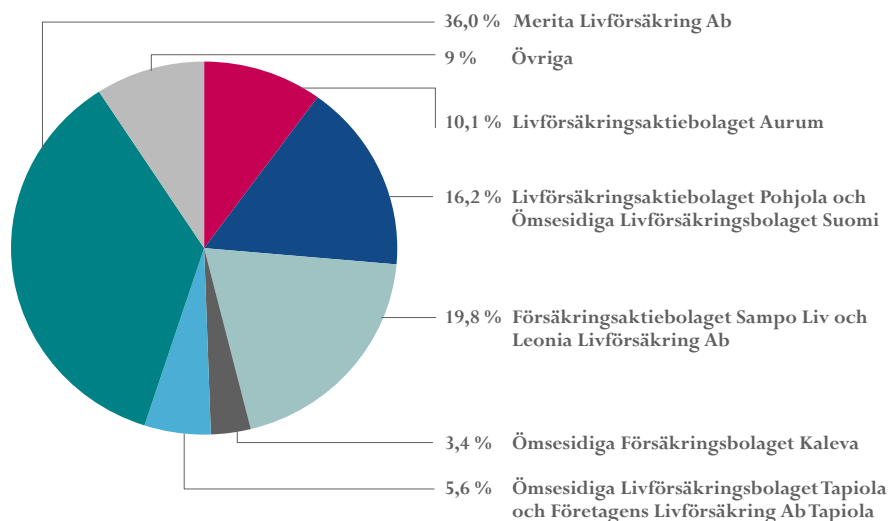
Källa: Finansinspektionen.

Figur 4. Fondbolagens marknadsandelar 2000

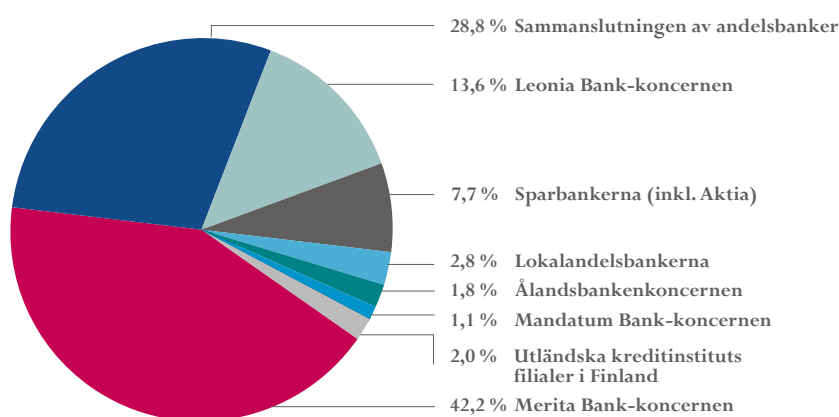
Källa: Finansinspektionen.

Figur 5. Livförsäkringsbolagens marknadsandelar av den totala premieinkomsten 1.1–31.12.2000

Källa: Finska Försäkringsbolagens Centralförbund.

Figur 6. Inlåning, bankkoncernernas marknadsandelar 31.12.2000

Källa: Finansinspektionen.

hade vid slutet av 2000 en sammanräknad marknadsandel på drygt 60 %¹². Den största marknadsandelen av de olika sparformerna hade Merita Bank Abp. Även sammanslutningen av andelsbanker och Sampo-Leonia hade en avsevärd andel av marknaden.

Fondbolagen i bankkoncernerna fick ytterligare marknadsandelar. De tre största fondbolagen förvaldade ca 55 % av det totala fondkapitalet (figur 4). Fondandelar tillhandahålls av alla större bankgrupper, och också flera värdepappersföretag driver via sina dotterbolag omfattande fondverksamhet.

De tre största bankgrupperna dominerade utlåningen och inlåningen

De tre största bankgrupperna hade vid slutet av 2000 en sammanräknad marknadsandel på 85 % (figur 6 och 7) av både inlånings- och utlåningsmarknaden. Merita Bank-koncernen hade fortfarande den största marknadsandelen, över 40 %.

Av inlåningen 2000 ökade Merita Bank-koncernen sin marknadsandel mest av alla, dvs. med 1 % (figur 6). Även Ålandsbankenkoncernen stod för en allt större del av inlåningen (+0,3 %), medan Leonia Bank-koncernen tappade marknadsandelar (-2,2 %). Övriga bankgruppers marknadsandelar växte något från slutet av 1999.

¹² Med bankrelaterade fonder avses här Merita Fondbolag Ab, OP-Fondbolaget Ab, Sampo-Leonia Fondbolaget Ab, Mandatum Fondbolag Ab, Aktia Fondbolag Ab, Handelsbanken Fondbolag Ab och Ålandsbanken Fondbolag Ab. Med bankrelaterade försäkringsbolag avses Merita Livförsäkring Ab, Livförsäkringsaktiebolaget Aurum, Leonia Livförsäkring Ab och Försäkringsaktiebolaget Sampo Liv.

Andelen av utlåningen ökade mest för de utländska kreditinstitutens filialer (+0,8 %) och sammanslutningen av andelsbanker (+0,4 %) (figur 7). Framför allt Leonia Bank-koncernen förlorade däremot marknadsandelar, drygt 1 %¹³.

UTVECKLINGEN PÅ FINANSMARKNADEN

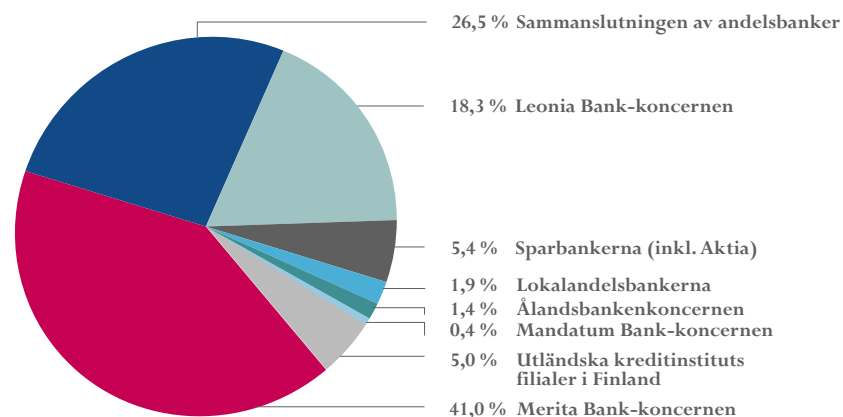
Betydande branschglidning och strukturaffärer även 2000

Finland fick sin första finansgrupp med både bank- och försäkringsverksamhet när Leonia Abp och Försäkringsbolaget Sampo Abp fusionerades i slutet av 2000. Moderbolaget i den nya koncernen blev Försäkringsbolaget Sampo-Leonia Abp. I början av 2001 köpte koncernen upp Mandatum Bank Abp, och Leonia Bank Abp döptes om till Sampo Bank.

Den nya finansgruppen bildas slutligen i början av april 2001 när moderbolaget, som drivit försäkringsverksamhet, ombildas till holdingbolaget Sampo Abp, som noteras på Helsingforsbörsen. Sampo Abp äger direkt eller indirekt de banker, värdepappersföretag och försäkringsbolag som ingår i koncernen.

Avtalet om samgående mellan Nordic Baltic Holding (NBH) och danska Unidanmark offentliggjordes i mars 2000. Samgåendet genomfördes genom erbjudande om utbyte av aktier så att aktieägarna i Unidanmark fick 30 % och aktieägarna i Meritanordbanken 70 % av holdingbolaget i den nya gruppen. Meritanordbanken hade redan hösten 1999 lagt ett

Figur 7. Utlåning, bankkoncernernas marknadsandelar 31.12.2000

Källa: Finansinspektionen.

anbud på norska Christiania Bank og Kreditkasse. I oktober 2000 beslutade norska Bankinvesteringsfonden att sälja sitt innehav i banken till Meritanordbanken.

Det nya namnet på koncernens moderbolag, Nordea, godkändes av extra bolagsstämman i slutet av november 2000. Meritanordbanken Abp döptes i december om till Nordea Companies Finland (NCF) Abp.

Handeln med aktierna i Merita Abp lades ned vid Helsingforsbörsen i april 2000. Nordeaaktien handlas för närvarande på börserna i Helsingfors, Stockholm och Köpenhamn. Ansökan om notering på Oslobörsen är på gång.

Värdeandelsregistren centraliserades

Det decentraliserade värdeandelsystemet för aktier i Finland ersattes den 16 oktober med ett centralt värde-

andelsregister. De fristående värdeandelsregistren, som främst upprätthållits av bankerna, slogs samman till ett värdeandelsregister som administreras av Finlands Värdepapperscentral Ab. Alla aktiekonton överfördes till Värdepapperscentralen och de tidigare registerhållarna blev kontoförande institut.

HEX planerar börsintroduktion

Helsinki Exchanges Group (HEX) meddelade i juni 2000 att en eventuell börsintroduktion av bolaget skulle utredas. Utredningen blev klar i december och enligt den är HEX-koncernen som företag betraktat börsfähi, och

¹³ Leonia Bank-koncernens marknadsandelar har jämförts med Leoniakoncernens. Leonia Abp:s dotterbolag Leonia Corporate Bank Abp fusionerades med ett annat dotterbolag, Leonia Bank Abp, den 31 december 2000. Samtidigt fusionerades Leonia Abp med Försäkringsbolaget Sampo Abp. Leoniakoncernen motsvaras i huvuddrag av den efter fusionen bildade Leonia Bank-koncernen (nuvarande Sampo Bank-koncernen).

inga juridiska hinder finns heller för en börsintroduktion. Med stöd av utredningen beslutade styrelsen för HEX att undersöka hur en eventuell börsnotering enligt senare beslut kunde genomföras.

Ökad omsättning av Nokiaoptioner vid Eurex

Helsingforsbörsen och Eurex beslutade i december att flytta handeln med fem aktieoptioner från Eurex handelsystem tillbaka till Helsingforsbörsen då omsättningen av flera finländska aktieoptioner vid Eurex varit obetydlig.

Däremot ökade omsättningen av Nokiaoptioner vid Eurex. Av handeln med finländska aktieoptioner stod Nokiaoptionerna för 89 %. Antalet omsatta finländska aktie- och indexderivat vid Helsingforsbörsen och Eurex ökade från ca 2 miljoner kontrakt 1999 till ca 6,4 miljoner kontrakt 2000. Handeln med finländska aktie- och indexderivat vid Eurex inleddes i två steg: i september 1999 och i januari 2000. Till Eurex överfördes handeln med totalt 11 aktieoptioner och handeln med derivat baserade på FOX-indexet.

Börsdagen förlängs den 11 april 2001. Helsingforsbörsen planerar att avsluta den löpande handeln under dagen kl. 18, varefter kvällshandeln pågår till kl. 21. För handeln på kvällen gäller samma regler och avvecklingstider som för den löpande handeln (avslutsdag + 3 dagar).

Oönskade företeelser på aktiemarknaden

På Helsingforsbörsen, främst dess NM-lista, introducerades i slutet av 1999 och början av 2000 flera nya företag, av vilka en stor del sysslade med Internet- eller annan IT-verksamhet.

De nya bolagen hade många gemensamma drag: de var små och relativt unga jämfört med de traditionella börsbolagen. Då bolagen var i ett utvecklingsstadium med kraftig tillväxt låg deras värde uteslutande i framtidsförväntningarna, med en mycket volatil kursutveckling för dessa aktier som följd. Dessutom byggde deras verksamhet i stor utsträckning på endast en eller två affärsidéer och var nära knuten till de ursprungliga ägarna.

Den starka tron på den s.k. nya ekonomin, i förening med att de nya

bolagen var små och dessutom oerfarna som informationsgivare utan tillräckliga resurser för internredovisningen, tog sig uttryck i några oönskade fenomen. Bolagens värde baserades i hög grad på framtidsförväntningar, och vissa bolags börsmeddelanden föreföll driva upp aktiekurserna oavsett faktainnehållet i dem.

Den tillförsikt om bolagens framtid som visats vid börsemissionerna minskade i takt med den sviktande tron på den nya ekonomin. Bolagen blev därför tvungna att ge resultatvarningar rätt snart efter börsemissionen eller aktieförsäljningen. Investörarna började ifrågasätta de uppgifter som hade lämnats vid emissionen. Informationen från vissa bolag var också bristfällig vad gäller aktualitets- och informationsvärdet.

Läget avspeglades också i Finansinspektionens arbete. Finansinspektionen undersökte flera fall som gällde såväl normal börsinformation som överensstämmelse mellan den information som lämnats i börsprospekten och bolagens senare ekonomiska utveckling.

Tillsynsverksamheten

TILLSYNSPOLICY

Förebyggande tillsyn

Utgångspunkten för Finansinspektionens tillsynsverksamhet är förebyggande tillsyn, där ansvaret för tillsynen delas av tillsynsobjektet självt, marknaden och tillsynsmyndigheterna.

Förebyggande tillsyn går ut på att tillsynsobjekten har det primära ansvaret för sin verksamhet och för kontrollen av verksamheten. Den kontroll marknaden utövar, den s.k. marknadsdisciplinen, är ett ytterligare incitament för tillsynsobjekten att bära sitt ansvar. Marknadsdisciplinen fungerar om marknaden får väsentlig och tillräcklig information om tillsynsobjektens verksamhet. Myndighetstillsynen kompletterar marknadsdisciplinen och tillsynsobjektens eget ansvar. Tillsynsmyndigheten ställs inför uppgiften att identifiera marknads- och tillsynsobjektens problem så tidigt som möjligt och snabbt och trovärdigt vidta nödvändiga åtgärder.

Förebyggande tillsyn är ett viktigt verktyg för Finansinspektionen att främja finansiell stabilitet. Trots att tillsyn kan kriser ändå uppstå på finansmarknaden. Förebyggande tillsyn syftar till att förhindra att kriserna blir så stora att de hotar stabiliteten i det finansiella systemet.

I sin tillsynsverksamhet ger Finansinspektionen bland annat akt på marknads funktionssäkerhet och arbetssätt. En väsentlig del av inspektionens arbete består också i att övervaka tillsynsobjektens ledning, interna kontroll, riskhantering och ekonomiska ställning.

Finansgrupperna övervakas i samarbete med andra myndigheter

Finansgrupper som driver verksamhet över statsgränser samt bank- och försäkringskoncernerna innebär nya utmaningar för tillsynsverksamheten. I tillsynen av dessa grupper samarbetar Finansinspektionen med de nordiska tillsynsmyndigheterna och Försäkringsinspektionen. Till stöd för detta samarbete har avsiktsförklaringar undertecknats och för det praktiska tillsynsarbetet har tillsatts olika tillsynsgrupper (se s. 24 och 35–36).

TILLSYN AV MARKNADEN OCH MARKNADENS ARBETSSÄTT

Satsningar på clearing och avvecklingen av värdepapper

Antalet aktieaffärer ökade kraftigt i början av 2000, vilket skapade kapacitetsproblem för Värdepapperscentralen. Finansinspektionen såg i detta stora risker för värdepappersmarknaden och ålade parterna att vidta tillräckliga och effektiva åtgärder för att rätta till läget. Förmedlarna och clearingmedlemmarna uppmanades att se till att tillräckliga resurser avsattes för clearing och avvecklingen och att de tekniska systemen fungerade. Genom sina åtgärder ville Finansinspektionen också kontrollera att säkerheterna i clearingverksamheten var tillfredsställande.

Finansinspektionen gjorde under året över 20 platsbesök hos clearingmedlemmarna och Värdepapperscentralen för genomgång av riskhante-

ringsmekanismerna och reservsystemen i clearingverksamheten.

Vid platsbesöken noterades att Värdepapperscentralen och clearingmedlemmarna hade satsat stort på att öka funktionssäkerheten i clearingverksamheten. Avvecklingsprocenten¹, som är det viktigaste måttet på en välfungerande clearingverksamhet, stabiliserades till 95 % från att ha varit knappt 90 % vid årets början.

Det tidigare decentraliserade värdeandelsystemet i Finland ersattes i oktober med ett centralt värdeandelsregister för aktier. Syftet med reformen var att minska riskerna i clearingverksamheten och skapa förutsättningar för vidareutveckling av registret och clearingverksamheten i en alltmer globaliserad omvärld. Lagstiftningen om det centrala värdeandelsregistret trädde i kraft på våren.

Trots att övergången till ett centralt värdeandelsregister innebar en stor systemförändring kunde systemet införas utan nämnvärda problem. För att säkerställa en smidig övergång till det nya systemet gjorde Finansinspektionen platsbesök hos tillsynsobjekten före testningen av systemen på våren och efter testningen på hösten. Finansinspektionen deltog också i beredningen av lag- och andra regeländringar. Under året gjordes ca 15 platsbesök med anknytning till centraliseringen av registren.

Emissionsförfarandena diskuterades

Emissionsverksamheten var livlig framför allt under våren. Finans-

¹ Inom avtalad tid avvecklade transaktioner i procent av alla avslut.

inspektionen godkände totalt 109 börs- och emissionsprospekt och beviljade 141 undantag² från prospektbestämmelserna.

I mars höll Finansinspektionen ett informationsmöte för emissionsinstitutet och deras juridiska rådgivare för att diskutera allmänna emissionsförhållanden och problem som förekommit vid emission och försäljning av aktier. Sådana problem var bland annat tilldelningen av aktier i situationer då emissionerna övertecknades flera gånger om samt återbetalningen av förskottsbetalningar för tecknade aktier. Problemen med överteckning och tilldelning minskade i takt med att efterfrågan avtog under sommaren. I december hölls den första lottningen om aktietilldelning.

Vid alla aktieemissioner och -försäljningar kunde aktier tecknas via Internet. Allmänheten tecknar de facto oftast sina aktier via Internet. Finansinspektionen publicerade i juli ett ställningstagande om att Internet kan godkännas som enda teckningsställe (se s. 30).

Också placeringsfonderna deltog flitigt i aktieemissionerna och -försäljningarna. På våren skickade Finansinspektionen till fondbolagen ett brev som gällde teckningsuppdragen från placeringsfonderna. Finansinspektionens tolkning är att fondbolagen inte får ge sådana teckningsbud som vid full tilldelning skulle leda till en investering som utgör över 10 % av tillgångarna i en enskild placeringsfond. Ståndpunkten baseras på lagen om placeringsfonder enligt vilken ett fondbolag i samma emittents värdepapper får investera högst så mycket

av en placeringsfonds tillgångar som motsvarar en tiondel av fondens tillgångar.

Kundklagomålen om värdepappersmarknaden ökade

Finansinspektionen fick under året totalt 198 skriftliga utredningsyrkanden, varav 150 gällde kreditinstitut och 48 värdepappersmarknaden.

Antalet telefonförfrågningar och skriftliga utredningsyrkanden angående verksamheten i kreditinstitut fortsatte att minska. Kundklagomålen gällde främst kontohantering och in- och utdrivning. På grund av utredningsresultaten kritiserades bankens agerande i 20 fall, och i ytterligare tre fall kom banken självmant kunden till mötes.

Att telefonförfrågningarna om bankernas verksamhet minskade berodde på att allmänheten alltmer började anlita Bankbranschens Kundrådgivning, som upprättats av Konsumentverket, Finansinspektionen och Bankföreningen. Kundrådgivningen kontaktades nästan i samma utsträckning som året innan, dvs. över 1 700 gånger. Personalen utökades med en deltidanställd jurist, vilket till en del har snabbat upp servicen. Kundrådgivningen ger råd i frågor som rör bankverksamheten. Den skall också verka för ett ökat förtroende mellan bankerna och deras kunder och utveckla förfarandena inom bankverksamheten.

Kundklagomålen om värdepappersmarknaden ökade däremot. Utöver skriftliga klagomål fick Finansinspektionen totalt frågor per telefon. Klagomålen gällde bland annat

aktietilldelningen vid emissioner, Internetjänster och de tekniska störningarna i samband med dem samt principer och rutiner som tillämpas vid förmögenhetsförvaltningen.

Vid kontrollen av kreditinstitutens avtalsvillkor fästes särskild vikt vid de avtalsvillkor som bankerna tillämpar i sin Internetverksamhet. Ställningstagandet från 1999 om marknadsföring precisades till vissa delar genom ett nytt ställningstagande om kreditinstitutens avtalsvillkor.

Flera polisutredningar begärdes

Finansinspektionen undersökte under året 38 misstänkta fall av förseelser eller missbruk. Oftare än under tidigare år gällde undersökningarna bolagens information och kursmanipulation. Framför allt informationen från bolag inom den s.k. nya ekonomin hade flera brister (se s. 12).

Begäran om polisutredning gjordes i nio fall, av vilka fyra gällde misstankar om missbruk av insiderinformation, två informationsbrott, två kursmanipulation och ett värdepappersmarknadsbrott där investerings-tjänster hade tillhandahållits utan tillstånd. Utredningarna gällde sex bolags aktier. Ett börsbolag gavs dessutom en inofficiell anmärkning om bolagets informationspraxis och redovisningssystem.

² Emissioner av såväl lån som aktier.

TILLSYNSOBJEKTENS EKONOMISKA STÄLLNING OCH RISKTAGNING

Ledning, strategier och internkontroll under särskild tillsyn

Enskilda tillsynsobjekts ekonomiska ställning analyserades under 2000 genom inspektioner, platsbesök och riskanalyser. Den samlade bedömningen omfattade faktorer såsom strukturförändringar, ledarskapssystem och strategier, den funktionella organisationen, rutinerna för internkontroll, resultatutveckling, kapitaltäckning, betydande risker och korrekt bokslutsinformation.

Vad gäller verksamheten hos de största tillsynsobjekten kunde konstateras att inte bara deras juridiska utan också deras affärsmässiga organisation förändrades. Finansinspektionen ansåg det viktigt att de nya juridiska och affärsmässiga organisationerna inte blir så komplicerade att myndighetstillsynen eller ledningen och internkontrollen inom organisationen försvåras.

Omvärldsförändringarna, konkurrensläget och den tekniska utvecklingen avspeglades särskilt i bankernas strategier. Bankerna sökte synergifördelar i försäkrings-, investerings- och bankverksamheten och tillväxtpöjligheter i utlandet. Strategierna återspeglade också den fortsatta tillväxten i kapitalförvaltningstjänster och viken av bankverksamhet på Internet. En del banker och andra kreditinstitut inriktade sin strategi på regionala faktorer eller vissa finansiella tjänster och kundgrupper.

Den gynnsamma resultatutvecklingen i bankerna gjorde dem allt kapitalstarkare. Bankerna fäste ökad vikt vid allokeringen av kapital till olika affärgrenar och enheter.

Bankerna avyttrade sina fastighetsexponeringar enligt de planer som inlämnats till Finansinspektionen. Problemen med fastighetsriskerna var därmed dock inte lösta. Finansinspektionen följde läget noga och gjorde inspektioner i de banker där fastighetsriskerna inte hade minskat markant.

Bankernas lönsamhet förbättrades ytterligare

Bankerna hade fortsatt mycket god lönsamhet 2000³. Rörelsevinsten uppgick sammantaget till 12,1 miljarder mark, mot 8,5 miljarder mark året innan.

Finansnettot steg till 16,1 miljarder mark, från 13,5 miljarder mark 1999. Ränteintäkterna växte klart snabbare än räntekostnaderna. Totalt uppgick ränteintäkterna 2000 till 36,8 miljarder mark, vilket var 8,2 miljarder mark mer än 1999, då de utgjorde 28,7 miljarder mark. Räntekostnaderna steg med 5,5 miljarder mark från föregående år.

Till det ökade finansnettot bidrog i hög grad den bredare totalmarginalen. Den genomsnittliga utlåningsräntan steg under året klart mer än den genomsnittliga inlåningsräntan. En stor del av bankernas utlåning är bunden vid olika referensräntor, och uppgången i marknadsräntorna speglades därför tydligt i ränteintäkterna. Den ökade utlåningen drog också upp ränteintäkterna och finansnettot.

Nettoresultatet av värdepappershandeln och valutaverksamheten uppgick till 1,0 miljarder mark, vilket var klart mer än de 0,4 miljarder mark som redovisades för året innan. Ett större överskott gav framför allt värdepappershandeln.

Provisionsintäkterna har stigit kontinuerligt under de senaste åren, särskilt intäkterna från värdepappersförmedling och förmögenhetsförvaltning. Provisionsintäkterna ökade till 6,2 miljarder mark netto från 5,4 miljarder mark året innan.

Intäkterna från investeringar i aktier och ägarandelar växte från 0,1 miljarder mark 1999 till 1,3 miljarder mark. Ökningen är sannolikt inte strukturell utan beror på de exceptionellt stora engångsdividenderna 2000.

Administrations- och rörelsekostnaderna gick däremot upp. Till exempel personalkostnaderna ökade till 6,2 miljarder mark, från 6,0 miljarder mark året innan.

Kredit- och garantiförlusterna uppgick till 0,4 miljarder mark netto, mot 0,5 miljarder mark 1999 (tabell 1).

³ I siffrorna ingår Merita Bank-koncernen, sammanslutningen av andelsbanker, Ålandsbankenkoncernen, Mandatumkoncernen, koncernen Yrityspankki Skop (i likvidation), Aktiakoncernen, övriga sparbanker som moderbolag och lokalandelsbankerna som moderbolag. I siffrorna för 1999 ingår vidare Leonia-koncernen och i siffrorna för 2000 Leonia Bank-koncernen, med Leonia Corporate Bank redovisad i koncernen enligt poolningsmetoden rad för rad.

Tabell 1. Huvudposterna i depositionsbankernas resultaträkning 1999 och 2000, mrd. mk*

	2000	1999
Finansnetto	16,1	13,5
Provisionsintäkter (netto)	6,2	5,4
Nettoresultat och värdepappershandel och valutaverksamhet	1,0	0,4
Övriga intäkter	3,1	2,4
Administrations- och rörelsekostnader	12,2	11,5
Avskrivningar	1,8	1,2
Kredit- och garantiförluster	0,4	0,5
Rörelsevinst	12,1	8,5

* Resultaträkningen omfattar Merita Bank-koncernen, sammanslutningen av andelsbanker, Ålandsbankenkoncernen, Mandatum Bank-koncernen, koncernen Yrityspankki Skop (i likvidation) och Aktiakoncernen samt sparbankerna och lokalandelsbankerna som moderbolag. För 1999 ingår också Leoniakoncernen och för 2000 Leonia Bank/Sampo Bank-koncernen inklusive Leonia Corporate Bank som redovisades i koncernen.

Källa: Finansinspektionen.

Tabell 2. Depositionsbankernas kapitaltäckning, mrd. mk*

	2000	1999
Kapitalbas	54,1	50,7
varav primärt kapital (Tier 1)	42,0	35,7
Riskvägda poster	456,6	426,6
Kapitaltäckningsgrad	11,6 %	11,9 %
Kapitaltäckning beräknad på primärt kapital	9,0 %	8,4 %

* Siffrorna omfattar Merita Bank-koncernen, sammanslutningen av andelsbanker, Ålandsbankenkoncernen, Mandatum Bank-koncernen och Aktiakoncernen samt sparbankerna och lokalandelsbankerna som moderbolag. För 1999 ingår också Leoniakoncernen och för 2000 Leonia Corporate Bank som redovisades i koncernen. Däremot ingår inte koncernen Yrityspankki Skop.

Källa: Finansinspektionen.

Bankernas kapitalbas förstärktes

De finländska bankernas inlåning ökade 2000 med ca 3 %. Under större delen av året minskade inlåningsstocken, men läget förändrades alldeles i slutet av året. Utlåningen till allmänheten växte klart mer än inlåningen, med ca 8 %.

De riskvägda posterna i kapitaltäckningsanalysen ökade från 427 miljarder mark till 466 miljarder mark. Även bankernas kapitalbas förstärktes klart under 2000. Det primära kapitalet (Tier 1) ökade från 35,7 miljarder

mark till 42,0 miljarder mark. Kapitalförstärkningen kan framför allt tillskrivas bankernas goda lönsamhet, då vinstmedel balanserats som fritt eget kapital. Tier 1-kapitaltäckningen, som beräknas på primärt kapital, förbättrades under året från 8,4 % till 9,0 % (tabell 2).

Kreditförlusterna fortsatt låga

Bankkoncernernas totala fordringar (krediter + garantier) uppgick vid slutet av 2000 till 493 miljarder mark. Utlåningen fortsatte att växa kraftigt men i en långsammare takt än året

innan. Utlåningen till allmänheten ökade under 2000 med ca 8 % och inklusive krediter till finansinstitut och försäkringsföretag med 10 %. Tillväxten under de två föregående åren var 11 %. Mest ökade utlåningen till hushållen, som fortfarande var den största låntagarsektorn. Hushållens andel av de totala fordringarna var vid årets slut 44 %.

Bankkoncernernas oreglerade fordringar minskade även 2000 (figur 8). Av de totala fordringarna utgjorde de 0,8 %, mot 1,1 % ett år tidigare. Liksom 1999 var andelen oreglerade krediter störst inom handeln och restaurangbranschen. De oreglerade fordringarna på hushållssektorn minskade trots den snabbt ökande utlåningen.

Också kreditförlusterna minskade. Sammantaget uppgick bankkoncernernas kreditförluster till 355 miljoner mark, vilket var 102 miljoner mark mindre än året innan. I procent av kredit- och garantistocken totalt utgjorde de endast 0,1 %.

Finanskrisen i Turkiet medförde inga nämnvärda förluster för de finländska bankerna

De finländska bankernas fordringar på utlandet ökade 2000 med 16 % till 260 miljarder mark. Ökningen var störst i de utländska fordringarna på euroområdet, där bankerna har sin huvudsakliga likviditetshantering (figur 9).

Ett av de största problemområdena för de europeiska bankerna var Turkiet, som i slutet av 2000 hamnade i en likviditetskris. De finländska bankernas fordringar på Turkiet hänförde sig främst till finländska företags export-

verksamhet, och de medförde inga större kreditförluster för bankerna. Ett annat krisområde var Argentina, men på Argentina hade de finländska bankerna mycket små fordringar.

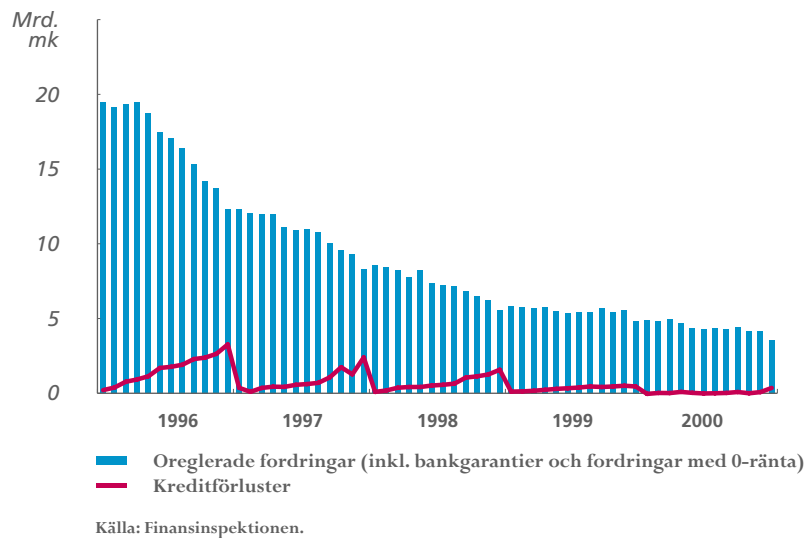
Den ekonomiska tillväxten i Asien såg mot slutet av året åter ut att avta. Allmänt förutspås att någon kris lik den 1997 inte är under uppsegling, men hur djup recessionen blir beror till stor del på utvecklingen i USA. De finländska bankernas fordringar på Asienregionen minskade under 2000 med runt 10 % till ca 12 miljarder mark, och på grund av verksamhetens art och olika garanti- och säkerhetsarrangemang väntas de inte heller generera några nämnvärda kreditförluster.

Utvecklingen för derivatinstrumenten heterogen

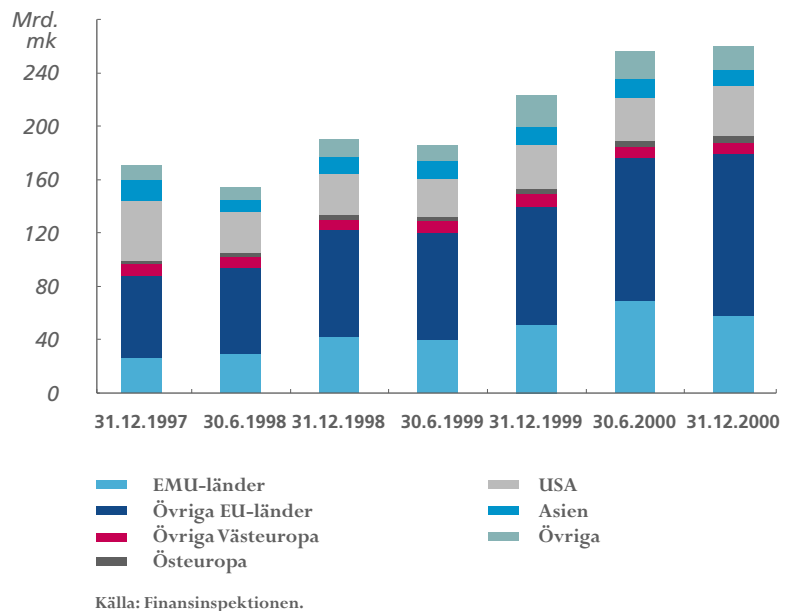
Kontraktsvolymen avseende valutaterminer⁴ och valutaoptioner ökade under 2000. Av valutaterminerna bestod ca 80 % av kontrakt med utländska motparter. Mätt med det nominella värdet av de underliggande tillgångarna blev räntefutures vanligare än ränteterminer som instrument för hantering av ränterisker vid löptider under ett år. De viktigaste marknadsplatserna för räntefutures var Eurex, London International Financial Futures and Options Exchange och Chicago Board of Trade.

Kreditmotvärdet av de finländska depositionsbankernas innehav av icke standardiserade derivatkontrakt steg med 2,1 miljarder mark till 20,4 miljarder mark. Kreditmotvärdet har hämtats ur bankernas kapitaltäcknings-

Figur 8. Depositionsbankernas oreglerade fordringar och kreditförluster 1996–2000

Figur 9. De finländska bankkoncernernas fordringar på utlandet enligt region 1997–2000

redovisning, och det bildas av återanskaffningsvärdet och den beräknade framtida kreditrisken.

Garantier och garantiförbindelser beviljade av bankerna i Finland ökade

med ca 4 miljarder mark till ca 70 miljarder mark. Bankernas bindande

⁴ I valutaterminerna ingår också terminledet från valutaswapparna.

Tabell 3. Det nominella värdet av underliggande tillgångar för finländska bankers derivatkontrakt 1999–2000, milj. mk

	31.12.2000	31.12.1999	Förändring	Förändring, %
Valutaderivat				
Valutaterminer	275 134	187 208	87 926	47 %
Ränte- och valutaswappar	28 153	36 572	-8 419	-23 %
Valutaoptioner	42 151	20 844	21 307	102 %
Räntederivat				
Ränteterminer och -futures	65 051	123 662	-58 611	-47 %
Ränteswapper	452 757	445 538	7 219	2 %
Ränteoptioner	15 380	27 297	-11 917	-44 %

Källa: Finansinspektionen.

Tabell 4. Ränterisken i banksektorn 1999–2000, milj. mk

	31.12.2000	31.12.1999
INKOMSTRISK	-1 157	-1 273
Poster i euro	-1 214	-1 296
Poster i andra valutor	57	23
antagande: avistainlåning = 10,5 mån.		
FINANSNETTO	12 692	12 140
Inkomstrisken i procent av finansnettot	-9 %	-10 %
INVESTERINGSRISK	8	386
Poster i euro	70	380
Poster i andra valutor	-62	6

Vid en räntenedgång på 1 procentenhet innebär ett negativt riskvärde en förlust och ett positivt riskvärde en vinst.

Källa: Finansinspektionen.

kreditlöften steg med 21 % till 63,8 miljarder mark.

Ränterisken mindre mot slutet av året

Inkomstrisken i banksektorn uppgick vid slutet av 2000 till 1 157 miljoner mark. Med inkomstrisk avses den potentiella minskningen i räntenettet under de följande 12 månaderna efter att räntenivån har sjunkit med en procentenhet (se s. 50). Den sammanräknade inkomstrisken i banksektorn minskade med 145 miljoner mark från slutet av 1999; vid slutet av september

låg den ännu på 1 483 miljoner mark. I procent av finansnettot sjönk inkomstrisken till 9 % , från 10 % vid föregående årsskifte. Investeringsrisken, varmed avses förändringen i nuvärdet av masskuldebrev avsedda för handel och derivatkontrakt i handelslagret, minskade under året till 8 miljoner mark (tabell 4).

Den slojade skattefriheten för insättningar på bank den 1 juni 2000 kan via räntekonkurrensen leda till antaganden om kortare duration för avistainlåningen i inkomstriskanalen. Antagande om en kortare dura-

tion i riskanalysen minskar inkomstrisken i banksektorn.

Små positioner över natten

Valutakursrisken hanteras i de finländska bankerna som en del av marknadsriskerna i handelslagret, såsom också ränte-, aktie- och andra prISRISKER. Marknadsriskerna är relativt låga jämfört med risken i den huvudsakliga verksamheten i bankerna, dvs. kreditrisken. De finländska bankernas positioner över natten har varit måttliga i proportion till kapitalbasen. Finansinspektionens riktgivande limiter för valutariskpositioner gäller enbart positioner över natten och begränsar inte bankernas valutaverksamhet eller intradagspositioner. Valutaverksamheten regleras i bankerna genom interna limitsystem som utgör en del av deras system för hantering av marknadsriskerna. Finansinspektionen utför regelbundna inspektioner av dessa system.

Marknadsvärdet av bankgruppernas aktieinnehav nästan oförändrat

Marknadsvärdet av aktieinnehavet i bankkoncernerna och deras pensionskassor⁵ uppgick vid slutet av 2000 till ca 10,9 miljarder mark. Från slutet av 1999 sjönk marknadsvärdet⁶ med ca 0,4 miljarder mark. De bankägda liv-

⁵ De finländska depositionsbankerna, deras livförsäkringsbolag, pensionskassor och pensionsstiftelser samt finländska dotterföretag och holdingsammanslutningar som hör till koncernen.

⁶ I marknadsvärdet ingår alla börsnoterade aktier, aktiefondsplaceringar och aktiederivat oavsett i vilken balanspost de redovisats. Aktierna består huvudsakligen av sådana aktier som är föremål för handel på Helsingforsbörsen.

TILLSYNYN GER EN HELHETSBLILD AV TILLSYNSOBJEKTENS TOTALA EXPONERINGAR

I sin tillsyn strävar Finansinspektionen efter att skapa sig en bild av tillsynsobjektens totala riskexponeringar. Riskinriktad tillsyn fokuseras dels på institut med en högre riskprofil än övriga institut, dels på tillsynsobjekt med stor betydelse för den finansiella stabiliteten. Centrala risker är kreditrisk, marknadsrisk, operativ risk och strategisk risk. Kreditinstitut och värdepappersföretagen har samma typer av risker i sin verksamhet men riskviktningen är en annan.

Finansinspektionen övervakar tillsynsobjektens risktagning på tre olika sätt. De kvantitativa eller mätbara riskerna bevakas via den regelbundna rapporteringen från tillsynsobjekten, genom s.k. skrivbordsundersökningar (off site). Med hjälp av rapporterna bevakas bland annat marknadsrisken och delar av kreditrisken. Uppföljningen av marknadsrisken omfattar likviditetsrisker och fastighetsrisker, medan kreditriskuppföljningen täcker oreglerade fordringar och kreditförluster.

De kvalitativa riskerna bevakas genom inspektioner, dvs. platsundersökningar (on site), som inriktas på ledningens verksamhet, riskhanterings- och betalningssystemen och internkontrollen. Kvalitativa risker är operativ risk och strategisk risk.

Förutom interna risker utsätts enskilda institut dessutom för risker till följd av förändringar i omvärlden. Kapital- och finansmarknaderna genomgår ständiga strukturella och funktionella förändringar. I samarbete med Finlands Bank följer och analyserar Finansinspektionen effekterna av dessa förändringar på den finansiella stabiliteten. Målet är att säkerställa en stabil finansmarknad och därigenom ett funktions säkert betalningssystem.

Kreditinstitutsverksamheten syftar till ekonomiska resultat genom risktagning. Tillsynsmyndighetens uppgift är att kontrollera att riskerna inte blir större än vad tillsynsobjekten förmår bära. Det primära måttet på risktagningsförmågan är tillsynsobjektets kapitaltäckning, dvs. eget kapital i förhållande till exponeringarna. Det gällande kapitalkravet för kreditrisk och marknadsrisk i Finland är i linje med internationella bestämmelser. Förutom eget kapital kan det företagsekonomiska resultatet ses som ett mått på risktagningsförmågan. Tanken är att ju större inkomster ett kreditinstitut eller värdepappersföretag har, desto större risker kan de bära.

Alla risker kan tolkas som delar av den strategiska risken. Riskerna kan därför beskrivas som koncentriska cirklar.

försäkringsbolagens aktieplaceringar växte under första halvåret för att sedan plana ut mot slutet av året.

Som finansieringskälla har inlåningen procentuellt sett minskat

Som finansieringskälla för depositionsbankerna minskade inlåningen procentuellt sett stadigt under slutet av 1990-talet och även 2000 då ban-

kerna ökade sin kreditgivning. Vid slutet av 2000 täckte inlåningen 91 % av utlåningen. Av förändringarna i finansförvaltningen var de viktigaste att ökningstakten i utlåningen avtog och den totala inlåningen stabiliserade sig. Depositionsbankerna emittera-

de alltfler masskuldebrevslån. Vid slutet av 2000 hade depositionsbankerna utestående masskuldebrevslån för 22 miljarder mark och bankcertifikat för 108 miljarder mark.

Depositionsbankernas kortfristiga finansiella underskott⁷ låg 2000 mellan 42 och 86 miljarder mark. I procent av balansomslutningen var underskottet 6–12 %. Underskottet innebär det belopp som banken måste låna upp till exempel på penning- eller kapitalmarknaden⁸. Framför allt affärsbankerna har finansiella underskott, lokalbankerna har hittills haft överskott. En fjärdedel av depositionsbankernas skulder förfaller till betalning inom en månad, över en tredjedel inom ett halvt år och närmare hälften inom ett år, under antagande att avistainlåningen är oförändrad. Skulderna förfaller snabbare till betalning för affärsbankerna än för lokalbankerna.

Värdepappersföretagens kapitaltäckning och ekonomiska bärkraft

För värdepappersföretag gäller huvudsakligen samma kapitaltäckningsregler som för kreditinstitut. Kapitalkravet omfattar både marknadsrisken i företagets egen handel och kreditrisken i den övriga verksamheten. Från kapitalsynpunkt är den centrala skillnaden mellan verksamheten i värdepappersföretag och bankverksamheten den att kärnan i värdepappersföretagens verksamhet är att tillhandahålla tjänster för investerare. Detta belastar inte balansräkningen och ställer heller inga krav på kapitaltäckningen. Kapitalkraven för

marknadsriskerna är rätt låga, likaså kapitalkraven för kreditriskerna, eftersom egentlig kreditgivning i regel inte är tillåten för värdepappersföretagen.

Värdepappersföretag har ålagts ett särskilt kapitalkrav på 25 % av de fasta kostnaderna enligt den fastställda resultaträkningen för att täcka verksamhetsrisken. Att uppfylla kapitalkravet för verksamhetsrisken har inte varit problematiskt för vinstbärande värdepappersföretag, även om det varit viktigt att se till att kapitalbasen varit tillräcklig bland annat i samband med värdepappersföretagens dividendutdelning.

På grund av den kraftigt ökade aktieomsättningen har värdepappersförmedlarna varit tvungna att bereda sig på allt större likviditetsbehov vid clearing av aktiehandeln.

Värdepappersföretagens provisionsintäkter ökade medan värdepappershandeln för egen räkning gick med förlust

Värdepappersförmedlarnas provisionsintäkter ökade 2000 till följd av den rekordartade aktieomsättningen. Också för de kapitalförvaltande värdepappersföretagen steg provisionsintäkterna genom att de förvaltade tillgångarna fortsatte att växa. Emissionsinstitutet hade även 2000 mycket god lönsamhet.

Vid slutet av 2000 uppgick värdepappersföretagens provisionsintäkter utan inbördes elimineringar sammantaget till ca 2,2 miljarder mark, vilket var ca 0,7 miljarder mark mer än 1999. Rörelsevinsten blev totalt 881 miljoner

mark, dvs. ca 130 miljoner större än 1999.

Som nettoresultat av värdepappershandeln för egen räkning redovisade värdepappersföretagen sammantaget en förlust på ca 60 miljoner mark, mot en vinst på ca 130 miljoner mark året innan. De sammanräknade siffrorna är på grund av förändringar inom branschen inte direkt jämförbara med uppgifterna för tidigare år.

OBSERVERAT VID INSPEKTIONERNA

Ledningens verksamhet och internkontrollen inspekterades

Tillsynsobjekten bör organisera sin förvaltning så att den på bästa sätt stöder affärsverksamheten. Ledningen har här en nyckelroll, då ledningen genom sin verksamhet på ett avgörande sätt bidrar till måluppfyllelsen, förutsättningarna för den fortsatta verksamheten och en effektiv internkontroll. Ledningens verksamhet utgör därför en del av tillsynsobjektets strategiska och operativa risk.

Finansinspektionen har vid sina inspektioner hittills främst fokuserat på mätbara risker, såsom kredit- och marknadsrisker. Inspektionerna inriktas alltmer på icke-mätbara, kvalitativa risker, som också i den internationella utvecklingen inom de prioriterade

⁷ Från tillgångarna i och utanför balansräkningen avräknas skulderna i och utanför balansräkningen. Med kortfristiga poster avses tillgångar och skulder som förfaller till betalning inom en månad.

⁸ I beräkningen antas avistainlåningen stanna kvar i banken och utlåningen vara oförändrad. Affärsverksamheten antas fortsätta som förut (s.k. going concern-antagande).

de tillsynsområdena getts ökad tyngd. I EU:s översyn av kapitaltäckningsreglerna betonas att ledningen genom sin verksamhet påverkar riskprofilen för tillsynsobjektet och därigenom också kapitalkravet.

I sin granskning av styrelsens och ledningens verksamhet har Finansinspektionen koncentrerat sig på styrelsens och ledningens roll. Inspektionerna under 2000 syftade till att säkerställa att tillsynsobjekten hade tillfredsställande ledningssystem och internkontroller för att bevaka riskerna och identifiera eventuella hot och problem i verksamheten.

Vid inspektionerna kontrollerades hur ledningen påverkade strategier, företagskulturen och organisationen av de olika verksamheterna och internkontrollen. Inspektionerna genomfördes i form av enkäter som på förhand skickades till styrelsen och högsta ledningen och genom intervjuer. Undersökningens resultat låg sedan till grund för Finansinspektionens beslut om tillsynsbehov och inriktning av tillsynen på olika verksamhetsområden.

Omfattningen och kvaliteten på internkontrollen undersöktes i flera kreditinstitut. Inspektionerna inriktades främst på den högsta ledningens verksamhet och roll i den interna kontrollen av verksamheten överlag eller någon utvald affärsgren. Särskilt ledarskapsstilen, kontrollkulturen och riskhanteringsens uppläggning granskades.

Utgående från inspektionerna uppmanade Finansinspektionen bankerna att regelbundet se över sina interna kontrollsystem framför allt då

affärsverksamheten och organisationen förändras markant. Målet är att säkerställa att bankerna kan identifiera riskerna i sin verksamhet och ta fram de instruktioner som behövs för verksamheten och riskhanteringen. I organisationen av de olika funktionerna uppmanades bankerna att undvika farliga arbetskombinationer, dvs. situationer där samma personer ansvarar både för själva verksamheten och för kontrollen. Vissa banker anmodades också att effektivisera sin interna revision.

Tillsynen över kreditrisker fokuserades bland annat på riskhanteringsmetoder och kreditförlustreserveringar

Tillsynen över kreditrisker inriktades på kreditgivningsprocesserna, metoderna för hanteringen av kreditrisker, reserveringarna för kreditförluster samt omfattningen och kvaliteten på den information om kreditriskhanteringen som lämnas i bokslutsinformationen.

Vid inspektionerna kontrollerades att bankernas kreditprocesser som helhet var väl genomtänkta och täckte också kreditriskhanteringen. Särskilt i de största bankgrupperna, där de strukturella förändringarna också hade följdverkningar för organisationen av kreditriskkontrollen, fästes vikt vid att kreditprocesserna var obrutna och kreditriskkontrollen tillräcklig. Vid platsbesöken på lokalandelsbankerna undersöktes om kreditriskhanteringen var tillfredsställande i förhållande till verksamheten. Vid besöken kontrollerades att bankerna hade utlåningsstrategier och kreditinstruktioner som

fastställts av högsta ledningen. I fråga om organisationen av kreditriskkontrollen betonades att den bör vara en stark, kompetent och fristående funktion. Bankerna anmodades att rätta till bristerna i instruktioner, beslutsordningar och rapporteringssystem för kreditgivningen.

De största bankerna har i sin kreditriskhantering allt oftare börjat använda modeller som är baserade på statistiska metoder. Modellerna kan användas för att beräkna framtida kreditförluster och nödvändiga förlustreserveringar. Övergången till statistiska modeller tvingade bankerna att även se över sina riskklassifikationssystem och kundanalyser. Då klassifikationssystem och modeller som uppfyller kraven kommer att kunna användas i kapitaltäckningsanalysen enligt de nya kapitaltäckningsregler som är under arbete i EU blir det allt viktigare att utveckla dem ytterligare. Nya kreditriskmodeller behövs också för att bankerna själva skall kunna kontrollera att de har en kapitalbas som täcker kreditriskerna.

Enligt enkätsvar och inspektionerna i bankerna måste flera banker ytterligare förbättra sina riskklassifikationssystem innan de kan användas i den nya kapitaltäckningsanalysen. Vid inspektioner och platsbesök informerades bankerna om de krav som de nya kapitaltäckningsreglerna kommer att ställa på bankernas riskklassifikationssystem, säkerhetskontroll och kreditriskmodeller.

I takt med den ekonomiska tillväxten ökade också bankernas utlåning under året. Priserna på bostäder, börsaktier och andra tillgångslag

steg tidvis rätt kraftigt. Finansinspektionen poängterade att bankerna bör öka beredskapen för kreditförluster så att kapitaltäckningen räcker till även under en svagare konjunktur. Bankerna tillråddes också förbereda sig på sjunkande värden på säkerheterna som en eventuell följd av fallande bostadspriser eller börskurser.

Inspektionen av inhemska betalningssystem fokuserades på betalningsförmedlingen

I tre banker inspekterades administrationen, funktionssäkerheten och riskhanteringen i de inhemska betalningssystemen. Tonvikten låg på betalningsförmedlingsprocessen med dess reserv- och kontrollsystem. Vidare analyserades riskerna i betalningssystemen, betalningsförmedlingstjänsterna och -produkterna och avtalen om betalningsrörelsen.

Resultatet av inspektionerna blev att bankerna ombads bland annat att kartlägga riskerna i de inhemska betalningssystemen, clearing och avvecklingen av betalningar, betalningsförmedlingen och avtalen om betalningsrörelsen. Bankerna uppmanades upprätta kontinuitetsplaner för centrala betalningssystem och avdelningar. De anmodades också effektivisera sin riskhantering av intradagskrediter på betalningskontona, bl.a. genom att upprätta skriftliga avtal med de företag vars konton var befriade från täckningskontroll under dagen. På längre sikt bör systemet med befrielse från täckningskontroll slopas helt. En effektivare administration av användarbehörigheterna inom betalningsförmedlingen efterlystes också.

Betalningsförmedlingsavtalen mellan bankerna och kunderna omfattade i allmänhet flera avtal, villkor och beskrivningar. Finansinspektionen framhöll för bankerna att avtalen bättre kunde överblickas om de dokument som tillsammans bildar avtalet uppräknades i avtalsvillkoren. Också den ordningsföljd i vilken dokumenten skall tillämpas bör framgå av avtalet.

Avvecklingsriskerna i valutahandeln kontrollerades genom uppföljningsinspektioner

Med utgångspunkt i rekommendationerna från G10-ländernas centralbanker och Internationella regleringsbanken har Finansinspektionen och Finlands Bank gjort gemensam sak för att finländska banker som bedriver valutahandel skall minska sina avvecklingsrisker enligt de internationella målsättningarna. På hösten utförde Finansinspektionen inspektioner i fyra banker för att följa upp avvecklingsrisken i valutahandeln. Genom inspektionerna utreddes särskilt vilka åtgärder bankerna hade vidtagit efter inspektionen 1997 för att minska avvecklingsrisken, hur riskläget såg ut för tillfället och hur effektivt avvecklingsrisken bevakades och kontrollerades.

Bankernas avvecklingsrisker inklusive risklimiterna hade minskat avsevärt sedan den föregående inspektionen. Till detta bidrog både bankernas egna åtgärder och övergången till euron vid början av 1999. Införandet av euron som gemensam valuta eliminerade risken i elva valutor, drog ned valutahandeln och minskade behovet av

korrespondentbanker. Även om avvecklingsriskerna reducerades var de fortfarande stora i förhållande till bankernas kapitalbas. Bankerna anmodades fortsätta sina åtgärder för att få ned avvecklingsrisken i valutahandeln till en nivå som bättre motsvarar deras risktagningsförmåga.

Säkerheten i Internetbankverksamheten granskades

Under året inspekterades Internetbankverksamheten i fyra finländska banker. Syftet var att granska de banktjänster som tillhandahålls via Internet, den organisation som handlägger dem och de strategiska riktlinjerna för verksamheten samt framför allt säkerheten, de tekniska lösningarna och juridiken.

Att kontrollera riskerna i den expanderande Internetverksamheten blir allt viktigare. Sådana risker är bl.a. strategisk risk, verksamhetsrisk, operativ risk, anseenderisk och juridisk risk. Finansinspektionen förutsatte systematiska analyser av de totala exponeringarna i Internetbankverksamheten. Vidare betonades att riskerna i de tjänster som avses tillhandahållas via Internet skall analyseras och kartläggas redan på förhand.

Säkerheten i systemen bör analyseras och testas regelbundet. Bankerna bör aktivt medverka till att kunderna i sina bankförbindelser använder webbläsare som möjliggör en starkare kryptering. Andra frågor som togs upp var kundernas rättsliga ställning och parternas ansvar för de portal-tjänster de tillhandahåller.

En säker Internetbankverksamhet förutsätter att kunderna kan identi-

fieras på ett tillförlitligt sätt som ett led i riskhanteringen. Finansinspektionen har till uppgift att övervaka att tillsynsobjekten i sin verksamhet följer bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt. Vid inspektioner och platsbesök kontrollerades hur tillsynsobjekten följer dessa bestämmelser på olika nivåer i organisationen och i sina olika verksamheter. Finansinspektionen höll också informationsmöten för tillsynsobjekten och andra intressegrupper om den praktiska tillämpningen av penningtvätsbestämmelserna.

Klassifikationen av yrkesmässiga investerare tillämpad i praktiken

Tillhandahållarna av investeringstjänster måste klassificera sina kunder i yrkesmässiga och icke-yrkesmässiga investerare. Yrkesmässigheten avgörs kund för kund. Klassifikationskriterierna har definierats i värdepappersmarknadslagen och i Fondkommissionärsföreningens anvisningar, som har fastställts av Finansinspektionen.

Till yrkesmässiga investerare räknas direkt enligt lagen bland annat kreditinstitut, värdepappersföretagen och försäkringsbolagen. Under vissa förutsättningar kan tillhandahållaren av investeringstjänsten själv besluta att klassificera en kund som yrkesmässig investerare och likaså kan kunden själv uppge sig vara yrkesmässig investerare. Ett centralt kriterium är investerarens yrkesmässighet inom investeringsverksamheten.

Skyldigheten för tillhandahållaren av en investeringstjänst att skaffa upplysningar om respektive lämna in-

formation till kunden samt vissa andra skyldigheter är betydligt större mot en icke-yrkesmässig än mot en yrkesmässig investerare. Endast icke-yrkesmässiga investerare omfattas av investerarskyddet, och för dessa kunder är tillhandahållaren av tjänsten skyldig att betala garantiavgifter till ersättningsfonden. Kostnaderna för tillhandahållaren av investeringstjänster blir därför oftast större för icke-yrkesmässiga än för yrkesmässiga investerare.

Under våren och sommaren 2000 gick Finansinspektionen igenom principerna och instruktionerna för klassifikationen av icke-yrkesmässiga kunder i 19 banker och värdepappersföretag. Vid inspektionen kontrollerades att klassifikationskriterierna överensstämde med lagar och föreskrifter samt med Fondkommissionärsföreningens anvisningar. Samtidigt kontrollerades att antalet icke-yrkesmässiga investerare, som ligger till grund för garantiavgifterna till ersättningsfonden, stämde med företagets rapporter.

Vid inspektionerna konstaterades inga nämnvärda brister i kundklassifikationen eller de interna instruktionerna, men i inrapporteringen av icke-yrkesmässiga investerare till ersättningsfonden förekom felaktigheter. I sina anvisningar till tillsynsobjekten framhöll Finansinspektionen att de utöver klassifikationen också behöver ett system för registrering av stamkundernas yrkesmässighet. Kunderna bör informeras om vad klassifikationen för deras del innebär. Vidare bör personalen hos tillsynsobjekt som tillhandahåller investeringstjänster känna till de skyldigheter som enligt

värdepappersmarknadslagen gäller i fråga om investeringstjänster riktade till icke-yrkesmässiga investerare.

Värderingen av onoterade värdepapper i placeringsfonderna undersöktes

På hösten undersökte Finansinspektionen investeringarna i onoterade värdepapper i de placeringsfonder som förvaltas av fondbolagen samt värderingen av dessa innehav i fonderna.

Det visade sig att alltfler placeringsfonder under 2000 hade investerat i onoterade värdepapper eller värdepapper som under året avsågs bli börsnoterade. Vidare konstaterades att samma emittents värdepapper värderades olika beroende på vilket fondbolag som förvaltade portföljen. Finansinspektionen ansåg att förhållandet att värdepapperen var onoterade inte räckte som grund för att fortlöpande uppta dem till anskaffningsvärdet, framför allt inte då det verkliga värdet på dem uppenbart hade förändrats markant.

För onoterade värdepapper finns inget fastställt dagligt värde. Klart är dock att värdet på onoterade värdepapper inte kan vara oförändrat enbart för att börsnotering saknas i sådana fall då det tidigare värdet inte längre är befogat på grund av utvecklingen i emittentföretaget eller ekonomin överlag. Finansinspektionen anser att onoterade värdepapper bör värderas enligt förhandsbestämda principer som skall tillämpas konsekvent.

TILLSYNSAMARBETE OCH ÖVRIGT SAMARBETE MED ANDRA MYNDIGHETER

Finansinspektionen undertecknade 2000 tillsammans med de övriga nordiska tillsynsmyndigheterna en avsiktsförklaring om tillsynen av finansgruppen Nordea. För ändamålet tillsattes en tillsynsgrupp med deltagare från tillsynsmyndigheterna i Finland, Sverige, Norge och Danmark. Gruppen skall sammanträda regelbundet och upprätta en gemensam tillsynsplan och utbyta information om aktuella och principiella frågor.

Samordningsansvaret har svenska Finansinspektionen, eftersom moderbolaget för finansgruppen ligger i Sverige. Tillsynsgruppen har i sin tur tillsatt arbetsgrupper för utredning av olika större frågor.

Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen undertecknade i slutet av året två avsiktsförklaringar: den ena om de allmänna principerna för samarbetet och den andra om till-

synen av Sampo-Leoniakoncernen. I avsiktsförklaringen om samarbetsprinciperna enades parterna bland annat om målen för tillsynssamarbetet, informationsutbytet, omfattningen av samarbetet, det praktiska tillsynssamarbetet och rutinerna.

Det praktiska samarbetet bedrivs bland annat i den gemensamma tillsynsgruppen för Sampo-Leonia och i direktionerna för Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen. Tillsynsgruppen skall se till att tillräckliga tillsynsåtgärder vidtas och att de inriktas på rätta saker.

Samarbetet mellan Finansinspektionen och Finlands Bank i övervakningen av betalnings- och avvecklingsystemen fortsatte i den året innan upprättade tillsynsgruppen. I samarbete inspekterades utvecklingen av avvecklingsriskerna i de största bankernas valutahandel under de tre senaste åren. Vidare gick Finansinspektionen tillsammans med Finlands Bank och finansministeriet igenom reglerna för bankernas betalningssystem. Syf-

tet var att justera reglerna i enlighet med EU:s direktiv om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper så att betalningssystemen kunde anmälas till Europeiska kommissionen som lagenliga.

Finansinspektionen ingick samarbete med utrikesministeriet om övervakningen av FN:s och EU:s finansiella sanktioner inom ramen för utrikes- och säkerhetspolitiken. Huvudansvaret för övervakningen i Finland har utrikesministeriet. Med stöd av EU-rådets förordningar om finansiella sanktioner har utrikesministeriet rätt att få sekretessbelagda upplysningar från Finansinspektionens tillsynsobjekt om upplysningarna behövs för att kontrollera efterlevnaden av sanktionsförordningarna. Utrikesministeriet kan vid behov sända sin begäran om upplysningar i sanktionsärenden till Finansinspektionen för vidarebefordran till de berörda tillsynsobjekten.

Regleringsverksamheten

UTGÅNGSPUNKTER FÖR REGLERINGEN

Omvärldsförändringarna innebär nya utmaningar för regleringsverksamheten

Förändringarna på finansmarknaden och erfarenheterna från bankkriserna har tvingat både EU och enskilda medlemsländer att analysera hur tillsyns- och regleringssystemet borde se ut för att så effektivt som möjligt svara på de utmaningar som förändringarna medför. Lagstiftningen och den övriga regleringen förväntas vara aktuell och ha beredskap att snabbt och smidigt reagera på förändringar i omvärlden. Som lösning har föreslagits en s.k. ramlagstiftning så att direktiven skulle innehålla de centrala principerna och utgångspunkterna. Principerna skulle sedan preciseras genom bestämmelser som antas genom kommittéförfarande.

De framtida regleringslösningarna borde därför vara tillräckligt smidiga också på det nationella planet så att de inte hindrar marknadsutvecklingen utan ger utrymme för nödvändiga åtgärder då förhållandena förändras. Utöver en smidig reglering finns det stort behov av att styra marknadsverksamheten inte bara med juridiskt bindande normer utan också med rekommendationer avseende förfaranden (internationella best practice-rekommendationer och core principles-standarder). Finansinspektionen har därför startat en utvärdering av tillämpningen av internationella rekommendationer. Utvärderingen syftar till att säkerställa att de principer Finansinspektionen tillämpar överens-

stämmer med rekommendationerna och att principerna är klara och tydliga också för tillsynsobjekten.

Kreditinstituten, värdepappersföretagen och försäkringsbolagen har bildat olika företagsgrupperingar (s.k. finansiella konglomerat) i allt snabbare takt. Detta är ett globalt fenomen. Tillsynen av sådana företagsgrupperingar kräver effektivt, konkret myndighetsarbete och en reglering som tar hänsyn till konglomeratens särdrag, för att det exempelvis skall vara möjligt att bedöma den totala riskpositionen.

Karakteristiskt för utvecklingen på finansmarknaden den senaste tiden har varit fortsatt internationalisering. Den nya tekniken har gjort det allt enklare att få och tillhandahålla gränsöverskridande tjänster. Genom expansion i utlandet söker företagen på finans- och kapitalmarknaderna förbättra sin konkurrenskraft.

Internationaliseringen och den gränsöverskridande verksamheten ställer allt större krav på samarbetet mellan de nationella tillsynsmyndigheterna. När verksamheten expanderar till flera länder krävs förutom myndighetssamarbete också ett välfungerande informationsutbyte och effektiva rutiner.

Finansinspektionen ser över sin normgivning

Finansinspektionen reformerar sin normgivning för att den bättre skall återspegla marknadsinriktningen och framförhållningen i tillsynen i enlighet med Finansinspektionens strategiska riktlinjer. En viktig del av den pågående reformen av föreskrifts- och

anvisningssamlingen är att de internationella standarderna lyfts fram som underlag för normerna och grund för tillsynsskyldigheten.

De enskilda föreskrifterna ändras till sitt innehåll så att föreskriftens bakgrund, syften och viktigaste principer samt Finansinspektionens förväntningar på tillsynsobjekten klart anges. Texten kommer att bestå av en förpliktande del, dvs. de tilläggskyldigheter tillsynsobjekten har på grund av lagstiftning eller Finansinspektionens rätt att meddela föreskrifter, och en icke förpliktande del, dvs. Finansinspektionens tolkningar.

UTVECKLINGEN AV EU:S FINANSMARKNADS- LAGSTIFTNING

Beredningen av tillsynen och regleringen av finansiella konglomerat inleddes nationellt och i EU

Tillsynen av finansiella konglomerat behandlades i en expertgrupp underställd kommissionen. Den överlämnade i slutet av juli sitt förslag om behovet av tillsynsregler för finansiella konglomerat till moderkommittéerna. Beredningen av ärendet fortsätter i expertgruppen. Enligt kommissionen kommer ett direktivförslag att överlämnas våren 2001. Direktivet kommer sannolikt att träda i kraft först 2004.

Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet tillsatte i december en arbetsgrupp med uppgift att snabbt bereda ett förslag till lagstiftning som klargör tillsynsmyndigheter-

Tabell 5. De viktigaste av de lagar som Finansinspektionen övervakar efterlevnaden av

Kreditinstitutslagen (30.12.1993/1607, Fi107)
Affärsbankslagen (28.12.1990/1269, Fi 108)
Sparbankslagen (28.12.1990/1270, Fi 109)
Andelsbankslagen (28.12.1990/1271, Fi 110)
Lagen om utländska kreditinstitut och finansiella instituts verksamhet i Finland (30.12.1993/1608, Fi 112)
Lagen om hypoteksbanker (27.12.1999/1240, Fi 112a)
Lagen om hypoteksföreningar (8.12.1978/936, Fi 113)
Värdepappersmarknadslagen (26.5.1989/495, Fi 116)
Lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (26.8.1998/772, Fi 117)
Lagen om placeringsfonder (29.1.1999/48, Fi 118)
Lagen om värdepappersföretag (26.7.1996/579, Fi 119)
Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (26.7.1996/580, Fi 119 a)
Lagen om värdeandelssystemet (17.5.1991/826, Fi 120)
Lagen om värdeandelskonton (17.5.1991/827, Fi 122)

Källa: Finansinspektionen.

nas befogenheter och arbetsfördelning vid tillsynen av sådana finansiella konglomerat där tillsynsmyndigheterna antingen har överlappande befogenheter eller där ingendera tillsynsmyndigheten är behörig.

Arbetsgruppen skall dessutom komma med förslag bl.a. till definition av finansiellt konglomerat och dess holdingsammanslutning och till definition av samordnande myndighet och dess uppgifter vid utvärdering av finansiella konglomerats totala ekonomiska ställning. Dessutom skall arbetsgruppen lägga fram förslag till regler för koncernbokslut i finansiella konglomerat samt för sekretessplikten i fråga om kunduppgifter mellan företagen inom ett finansiellt konglomerat och för utbytet av information om kunderna mellan företagen. Arbetsgruppen skall också beakta förslaget till direktiv om tillsynsregler för finansiella konglomerat som för närvarande bereds i EU-kommissionen.

I arbetsgruppen deltar representanter från social- och hälsovårds-

ministeriet, finansministeriet, Försäkringsinspektionen, Finansinspektionen och justitieministeriet. Arbetsgruppen skall slutföra sitt arbete före utgången av maj 2001.

Direktivet om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut snart färdigt

På grund av politiska meningsskiljaktigheter har beredningen av genomförandet av direktivet om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut (det s.k. Winding Up-direktivet) länge stampat på stället. Beredningen avancerade i EU:s politiska beslutsorgan under våren och den gemensamma ståndpunkten fastställdes i rådet i juli. Under senare hälften av året gjorde Europaparlamentet vissa ändringar i den gemensamma ståndpunkten. Ändringarna kommer att behandlas i början av 2001.

I Winding Up-direktivet klargörs vissa regler om myndigheternas informationsutbyte och befogenheter i samband med rekonstruktion och

likvidation av kreditinstitut. Direktivets syfte är inte att harmonisera den materiella konkurs- och likvidationslagstiftningen utan i första hand att precisera bestämmelserna om vilken lag som skall gälla i kreditinstitutets hemland och i de länder där filialerna är belägna samt i fråga om sakrätt.

Reformen av kapitaltäckningsreglerna framskrider

Översynen av kapitaltäckningsreglerna har gått framåt såväl internationellt som nationellt utgående från Baselkommitténs och Europeiska kommissionens förslag från 1999. Yttranden om båda förslagen gavs före utgången av mars. Finansinspektionen deltog i reformen i EU:s arbetsgrupper och kommittéer. Dessutom ordnade Finansinspektionen seminarier och diskussioner om reformen av kapitaltäckningsreglerna.

Baselkommittén för banktillsyn publicerade i januari 2001 ett nytt, mera detaljerat förslag till reform av kapitaltäckningsreglerna. Också Europeiska kommissionens förslag till nya kapitaltäckningsregler, som i huvudsak följer Baselkommitténs förslag, skickades ut på remiss. Remisstiden för förslagen går ut den 31 maj 2001.

Syftet med de nya förslagen är att förbättra marknadernas och det finansiella systemets stabilitet genom kapitalkrav, krav på tillsynsobjektens riskhantering och interna kontroll, krav på tillsynsmyndigheternas tillsyn och krav på offentliggörande av information. Dessa delområden, som kompletterar varandra, omfattar tre pelare, dvs. metoder för beräkning av

kapitalkravet (minimum capital requirements), aktiv kapitaltillsyn (supervisory review) och marknadsdisciplin (market discipline).

Metoderna för beräkning av kapitalkravet gäller kredit- och marknadsrisker och operativa risker. I varje riskområde ingår olika alternativ för beräkning av kapitalkravet. Tillsynsobjekten kan därför välja den metod som är lämpligast med tanke på risktagningens karaktär och riskhanteringsystemen. Kreditriskerna kan beräknas med hjälp av externa kreditvärderingsinstituts klassificeringar. Alternativt kan även interna kundriskklassificeringar användas för beräkningen av kreditrisken.

Tillsynsmyndigheten skall kunna kontrollera att varje tillsynsobjekt är i stånd att beräkna att kapitalbasen står i proportion till risktagningen. Tillsynsmyndighetens uppgift är att bedöma om tillsynsobjektens kapitalbas är tillräcklig i relation till riskerna och riskhanteringsnivån. Detta kräver att tillsynsmyndigheterna, bankerna och värdepappersföretagen i detalj dryftar tillsynsobjektens riskhantering, risktagning och kapitalbas.

I de nya kapitaltäckningsreglerna ingår också skyldighet att offentliggöra mera detaljerade uppgifter än tidigare. Genom en mera omfattande redovisningsskyldighet är det meningen att marknadsparterna bättre skall kunna förstå tillsynsobjektens riskprofiler och bedöma om kapitaltäckningen är tillräcklig.

De nya bestämmelserna beräknas träda i kraft 2004.

IAS-standarderna blir grunden för koncernboksluten

Europeiska kommissionen gav i juni 2000 ett meddelande till Europaparlamentet och rådet om EU:s strategi för finansiell rapportering med ett handlingsprogram för införande av IAS-standarderna (International Accounting Standards) i EU. Förslaget är ett steg mot målet att skapa en effektiv och öppen kapitalmarknad i Europa. Betydelsen av en effektiv kapitalmarknad för tillväxten och sysselsättningen i EU betonades särskilt i ordförandeskapets slutsatser med anledning av Europeiska rådets möte i Lissabon. Enligt slutsatserna är målet att den inre marknaden för finansiella tjänster skall genomföras senast 2005.

Kommissionen framlade i februari 2001 ett förslag till förordning om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Enligt förslaget skall alla börsnoterade företag i EU upprätta sin koncernredovisning i enlighet med IAS-standarderna från och med den redovisningsperiod som börjar den 1 januari 2005. Kravet skall gälla också företag som förbereder en börsnotering.

I likhet med flera andra europeiska finanstillsynsmyndigheter anser Finansinspektionen att kapitaltäckningsgraden i företag inom den finansiella sektorn skall grunda sig på bokslut upprättade enligt enhetliga principer och att det för att lika behandling skall kunna garanteras inte kan anses motiverat att företagen vid tillämpningen av bokföringsbestämmelser indelas i börsnoterade och onoterade företag. Därför bör också onoterade företag som är underkastade

finansiell tillsyn i sina sårbokslut tillämpa IAS-standarderna.

I kommissionens meddelande från sommaren 2000 konstaterades vidare att det för att säkerställa en enhetlig tillämpning av standarderna bör införas en godkännandemekanism (enforcement mechanism). Den skall bestå av klara bokslutsnormer, aktuella tolkningar och vägledning om genomförande av normerna, lagstadgad revision, tillsynsmyndigheternas kontroll och effektiva sanktioner. Kommissionen föreslog i sitt meddelande att FESCO skulle utarbeta ett förslag till principer för tillsynsmyndigheternas kontroll och effektiva sanktioner. FESCO sammankallade för detta ändamål en särskild redovisningsgrupp för att utarbeta ett förslag till principer för allmän myndighetstillsyn. Olika utredningar visar att modellerna för tillsyn av börsbolagens bokslut i hög grad avviker från varandra i olika medlemsländer till både omfattning och innehåll.

Finansinspektionen deltog i expertgrupper underställda kommissionen och samarbetsorganisationen för de europeiska värdepappersmarknadsövervakarna där genomförandet av IAS-standarderna och kontrollen av deras efterlevnad behandlades. Finansinspektionen ordnade i oktober–november ett tvådagarsseminarium för tillsynsobjekten om internationella redovisningsstandarder. Till seminariet inbjöds också tillsynsobjektens revisorer och representanter för finansministeriet och handels- och industriministeriet.

Direktivet om elektroniska pengar trädde i kraft

Europaparlamentet och rådet utfärdade den 18 september 2000 (2000/46/EG) ett direktiv om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet. Syftet med direktivet är att samordna såväl tillsynen av institut som ger ut elektroniska pengar som kraven på institutens verksamhet. De behöriga myndigheterna ges möjlighet att medge undantag från en del av eller alla kraven i direktivet när det gäller institut för elektroniska pengar som bedriver verksamhet endast inom respektive medlemsstats territorium.

Med institut för elektroniska pengar avses ett företag eller en annan juridisk person som inte är ett kreditinstitut enligt direktiv 2000/12/EG och som ger ut betalningsmedel i form av elektroniska pengar. Institutet skall ha ett startkapital på minst 1 miljon euro. På innehavarens elektroniska produkt får lagras högst 150 euro. Instituterna för elektroniska pengar har en avtalsbaserad skyldighet att till det nominella värdet lösa in elektroniska pengar som inte använts. Direktivet kommer sannolikt att sättas i kraft i den nationella lagstiftningen under 2001. Då organiseras också tillsynen av verksamheten.

Finansinspektionen följer verksamheten i instituten för elektroniska pengar och beloppet utelöpande pengar. Beloppet elektroniska pengar i omlopp var inte betydande år 2000.

Beredningen av ändringarna av fondföretagsdirektivet fortsätter

De två förslagen till ändringar av direktivet om fondföretag som gavs 1998 behandlades fortfarande i EU-rådets expertgrupper. Det har visat sig mycket svårt att ändra direktivet på grund av skillnaderna i marknadsstruktur och lagstiftning mellan medlemsländerna. Politiskt samförstånd om förslaget till nya fondprodukter (fondandelar, kontanta medel, derivat, index) nåddes i ministerrådet den 17 oktober 2000. Om ändringsförslaget gällande harmoniserad miniminivå och EU-pass nåddes politiskt samförstånd den 1 mars 2001.

Behandlingen av förslaget till ändring av direktivet om penningtvätt framskred i EU

Om förslaget till ändring av direktivet om penningtvätt nåddes i Europeiska unionens råd en gemensam ståndpunkt som går vidare till andra behandling i Europaparlamentet under våren 2001. Därefter avgörs den fortsatta behandlingen av direktivförslaget genom samrådsförfarande.

Den viktigaste ändringen gäller direktivets tillämpningsområde. Direktivet skall gälla alla kredit- och finansinstitut samt också externa revisorer, bokförare och skatterådgivare samt fastighetsförmedlare, kasinon och särskilt fastställda handlare som köper och säljer varor av högt värde. Dessutom skall direktivet gälla oberoende jurister när de hjälper eller företräder en klient vid planeringen eller genomförandet av finansiella trans-

aktioner. Direktivet innehåller också en artikel som behandlar principerna för fjärridentifikation av kunder.

FINANSINSPEKTIONENS LAGSTIFTNINGSINITIATIV OCH ANDRA INITIATIV

Finansinspektionen föreslår att den får utökade tillsynsbefogenheter

Finansinspektionen överlämnade på våren ett förslag till finansministeriet med flera lagstiftningsinitiativ som i första hand gällde ändringar i Finansinspektionens tillsynsbefogenheter och i vissa andra bestämmelser i lagen om finansinspektionen, men också i en del bestämmelser i kreditinstitutslagen, enskilda banklagar, lagen om värdepappersföretag och värdepappersmarknadslagen.

Finansinspektionen föreslog för finansministeriet att sanktionsurvalet enligt lagen om finansinspektionen skulle utökas. Som nya sanktioner föreslog Finansinspektionen administrativa betalningspåföljder, dvs. bötesliknande avgifter, personligt verksamhetsförbud, anmärkning och varning. Enligt Finansinspektionens förslag skulle de nya sanktionerna kunna riktas också mot andra än Finansinspektionens tillsynsobjekt.

Finansinspektionens nuvarande befogenheter är främst begränsade till föreläggande av vite och framställning om återkallande av verksamhetstillstånd. Finansinspektionen anser att dessa åtgärder är alltför stränga särskilt när det gäller lindriga förseelser.

Finansministeriet har inlett beredningsarbete i syfte att utöka Finansinspektionens befogenheter.

Finansinspektionen vill utveckla lösningen av tvister som gäller investeringsverksamheten

Finansinspektionen anser att det för privatplacerares borde finnas ett enkelt, snabbt och förmånligt sätt att lösa tvister mellan investerare och tillhandahållare av investeringstjänster eller att komma till en lösning då investerarens rättsskydd är i fara. Att tvingas vända sig till en allmän domstol är ofta en mycket dyr och tungrodd process.

En tänkbar möjlighet är ett opartiskt organ som snabbt och effektivt skulle lösa tvister mellan investerare och tillhandahållare av investerings-tjänster och som också skulle ingå i ett EU-täckande prövningsnätverk för tvister¹. Finansinspektionen kontakta-de finansministeriet, Konsumentverket och tillhandahållare och användare av investeringstjänster i syfte att utreda möjligheten att utveckla en avtalsbaserad mekanism för lösning av konsumenttvister på värdepappersmarknaden.

I flera länder har olika avtalsbase-rade rådgivnings- och prövningsorgan, särskilt inom bank- och försäkrings-branschen, inrättats till skydd för pri-vatpersoner. Åtminstone i England och Holland finns det särskilda kana-ler för behandling av investerarnas klagomål. I Finland finns Bankbran-schens Kundrådgivning och Konsu-menternas försäkringsbyrå som bedri-ver rådgivning och Försäkringsnäm-nen som ger rekommendationer om

avgöranden i tvister som gäller försäk-ringsförhållanden.

Beredningen av ärendet fortsätter 2001. Ärendet behandlas också i en arbetsgrupp som tillsatts av handels- och industriministeriet för att utreda en eventuell utvidgning av konsument-klagonämndens kompetensområde.

LAGSTIFTNINGSPROJEKT

Bankservicearbetsgruppens förslag sändes ut på remiss

Finansinspektionen deltog i den ar-betsgrupp finansministeriet tillsatt för att utreda behovet att se över lagstift-ningen om betalningsförmedling och mottagande från allmänheten av in-sättningar och därmed jämförbara medel som skall återbetalas. Arbets-gruppen överlämnade sin promemoria den 5 januari 2001.

Arbetsgruppen föreslår bland an-nat att lagen kompletteras med be-stämmelser om kreditinstitutens och värdepappersföretagens rätt att tillhandahålla tjänster genom ombud och om de krav som skall ställas när det gäller användningen och tillsynen av ombud. Vidare föreslås att också andra än depositionsbankerna och sparkassorna skall få rätt att av allmän-heten på kundkonton ta emot medel som betalas tillbaka vid anfordran, dock högst 3 000 euro per kund. En förutsättning är att medlen på kund-kontot kan användas till att betala varor och tjänster som säljs av mot-tagaren eller, med Finansinspektionens tillstånd, av företag tillhörande en och samma företagsgrupp och att de kan tas ut kontant.

De särskilda bestämmelserna om sparkasseverksamhet föreslås upphä-vas efter en övergångsperiod på fem år. Betalningsförmedlingen och utgiv-ningen av elektroniska pengar före-slås bli beroende av koncession. Sådan verksamhet skulle få bedrivas med ett mera begränsat verksamhetstillstånd än koncession för kreditinstitut. För-slaget bereds vid ministeriet efter att remissyttrandena har erhållits.

Bestämmelserna om försäkringsföretagens och kreditinstitutens marknadsföring samordnas

En proposition med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringsbolag och av vissa lagar som har samband med den (RP 206/2000) behandlas i riksdagen. Propositionen syftar bland annat till att utvidga området för den affärsverksamhet som är tillåten för försäkringsföretag och i tillämpliga delar samordna bestämmelserna om försäkringsföretagens och kreditinsti-tutens marknadsföring och tillsynen av den. I propositionen ingår också bestämmelser om ombudens verksam-het i samband med marknadsföring.

FINANSINSPEKTIONENS FÖRESKRIFTER OCH ANVISNINGAR

Finansinspektionen reviderade sin föreskrift om fondbolagens månads-

¹ Europeiska kommissionen har uppmärksamat behovet av att utveckla metoderna att lösa tvister i sin handlingsplan för finansiella tjänster. Kommissionen förberedde 2000 ett EU-täckande nätverk (FIN-NET), som bygger på nationella system för tvistlösning. Nätverket blev klart i januari 2001.

rapporter på våren 2000. Den första rapporten enligt den nya föreskriften gällde ställningen vid utgången av maj. I och med den nya rapporteringen började Finansinspektionen månatligen publicera uppgifter på sin webbplats om hur de finländska placeringsfondernas sammanräknade kapital fördelar sig mellan privatpersoner och sammanslutningar samt uppgifter om fondbolagens marknadsandelar.

I föreskriften om bokslut i kreditinstitut slopades kravet på att tillsynsobjekten på förhand skall begära tillstånd av Finansinspektionen för att få göra kreditförlustreserveringar för grupper av kunder och fordringar. Samtidigt kompletterades föreskriften med de viktigaste punkterna i den rekommendation som Baselkommittén för banktillsyn publicerat om redovisning av kreditportföljen.

Anvisningen om koncession för kreditinstitut ändrades. Enligt den reviderade anvisningen behöver i ansökan om koncession i regel lämnas uppgifter om lämplighetsprövning endast om sådana ägare vars innehav i kreditinstitutet representerar minst 10 % av samtliga aktier eller andelar i kreditinstitutet eller av rösttalet.

Samtidigt med anvisningen om koncession trädde anvisningen om ledningsprövning i kraft. När uppgifter inom ramen för den fortlöpande tillsynen lämnas om nya ledande befattningshavare skall rapporten ha samma innehåll och räckvidd som de rapporter som lämnas i samband med ansökan om koncession. I anvisningarna preciseras vem som omfattas av rapporteringsskyldigheten. Uppgifter om medlemmarna i förvaltningsrådet

behöver inte längre lämnas till Finansinspektionen.

Ändringarna i Finansinspektionens kapitaltäckningsföreskrifter trädde i kraft i juli. De hänförde sig till de ändringar av kreditinstitutslagen som trädde i kraft den 21 juli 2000 (684/2000) genom vilka ändringarna av direktiven 98/31/EG, 98/32/EG och 98/33/EG, som antagits av EU 1998, sattes i kraft i Finlands lagstiftning. Vid beräkningen av kapitalkravet för marknadsrisker kan tillsynsobjekten använda egna modeller. När kreditrisken räknas ut är det obligatoriskt att för derivat använda en metod baserad på marknadsvärdet då kreditinstitutet eller värdepappersföretaget har betydande poster i vilka det ingår marknadsrisk. Kapitalkrav ställs i kapitaltäckningsanalysen på aktie- och råvaderivat. Dessutom ändrades riskgruppen för värdepapper för vilka säkerheten utgörs av bostadslån.

Föreskriften om rapportering av länderrisker reviderades i enlighet med klassificeringen i myndigheternas insamling av data från kreditinstitutet (VIRATI). De senaste ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2001. I föreskriften om kassareservanmälan gjordes vissa tekniska ändringar. Den reviderade föreskriften trädde i kraft den 31 augusti 2000.

FINANSINSPEKTIONENS STÄLLNINGSTAGANDEN

Internet kan vara det enda teckningsstället för aktier

Finansinspektionen preciserade sitt tidigare ställningstagande om Internet

som teckningsställe. Enligt Finansinspektionens nya ställningstagande kan Internet vara det enda teckningsstället vid emission och försäljning av aktier. En förutsättning är då att teckningsstället sörjer för teckningssystemets driftssäkerhet, tillräckliga kapacitet och tillförlitliga identifiering av kunderna.

Ställningstagande om finansiella tjänster på datanäten

Ställningstagandet "Finansiella tjänster online" innehåller Finansinspektionens synpunkter och tolkningsanvisningar om vad tillsynsobjekten bör beakta när de erbjuder finansiella onlinetjänster. I ställningstagandet behandlas riskhantering, informationsteknik och datasäkerhet samt frågor i anslutning till elektroniska avtal och identifiering av kunder.

Kreditinstitutet skall i bokslutet redogöra för riskerna i sina fastighetsinnehav

Vissa kreditinstituts fastighetsportföljer innehåller fortfarande värderingsrisker som inte nämns i bokslutet och som externa analytiker inte har kunnat beakta i sina analyser av kreditinstitutets ekonomiska ställning och kapitaltäckning. I Finansinspektionens ställningstagande från december finns en rekommendation om vilka tilläggsupplysningar som kreditinstitut skall ge i bokslutet om betydande fastighetstillgångar som inte är i eget bruk. Den fastighetsegendom som inte är i eget bruk har till följd av recessionen och saneringen av kontorsnätet blivit mycket mer betydande än den fastig-

hetsegendom som bankerna behöver för sitt eget kontorsnät.

Ställningstagandet begränsades till att omfatta upplysningar i boksluten 2000–2004. Detta beror på att internationella redovisningsstandarder (International Accounting Standards) med största sannolikhet kommer att börja tillämpas också på kreditinstitutens bokslut från och med 2005. I dessa ingår också en standard om investeringsfastigheter (IAS 40) enligt vilken investeringsfastigheter skall tas upp i bokslutet antingen till faktiskt värde eller till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar, varvid det faktiska värdet dock skall anges i en not till bokslutet.

Behandlingen av kreditderivat vid beräkningen av kapitaltäckning och stora exponeringar i kreditinstitut

Användningen av kreditderivat² har ökat snabbt i bankverksamheten i olika länder under de senaste 2–3 åren³. För att skapa större klarhet i behandlingen av kreditderivat i myndighetsrapporteringen och avlägsna eventuella hinder för användningen

av sådana gav Finansinspektionen i december ett ställningstagande om behandlingen av kreditderivat vid beräkning av kapitaltäckning och stora exponeringar i finländska kreditinstitut. EU-direktiven innehåller ännu inte några bestämmelser om kreditderivat.

Ställningstagandet gäller bara de vanligaste typerna av kreditderivat (credit default swap, total return swap och credit linked note). Innan ett kreditinstitut tar i bruk andra typer av kreditderivat eller kontrakt med villkor som avviker från dem som beskrivs i ställningstagandet skall det diskutera saken med Finansinspektionen. Ställningstagandet kommer att uppdateras så att det alltid motsvarar de gällande bestämmelserna om kapitaltäckning.

Värdepappersföretagen får tillhandahålla också icke-standardiserade råvaruderivat

Finansinspektionen kompletterade sin tolkning av affärsverksamhet som är tillåten för värdepappersföretag med råvaruderivat. I sitt nya ställnings-

tagande anser Finansinspektionen att också värdepappersföretagen får erbjuda sina kunder icke-standardiserade råvaruderivat. Tidigare var detta tillåtet endast för bankerna i Finland.

² Kreditderivat är en allmän term för sådana finansiella instrument som är konstruerade i syfte att effektivt hantera kreditrisker. Instrumenten används för att reducera kreditrisken i lån eller andra tillgångar eller att ta den i poster utanför balansräkningen. Kreditinstitutet kan vara slutanvändare av kreditderivat eller förmedlare av sådana. Slut användarkreditinstitutet kan ha som mål att använda kreditderivat för att lösa upp stora exponeringar, sprida kreditportföljen eller kontrollera den totala kreditrisken. Kreditderivat gör det möjligt att överföra kreditrisken från en part till en annan åtskilt från andra risker, och de kan behandlas som en utvidgning av motsvarande riskreducerande instrument, exempelvis olika ränte- och valutaswappar. Rätt använda kan kreditderivaten bidra till att sprida kreditrisken och sänka kreditinstitutets riskprofil. Kreditinstitutet kan både överföra och överta kreditrisker genom kreditderivat. När ett kreditinstitut övertar risk, tar det kreditrisk som det inte tidigare har haft. Kreditderivat är huvudsakligen kontrakt utanför balansräkningen i motsats till traditionella läneposter som redovisas i balansräkningen.

³ Detta beror dels på att olika hjälpmedel tagits fram för beräkning av kreditrisken och dels på att ISDA (The International Swaps and Derivatives Association) publicerat en produktstandard för kreditderivat "1999 ISDA Credit Derivatives Definitions".

Internationell verksamhet

PRINCIPERNA FÖR DEN INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN

I den internationella verksamheten har Finansinspektionen som målsättning att aktivt arbeta för en harmonisering av uppföranderegler för och tillsynen och regleringen av marknaden framför allt på EU-nivå. Denna internationella verksamhet omfattar medverkan i olika samarbetsforum och tillsynssamarbete med tillsynsmyndigheterna i andra länder.

I sin verksamhet utgår Finansinspektionen från internationella standarder. De viktigaste standarderna för Finansinspektionen är Internationella valutafonden IMF:s Code of Good Practices on Transparency in Financial Policies, Baselkommitténs Core Principles for Effective Banking Supervision och IOSCO:s Objectives and Principles of Securities Regulation.

Trycket på samordnad myndighetsverksamhet växer

Behovet av harmoniserade regelverk, spelregler för tillsynen och utbyte av information ökar ständigt, likaså trycket på samordnad myndighetsverksamhet. Tillsynen och regleringen av bolag inom den finansiella sektorn med sina gräns- och branschöverskridande koncernbildningar, såsom multinationella finanskonglomerat, ställer allt större krav på myndigheterna. Samordnad tillsyn och reglering är också en förutsättning för att finansinstituten, tillhandahållarna av investeringstjänster och emittenterna inom hela EU-området kan bedriva verksamhet på lika konkurrensvillkor.

Målet är också att ge investerare och konsumenter bättre möjligheter att utnyttja utbudet på EU:s hela hemmarknad. Allt detta förutsätter samordnade uppföranderegler för den gränsöverskridande handeln och tillhandahållandet av investerings- och banktjänster. Det ställer också krav på ett enhetligare konsument- och investerarskydd.

Den s.k. Brouwergruppen i Ekonomiska och finansiella kommittén tillsatt av Ekofin-rådet (dvs. EU:s ekonomi- och finansministrar) har utrett om den nuvarande tillsynen och regleringen av den europeiska finansmarknaden är effektiv nog för att säkerställa den finansiella stabiliteten. Arbetsgruppen konstaterade att det åtminstone tills vidare inte finns något behov att koncentrera finanstillsynen till någon alleuropeisk organisation, utan viktigare är samarbete och konvergens i det praktiska tillsynsarbetet. Arbetsfördelningen mellan de olika samarbetsgrupperna för tillsyn och reglering av den europeiska banksektorn diskuterades och rationaliserades, i synnerhet efter Brower-rapporten.

En annan arbetsgrupp tillsatt av Ekofin-rådet, den s.k. visemannakommittén (Lamfalussygruppen), kartlade läget och utvecklingsbehoven i regleringen och tillsynen av de europeiska värdepappersmarknaderna. Gruppen överlämnade i februari 2001 sin rapport med förslag till ny EG-lagstiftning om värdepappersmarknaden. I sin rapport betonar gruppen behovet av en snabbare lagstiftningsprocess inom EU som dock inte får rubba balansen mellan de olika EU-institutio-

nerna Europaparlamentet, kommissionen och rådet.

Visemannakommitténs förslag bygger på en modell i fyra nivåer, där den översta nivån är en ramlagstiftning på direktivnivå med de viktigaste grundläggande normerna. De mer detaljerade och föränderliga bestämmelserna antas genom kommittéförfarande. Gruppen föreslår att en värdepapperskommitté tillsätts med deltagare från medlemsländerna. Denna skall vara en kommitté enligt kommittéförfarande som enligt mandat fastställa i direktiven kan anta bestämmelser som gäller detaljerna i direktiven och deras tekniska genomförande. Enligt förslaget skall värdepapperskommittén biträdas av en tillsynskommitté bestående av myndigheter som ansvarar för övervakningen av värdepappersmarknaden. Tillsynskommittén skall delta i kommittéologiprocessen genom att lämna synpunkter på beredningen av olika frågor från tillsynsmyndigheternas perspektiv. Vidare skall den främja samarbetet i fråga om tillsynen av marknaden och tillämpningen av EU-lagstiftning. Lamfalussygruppen föreslår också att kommissionen skall effektivisera övervakningen av genomförandet och efterlevnaden av regelverken.

Visemannakommitténs förslag diskuterades på EU:s toppmöte i Stockholm i mars.

VERKSAMHETEN I INTERNATIONELLA SAMARBETSORGAN

De viktigaste samarbetsparterna finns i Europa

De viktigaste internationella samarbetsforumen för Finansinspektionen ligger i Europa. Till dessa hör samarbetsorganisationen för värdepappers-tillsynen i EES-länderna (FESCO), Europeiska centralbankssystemets banktillsynskommitté (BSC), Europeiska kommissionens rådgivande bankkommitté (BAC) och arbetsgruppen för banktillsynen i EES-länderna (Groupe de Contact).

I dessa forum utarbetas gemensamma principer för bank- och värdepapperstillsynen. På mötena utbyter deltagarna också information om händelserna på de nationella marknaderna, olika tillsynsaspekter samt nationella regelverk och riktlinjer. Vidare diskuteras sådana händelser och trender på finansmarknaderna som är av internationellt intresse. Förutom i dessa forum bedrivs samarbete i otaliga expertgrupper.

Viktiga för Finansinspektionen i det globala samarbetet är bland annat det internationella organet för värdepappersövervakning (IOSCO), Internationella valutafonden (IMF), Baselkommittén för banktillsyn och samarbetsorganet för bank-, värdepappers- och försäkringstillsyn (Joint Forum) med deltagare från IOSCO, Baselkommittén och den internationella samarbetsorganisationen för tillsynsmyndigheter på försäkringsområdet (IAIS). Även om direkt medverkan i alla internationella sam-

arbetsgrupper inte är möjlig på grund av medlemsbegränsningar eller av resursskäl försöker Finansinspektionen dock i sin egen verksamhet beakta de principer och rekommendationer som antagits av grupperna.

Finansinspektionen deltog i många samarbetsorgan

Finansinspektionen medverkade i Europeiska kommissionens rådgivande bankkommitté BAC. Kommittén behandlade bland annat förslaget till direktiv om ändring av direktivet för kapitalkrav för värdepappersföretag samt tillsyn och reglering av finanskonglomerat. BAC bistår Europeiska kommissionen i beredningen av EU:s finanslagstiftning och har en rådgivande funktion i andra frågor rörande bankregleringen och -tillsynen inom EU. Kommittén biträder kommissionen också med genomförandet av EU:s bankdirektiv i praktiken.

Finansinspektionen deltog också i Europeiska centralbankssystemets (ECBS) banktillsynskommitté BSC. BSC biträder ECBS i frågor som gäller tillsynen av kreditinstitut och stabiliteten på finansmarknaden. Kommittén undersökte bland annat utvecklingstrenderna i de europeiska bank- och finanssystemen och de makroekonomiska effekterna på banksektorn. Europeiska centralbanken (ECB) gav 2000 ut flera BSC-rapporter om fusioner och företagsköp inom banksektorn i EU, EU-bankernas marginaler och utlåningskriterier samt inkomststrukturen och tillgångsprisernas betydelse för bankerna. Kommittén främjade också det allmänna informationsutbytet mellan tillsynsmyndigheterna

och centralbankerna, bl.a. i frågor som gällde den finansiella stabiliteten, övervakningen av betalnings- och avvecklingssystemen och tillsynsverksamheten.

I Groupe de Contact, det informella samarbetsorganet för tillsynsmyndigheterna i EES-länderna, diskuterades bland annat övervakningen av banklikviditeten och ränterisken i kreditportföljerna, redovisningen av kreditförluster i olika länder och metoder för att kontrollera att tillsynsobjekten reagerar på försämrad kreditkvalitet i god tid och på behörigt sätt. Gruppen undersökte också användningen av Internet för tillhandahållande av gränsöverskridande tjänster, sammanställde den årliga rapporten om lönsamheten och kapitaltäckningen i bankerna i EES-länderna och utredde samarbetet med tillsynsmyndigheterna i tredje länder, dvs. länder utanför EES.

Brouwergruppen (se s. 32) såg det inte som nödvändigt att skapa en all-europeisk tillsynsorganisation. Där- emot framhöll den vikten av samarbete och konvergens inom tillsynen. Groupe de Contact har därför enligt önskemål från BAC och BSC kartlagt de viktigaste delområdena för konvergens inom tillsynen och utarbetat allmänna principer som skall tillämpas av de respektive länderna. Som mest angelägna delområden sågs kraven på aktiv risktillsyn enligt den andra pelaren i de nya kapitaltäckningsreglerna under planering, dvs. riskanalys, övervakning av kreditriskhantering och kreditförlustredovisning, likviditetskontroll och tillsyn över gränsöverskridande tjänster som tillhandahålls via Internet.

Den internationella konferensen för banktillsyn (ICBS), som arrangeras vartannat år, hölls 2000 i Schweiz. Huvudteman var Baselkommitténs nya kapitaltäckningsregler och 2000-talets banktillsyn.

Tillsammans med representanter från finansministeriet och Finlands Bank deltog Finansinspektionen i högnivåkommittén High Level Securities Supervisors Committee (HLSSC) som tillsatts av Europeiska kommissionen. Kommittén diskuterade hur olika projekt enligt kommissionens handlingsplan för finansiella tjänster skall genomföras och hur EU:s finanslagstiftning skall utvecklas utgående från visemannakommitténs förslag (se s. 32). HLSSC har informell status då EU-institutionerna inte har kunnat enas om att upprätta ett formellt organ för värdepappersområdet likt BAC på bankområdet.

Finansinspektionen medverkade också i arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt (FATF). FATF är en arbetsgrupp på regeringsnivå upprättad av G7-länderna för drygt tio år sedan, med 29 stater och 2 internationella organisationer som medlemmar. FATF arbetar bland annat för att samordna penningtvätsbestämmelserna världen över enligt internationella standarder, dit FATF-rekommendationerna också räknas.

FATF gav 2000 ut en rapport och en lista över s.k. icke-samarbetsvilliga stater. Med dessa avses stater vars lagstiftning mot penningtvätt är bristfällig eller inte motsvarar internationella standarder. FATF fortsätter sin utredning om icke-samarbetsvilliga stater. Vidare har FATF påbörjat omarbet-

ningen av 40 rekommendationer för en bättre överensstämmelse med den föränderliga omvärlden.

FESCO utarbetade flera förslag om utveckling av värdepappersmarknaden

Samarbetsorganet för värdepappers-tillsynen inom EES, FESCO, har befast sin ställning som part i tillsynen och regleringen av de europeiska värdepappersmarknaderna. Under 2000 bestod arbetet av tillsynssamarbete och medverkan i genomförandet av Europeiska kommissionens handlingsplan för finansiella tjänster.

Informationsutbyte och tillsyns- och utredningssamarbete förekom via den för ändamålet upprättade arbetsgruppen FESCOPOL. Andra centrala arbetsgrupper inom FESCO var arbetsgruppen för investerarskyddsfrågor, arbetsgruppen för paneuropeiska aktieemissioner, arbetsgruppen för marknadsmissbruk, arbetsgruppen för alternativa handelssystem samt arbetsgruppen för tilldelning och stabilisering av aktieemissioner med Finansinspektionens direktör som ordförande. Arbetsgrupperna utarbetade under 2000 flera förslag till standarder, som diskuteras senare i texten.

Europeiska kommissionen bad 2000 FESCO utveckla en tillsynsmodell för IAS-standarderna. Ärendet bereddes i en särskild redovisningsgrupp, och en permanent redovisningskommitté tillsattes vid början av 2001.

Under 2000 antogs FESCO-standarder för klassifikation av yrkesmässiga och icke-yrkesmässiga investerare. Ett förslag till standard om reglering av förhållandet mellan tillhanda-

hållaren av investeringstjänster och kunden skickades i februari 2001 på remiss till marknadsparterna.

FESCO:s förslag till åtgärder för att underlätta emissioner på marknader i flera länder gick ut på remiss i maj 2000. Sådana åtgärder är bl.a. snabbare godkännande av börsprospekt och samordnade uppföranderegler. Börsprospekt föreslås uppdelas i två delar: ett basprospekt och ett emissionsprospekt.

Basprospektet skall godkännas av de behöriga myndigheterna i emitentlandet, och det skall innehålla allmän information om emittenten, t.ex. upplysningar om bolagets struktur och ekonomiska förhållanden. Basprospektet godkänns i engelsk version eller på något annat språk som godkänts av de behöriga myndigheterna i investerlandet. Vid behov kunde dessa kräva ett sammandrag av basprospektet på investerarens hemlandsspråk. I emissionsprospektet redovisas sedan de särskilda villkor som gäller den aktuella emissionen. Emissionsprospektet upprättas på investerarens hemlandsspråk. FESCO-länderna skall automatiskt godkänna prospekt som godkänts i andra medlemsländer. FESCO-medlemmarna rekommenderar vidare att elektroniska informationskanaler såsom Internet kunde användas för distribution av prospekten vid sidan av de traditionella pappersutgåvorna.

FESCO överlämnade på hösten till Europeiska kommissionen ett förslag om innehållet till ett direktiv om marknadsmissbruk. Målet är bl.a. samordnade regler för marknadsmanipulationen inom EU. FESCO föreslår att

direktivet klart definierar vad som är otillbörlig marknadspåverkan. Tillsynsmyndigheternas möjligheter att ingripa i marknadsmanipulationen bör förbättras genom s.k. administrativa sanktioner och ökade undersökningsbefogenheter. EU väntas komma med ett förslag till direktiv under våren 2001. Arbetsgruppen för marknadsmissbruk, som var förslagsgivare, fortsätter sitt arbete med att formulera åtgärder som syftar till att förebygga missbruk. Sådana åtgärder är bland annat olika registerskyldigheter eller s.k. kinesiska murar mellan funktionerna.

Arbetsgruppen för alternativa handelssystem överlämnade sitt förslag till kommissionen och parlamentet i september. Arbetsgruppen skall utreda vilka möjligheter det finns att i reglering och tillsyn beakta också de handelssystem som uppstår vid sidan av de reguljära offentliga marknadsplatserna.

Förslag till standarder om stabilisering och tilldelning av aktier skickades på remiss i september. Utgående från yttrandena omarbetas standarderna och skickas på ny remissrunda våren 2001. Stabiliseringsbestämmelserna skall möjliggöra kortfristig kurspåverkan vid emissioner utan att den som har ansvaret för åtgärden gör sig skyldig till otillbörlig kurspåverkan. Tillåten kurspåverkan är stödköp om börskursen sjunker under emissionskursen. I FESCO:s förslag till standarder specificeras bland annat vad som skall uppges om stabiliseringen i börsprospektet samt när och hur en eventuell stabilisering skall genomföras. Standarderna innehåller också be-

stämmelser om upplysningskyldigheten avseende utförda stabiliseringsåtgärder.

Förslagen om aktietilldelning syftar till lika behandling av investerarna vid aktieemissioner och -försäljningar. Detta är möjligt genom ökad information till investerarna. FESCO förutsätter bl.a. att börs- eller emissionsprospektet klart redogör för hur aktierna skall fördelas mellan tecknarna och om vissa tecknare, t.ex. bolagsledning eller anställda, prioriteras.

TILLYNSSAMARBETE

Principerna för samarbetet fastställs i avsiktsförklaringar

Utgångspunkten för det internationella samarbetet inom finanstillsynen är bilaterala dokument där de allmänna principerna för tillsynssamarbetet fastställs. En allmän benämning på sådana samarbetsdokument är Memorandum of Understanding (MoU) eller avsiktsförklaring.

I avsiktsförklaringar och tillägg till dem specificeras rutinerna för det internationella och numera också det nationella tillsynssamarbetet mellan myndigheterna. I det utökade och fördjupade tillsynssamarbetet med utländska tillsynsmyndigheter har Finansinspektionen sett till att tillsynen utsträcks att omfatta även de utlandsenheter och den utländska verksamhet som drivs av finländska företag verksamma inom bank- och värdepappersområdet. Genom det internationella samarbetet säkerställs också att motsvarande utländska företags verksamhet i Finland står under tillsyn

och bedrivs enligt gemensamma spelregler.

I avsiktsförklaringarna fastställs formerna för myndighetssamarbetet bland annat vid likviditetskontrollen, i krisituationer, i tillsynen av koncernens dotter- och intresseföretag som driver verksamhet på det andra landets territorium samt vid inspektionen av filialer. Vidare fastställs rutinerna för anmälan och tillstånd vid filialetablering och för underrättelser om gränsöverskridande finansiella tjänster. Avsiktsförklaringarna innehåller också gemensamma instruktioner och rutiner för informationsutbytet mellan myndigheterna.

Vid slutet av 2000 hade Finansinspektionen undertecknat avsiktsförklaringar med följande länder: Estland, Frankrike, Holland, Lettland, Litauen, Luxemburg, Storbritannien och Tyskland samt Danmark, Island, Norge och Sverige som är parter i den samnordiska multilaterala avsiktsförklaringen.

Avseende samarbetet i tillsynen av värdepappersmarknaden är Finansinspektionen part i den multilaterala avsiktsförklaring som undertecknats av FESCO. De övriga parterna är Belgien, Danmark, Frankrike, Grekland, Holland, Irland, Island, Italien, Luxemburg, Norge, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike.

En samnordisk avsiktsförklaring undertecknades

Mellan de fem nordiska länderna undertecknades våren 2000 en avsiktsförklaring (Memorandum of Under-

standing) som ersatte alla tidigare bilaterala avsiktsförklaringar mellan de nordiska länderna. Som utgångspunkt för sitt tillsynssamarbete tog de nordiska myndigheterna de principer och metoder som fastställts i avsiktsförklaringarna. Det nya samarbetsdokumentet omfattar såväl kreditinstituts- och försäkrings- som värdepappersverksamhet och de gemensamma allmänna principerna för tillsynen tillämpas därigenom även på de nordiska försäkringsbolagen och värdepappersmarknaderna samt marknadsaktörerna.

Om tillsynen av stora filialer eller finansiella grupper förutsätter särskilda samarbetsformer eller metoder som inte upptas i den samnordiska avsiktsförklaringen kan myndigheterna upprätta ett tillägg om tillsynen av filialen eller gruppen i fråga. Ett sådant tillägg har undertecknats om tillsynen av Nordeakoncernen.

Det årliga mötet med cheferna för de nordiska finans- och försäkringsinspektionerna hölls 2000 i Åbo. Mötet markerade samtidigt 75-årsjubileet av det nordiska banktillsynssamarbetet. Vid mötet behandlades bland annat nuläget och utvecklingen i den europeiska finanstillsynen speciellt i ljuset av Brouwerrapporten, de planerade nya kapitaltäckningsreglerna för banker och värdepappersföretag samt tillsynen och regleringen av finanskonglomerat. På mötet diskuterades också metodfrågor: förebyggande tillsyn och tillsynsbefogenheter.

Samarbetet mellan de nordiska tillsynsmyndigheternas ADB-revisorer fördjupades. Finansinspektionen arrangerade två möten i Helsingfors, det första i början av juni och det andra, som gällde enbart Internetfrågor, i början av oktober. Resultatet blev en gemensam modell för tillsynen av bankverksamhet på Internet. Modellen kommer att införas i alla de nordiska länderna under 2001.

De nordiska fondinspektörerna sammanträdde i november i Helsingfors. På mötet diskuterades inspektionsprocessen i fråga om fondstadgar och platsbesök i fondbolag. Vidare diskuterades inspektionsprocessen i förvaringsinstitut och fondförvaltningsbolag. Också alla de nya krav som nya, alltmer komplicerade fondprodukter och s.k. riskfonder ställer på tillsynen togs upp på mötet.

De nordiska bankinspektörerna höll sitt årliga möte i Reykjavik i november. Mötet gick igenom den allmänna utvecklingen i de olika nordiska länderna, ländernas tillsynspraxis och bankanalyser. Vidare diskuterades den pågående översynen av kapitaltäckningsreglerna och risktillsynen samt kreditinstitutens riskklassifikation som utgångspunkt för tillsynen. Ett annat tema var inspektionsläget avseende de nordiska bankernas utländska filialer.

Organisationsutveckling

Utvecklingsprinciper

Strukturumvandlingen på finansmarknaden, tillväxten i portföljinvesteringar, de alltmer komplicerade investeringsprodukterna, finansiella tjänster som tillhandahålls online och tillsynsobjektens nya verksamhetsformer innebär också förändringar i tillsynsmyndigheternas arbete och kräver av myndigheterna en allt mångsidigare kompetens och effektivare verksamhet. Dessa förändringar i förening med ett intensivt internationellt samarbete ställer krav på ökad kompetens, förbättrade arbetsätt och väl bemästrade verktyg och nya tekniker.

Vid Finansinspektionen genomfördes på våren en attitydmätning som en del av attitydundersökningen vid Finlands Bank. Syftet med attitydmätningen var att kartlägga de anställdas uppfattning om anpassningen till omvärldsförändringarna, klimatet bland personalen och anpassningen till funktionella och organisatoriska förändringar. Svardsdeltagandet var aktivt; svarsprocenten var 73. Resultaten låg i genomsnitt över den finländska normnivån för sakkunniga. Resultaten från attitydmätningen används i verksamhetsutvecklingen.

Kompetensutveckling med sikte på framtiden

De redan tidigare uppställda målen för kompetensutvecklingen avstämdes mot de strategiska riktlinjerna och förändringarna på finansmarknaden. Inom de mest angelägna utvecklingsområdena drogs därefter utbildningsprogram i gång. En utbildningsserie med utomstående föreläsare ordnades bland annat om användningen av

Internet och den nya tekniken för tillhandahållande av finansiella tjänster. Finansinspektionen undersökte också hur de planerade nya kapitaltäckningsreglerna kommer att påverka inspektionens verksamhet och vilka kompetensutvecklingsbehov införandet av de nya reglerna medför.

I samarbete med forskningsavdelningen vid Finlands Bank höll Finansinspektionen en kurs för sina sakkunniga om kreditriskmodeller med en genomgång av modelleringsprinciper och lösningsmetoder. Kursen kompletterades med fyra presentationer av praktiska tillämpningar av modellerna. För analys av den operativa risken ordnades en skräddarsydd kurs, där metoder för riskbestämning, riskmätning, framförhållning och riskhantering gick igenom. På hösten höll Försäkringsinspektionen en temadag om försäkringsbolag med tonvikt på deras redovisning med avseende på tillsynen av finanskonglomerat.

För att öka kunskapen om värdepappersmarknadspraxisen ordnade Finansinspektionen i samarbete med tillsynsobjekten flera genomgångar av marknadens nyaste verksamhetsmodeller och aktuella problem. Under året deltog representanter från Finansinspektionen i tillsynsseminarier som arrangerades av tillsynsmyndigheterna i USA och Storbritannien.

En kompetensutvecklingsplan avseende ökade IT-färdigheter för hela personalen upprättades 2000 och började genomföras under året. Som allmän kunskapsnivå fastställdes datakörtet, som alla anställda skall ha tagit före utgången av 2001¹. Vid slutet av 2000 hade 55 av totalt ca 130 an-

ställda tagit denna examen.

I chefsutbildningen fick cheferna vid Finansinspektionen handledning i olika personalledningsverktyg för det praktiska chefsarbetet. Chefernas resultatdrivande roll behandlades också. Därtill påbörjade en av cheferna utbildningen *Heading for leadership* i Europeiska centralbankens regi.

En treårsplan upprättades för utveckling av personalens kommunikationsfärdigheter. Utvecklingsbehoven diskuteras under utvecklingssamtalen, och med dessa som underlag utarbetas individuella utvecklingsplaner.

Långsiktig personalplanering för framskrivning av resursbehov

Till följd av de ökade tillsynskraven infördes som ett led i den årliga verksamhetsplaneringen en långsiktigare personalplanering med en framskrivning på tre år. En bedömning görs då av resurs- och omallokeringsbehoven på grund av de ökade kraven och de uppgifter eller arbetsrutiner som kan slopas eller läggas ut.

Som resultat av bedömningen beslutade Finansinspektionen att ytterligare effektivisera sin verksamhet och förbättra de interna processerna över enhetsgränserna bland annat genom att centralisera mottagandet och hanteringen av likartade rapporter från värdepappersföretagen och kreditinstitut. Inspektionsresurserna skall

¹ Datakörtet är en examen som utvecklats av Utvecklingscentralen för informationsteknologi rf., undervisningsministeriet och arbetsministeriet och det utgör ett intyg över grundläggande datakunskaper.

utnyttjas effektivt över avdelningsgränserna.

I regleringsverksamheten infördes i juni en processtyrningsmodell. Dessutom håller man på att utveckla tvärgående tillsynsprocesser, t.ex. handläggningen av verksamhetstillstånd för kreditinstitut, värdepappersföretag och fondbolag.

För ökad funktions säkerhet och som ett led i kompetensutvecklingen fortsätter systemet med arbetsrotation. Möjligheterna att i praktiken utveckla uppgifter som inte är obligatoriska skall utredas under 2001. Den närvarande personalstyrkan ökar 2001 med fyra personer.

Metoderna för hanteringen av operativa risker effektiveras

Som ett led i den årliga verksamhetsplaneringen gjordes en översyn av verksamhetsriskhanteringen och -metoderna enligt den internkontrollpolicy som godkänts av direktionen. Riskbedömningen gjordes mera heltäckande och analysmetoden utvecklades. De största riskhanteringskraven gäller resursallokeringen och kapaciteten i förhållande till de identifierade risker-

na i tillsynen. Även löpande kompetensutveckling bör ses som en del av omvärldskraven. För att verksamhetsriskerna skall kunna hanteras krävs en målmedveten och mångfasetterad kompetensutveckling, effektivare arbetssätt och en långsiktig personalplanering.

Bedömningen av måluppfyllelsen i tillsynen utvecklades

Finansinspektionen utredde vilka metoder och kriterier som kunde komma i fråga för att effektivera utvärderingen av måluppfyllelsen och göra den tillförlitligare. Målet är att utveckla metoder för resultatanalysen som möjliggör en effektivare användning av indikatorer på omvärldsutvecklingen, internationella och inhemska analyser och vid behov särskilda enkäter. Analysmodellen baseras också på s.k. balanserad styrning som redan tillämpas inom statsförvaltningen och där resultatet analyseras ur fyra perspektiv: legitimitetens, tillsynsobjektens, de interna processernas och kompetensutvecklingens. Myndighetstillsynen syftar till att säkerställa att till-

synsobjekten arbetar på ett stabilitetsfrämjande och förtroendeingivande sätt, att de bär sitt eget ansvar och att marknadsdisciplin råder. Resultatanalysen utvecklas utgående från detta.

Informationsanvändningen förbättras

Finansinspektionen har tillgång till omfattande databaser över tillsynen. I juni startades ett projekt som syftar till att centralisera informationen om tillsynsobjekten till ett enda ställe ur användarens synvinkel. När användaren valt det önskade tillsynsobjektet öppnar webbläsaren en sida med länkar till dokument som gäller tillsynsobjektet i fråga. I princip kan all information som lagrats i databaserna då snabbt tas fram.

Diarietillämpningen i det elektroniska dokumenthanteringssystemet Documentum infördes vid Finansinspektionen i början av 2001. Målsättningen är att datorisera all dokumenthantering och arkivering inom ett par år. Informationsökningen framför allt i arkiverade dokument blir därigenom effektivare.

Finansinspektionen i korthet

Finansinspektionen är en myndighet som utövar tillsyn över finansmarknaden. Den inrättades vid Finlands Bank 1993. Finansinspektionen föregicks 1922–1993 av bankinspektionen som var underställd finansministeriet.

Finansinspektionen är en självständig tillsynsmyndighet

Finansinspektionen verkar administrativt i samband med Finlands Bank och

får tjänster i anslutning till personaladministration, ekonomiförvaltning, dataadministration, säkerhet och övrig allmän administration från centralbanken.

Finansinspektionen är självständig i sina beslut. Beslut om tillsyns- och regleringsverksamheten fattas av Finansinspektionens direktör. Direktören bistås av en rådgivande ledningsgrupp. De viktigaste besluten fattar direktören efter att ha hört lednings-

gruppen. Ledningsgruppen har sju medlemmar och består av biträdande direktörerna, biträdande avdelningschefen, chefsjuristen och rådgivaren. Ledningsgruppens medlemmar har rätt att fatta beslut som hänför sig till deras kompetensområde enligt den ansvarsfördelning som direktören har fastställt.

Till direktionens uppgifter hör bl.a. att fastställa för tillsynen bety-

Tabell 6. Finansinspektionens kostnader och intäkter 1999 och 2000

	Utfall 1999 FIM 1000	Utfall 2000 FIM 1000	Budget 2001 FIM 1000	Budget 2001 EUR 1000
KOSTNADER				
PERSONALKOSTNADER				
LÖNER				
Fast anställda	28 245	30 967	33 175	5 580
Visstidsanställda	3 435	2 531	2 548	429
Semestervikarier	472	430	595	100
Övriga arvoden	328	367	491	83
Summa	32 480	34 295	36 809	6 191
ÖVRIGA PERSONALKOSTNADER				
Lönebikostnader	9 698	10 888	11 730	1 973
Övriga personalkostnader	718	539	823	138
Summa	10 416	11 426	12 553	2 111
ÖVRIGA KOSTNADER				
Utbildning	1 797	1 987	2 366	398
Tjänsteresor	1 593	1 728	2 412	406
ADB-kostnader	4 378	4 556	5 581	939
Kontorstjänster	3 595	4 304	5 518	928
Hyror och fastighets- underhåll	4 930	5 969	7 532	1 267
Övriga kostnader	3 101	3 141	4 690	789
Summa	19 393	21 685	28 098	4 726
AVSKRIVNINGAR				
Maskiner och inventarier	152	732	230	39
Summa	152	732	230	39
SUMMA KOSTNADER	62 440	68 138	77 690	1 305
INTÄKTER				
Tillsynsavgifter	-58 773	-64 494	-74 203	-12 480
Åtgärdsavgifter	-3 314	-3 576	-3 477	-585
Övriga intäkter	-346	-105	-10	-2
SUMMA INTÄKTER	-62 433	-68 174	-77 690	-13 067

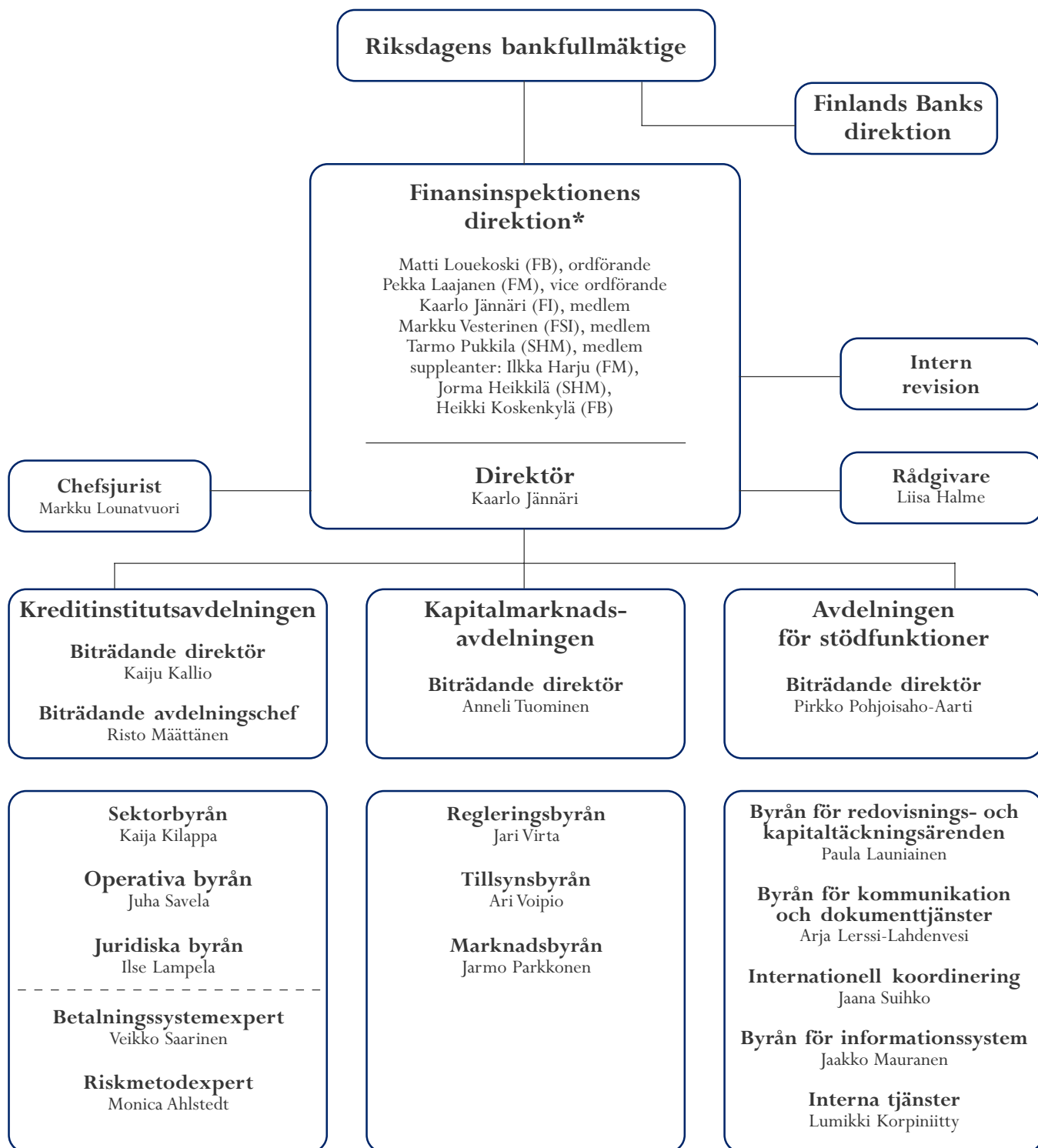
Källa: Finansinspektionen.

Tabell 7. Tillsyns- och åtgärdsavgifter 1999 och 2000

	2000 FIM 1000	1999 FIM 1000
TILLSYNSAVGIFTER		
Affärsbanker	27 481	25 859
Centralinstitutet för samman- slutningen av andelsbanker och medlemsbanker	7 501	7 441
Lokalandelsbanker	846	846
Sparbanker	1 173	1 138
Sparbanksaktiebolag	877	793
Övriga kreditinstitut	5 721	5 345
Säkerhetsfonder	204	265
Utländska kreditinstituts representationskontor och filialer	278	245
Kreditinstitutens holding- sammanslutningar	90	90
Pantlåneinrättningar	48	50
Marknadsplatser	2 602	2 677
Tillhandahållare av investerings tjänster	8 580	6 550
Fondbolag	3 151	2 663
Värdeandelssystemet	1 975	1 331
Emittenter	2 961	2 336
Insiderregisteransvariga	1 006	1 157
Summa	64 494	58 785
ÅTGÄRDSAVGIFTER		
Fondbolag	1 250	1 198
Emittenter	1 941	1 423
Övriga	385	693
Summa	3 576	3 314
SUMMA AVGIFTER	68 070	62 099

Källa: Finansinspektionen.

Finansinspektionens organisation 31.12.2000

* FB = Finlands Bank, FM = Finansministeriet, FI = Finansinspektionen, SHM = Social- och hälsovårdsministeriet, FSI = Försäkringsinspektionen

dande, principiella och vittgående föreskrifter och anvisningar och att avgöra sådana principiellt viktiga ärenden som direktören har överfört till direktionen för behandling. Direktionen beslutar också om de allmänna riktlinjerna för Finansinspektionens verksamhet, den årliga verksamhetsplanen och tillsynsavgifterna. Direktionen godkänner Finansinspektionens budget att läggas fram för Finlands Banks direktion.

Finansinspektionens direktion består av Finansinspektionens direktör och Försäkringsinspektionens överdirektör på tjänstens vägnar. De övriga medlemmarna utnämns för tre år i sänder av riksdagens bankfullmäktige på förslag av finansministeriet, Finlands Bank och social- och hälsovårdsministeriet. Bankfullmäktige väljer också ordföranden och vice ordföranden i direktionen. Finansinspektionen ger årligen en berättelse över sin verksamhet till bankfullmäktige.

Tillsynsobjekten betalar kostnaderna för Finansinspektionens verksamhet

Vid slutet av 2000 hade Finansinspektionen 123 anställda. Av dem var 111 fast anställda. Vid kreditinstitutsavdelningen tjänstgjorde 60 personer, vid kapitalmarknadsavdelningen 33, vid avdelningen för stödfunktioner 25 och vid direktörens stab 5. Cirka 80 % av de anställda utgörs av sakkunniga.

Finansinspektionen finansierar sin verksamhet med tillsyns- och åtgärdsavgifter som betalas av de sammanlutningar som står under Finansinspektionens tillsyn och av värdepap-

persemententerna. Kostnaderna för verksamheten uppgick 2000 till 68,1 miljoner mark. Åtgärdsavgifterna utgjorde 5 % procent av kostnaderna eller 3,6 miljoner mark.

Syftet med verksamheten är att främja marknadens stabilitet

Målet för Finansinspektionens verksamhet är att främja stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för tillsynsobjektens och finansmarknadens verksamhet.

Utöver de grundläggande uppgifter som fastställs i lagstiftningen verkar Finansinspektionen för ökad information till marknaden och för en effektiv och funktionssäker marknad. Dessutom arbetar Finansinspektionen för ett flexibelt tillsyns- och regelsystem med tonvikt på deltagarnas roll och ansvar.

I sitt tillsynsarbete bedömer Finansinspektionen tillsynsobjektens ekonomiska ställning, riskposition, förmåga att bära risker och riskhanteringssystem. Finansinspektionen betonar ägarnas och ledningens ansvar för den interna kontrollen och riskhanteringen. Syftet med tillsynen är att säkerställa att tillsynsobjekten har tillräckliga ekonomiska och andra resurser att utöva sin verksamhet och att de i sitt beslutsfattande tillämpar adekvata rutiner.

I tillsynen av värdepappersmarknaden accentueras Finansinspektionens uppgift att bidra till en tillförlitlig marknad. Detta sker bl.a. genom övervakning av förfaringssätten på värdepappersmarknaden, genom övervakning av att emittenterna uppfyller

sin informationskyldighet och genom undersökning av misstänkta fall av missbruk av insiderinformation och andra värdepappersmarknadsbrott. Finansinspektionen verkar för en smidig och tillförlitlig värdepappershandel och clearingverksamhet.

Regleringen är en viktig del av Finansinspektionens verksamhet

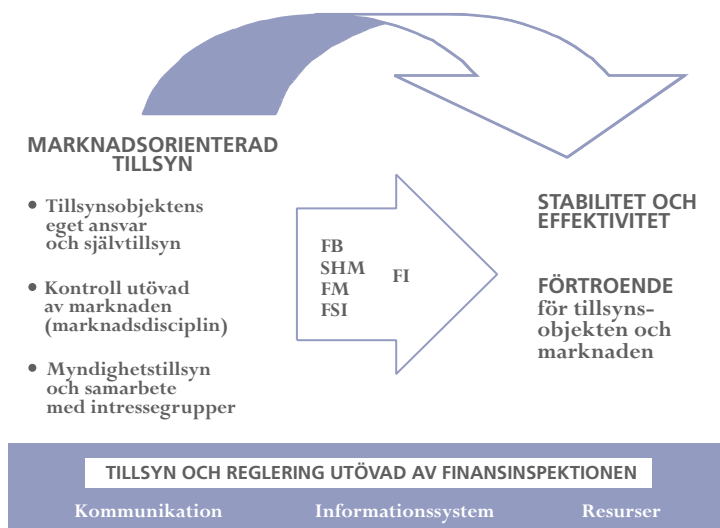
Utöver tillsynsverksamheten är också regleringsverksamheten en av Finansinspektionens kärnverksamheter. I regleringsverksamheten ingår dels deltagande i beredningen av finansmarknadslagstiftningen både i hemlandet och utomlands och dels Finansinspektionens egen normgivning.

I sin beredning av egna normer anlitar Finansinspektionen både interna och externa sakkunniga, upprätthåller kontakt med marknadsparterna och ger också tillsynsobjekten möjlighet att påverka beredningen av normerna.

Finansinspektionen följer också förhållandena på marknaderna och kommer vid behov med framställningar till andra myndigheter om lagstiftning eller andra åtgärder. Genom egna initiativ och åtgärder söker Finansinspektionen främja en effektiv och funktionssäker finansmarknad.

Riktlinjer för tillsyn och reglering 2001–2003

Finansinspektionen – en framsynt tillsynsmyndighet

Målbild: en framsynt tillsynsmyndighet

Vi är en ansedd part i nationella och internationella tillsynskretsar, framför allt i EU. I vår verksamhet inriktar vi oss på marknadsorienterade metoder.

Syftet med verksamheten

Vi skall bidra till finansmarknadens stabilitet och effektivitet och främja förtroendet för tillsynsobjektens och marknads verksamhet.

Vårt arbetssätt baseras på gemensamma värderingar. Vi är en självständig, öppen, resultatorienterad och kompetent organisation.

Strategi

För att uppnå målen skall vi

- utföra våra lagstadgade uppgifter och
 - i samarbete med inhemska och utländska intressegrupper verka för
- I. ökad marknadsinformation
 - II. en strukturellt effektiv och funktionssäker marknad
 - III. ett flexibelt tillsyns- och regelsystem med tonvikt på deltagarnas roll och ansvar.
- I. Vi skall verka för ökad marknadsinformation
 - Vi skall medverka till att tillsynsobjekten offentliggör väsentlig och tillräcklig information om sin verksamhet, sina produkter och sin finansiella ställning enligt internationella rekommendationer och standarder.
 - Vi skall verka för att emittenterna och börsbolagen uppfyller sin informationsskyldighet

snabbt, punktligt och begripligt.

- Vi skall offentliggöra våra tillsynsätgärder, ställningstaganden och inspektionsresultat för att främja genomlysningen och stabiliteten på marknaden och öppenheten i vår egen verksamhet.
- II. Vi skall verka för en strukturellt effektiv och funktionssäker marknad
 - Vi skall inrikta tillsynen och våra åtgärder på institutioner och system – framför allt betalnings- och avvecklingssystemen – som är av central betydelse för marknads stabilitet och effektivitet.
 - Vi skall verka för att marknadsparterna utövar självreglering i den utsträckning marknadsstrukturen det tillåter för att minska behovet av detaljstyrd lagstiftning.
 - Vi skall verka för att tillsynsobjektens egen förvaltningskultur (corporate governance och företagskulturen) utvecklas mot ökad marknadsorientering.
 - Vi skall främja tillsynsobjektens och börsbolagens compliancekultur.
 - III. Vi skall verka för ett flexibelt kontroll- och regelsystem med tonvikt på deltagarnas roll och ansvar
 - Vi skall medverka i nationellt och internationellt lagberedningsarbete för att skapa regelsystem som snabbt reagerar på omvärldsförändringar och ger marknaden utrymme för självreglering och styrning med utgångspunkt i givna uppföranderegler. Vi skall aktivt arbeta för samordnade regelverk och uppföranderegler framför allt inom EU (kommissionen, rådet, BAC, ECB, FESCO, Groupe de Contact).
 - Vi skall verka för en lagstiftning som innehåller de befogenheter, verktyg och sanktioner som behövs för tillsynen.
 - För att effektivisera tillsynen och för att beto-

na vårt eget ansvar skall vi i vår verksamhet utgå från internationella standarder¹.

- Vi skall medverka till att tillsynsobjekten har välfungerande interna kontroll- och riskhanteringssystem.
- Vi skall bedriva nära samarbete med andra inhemska och utländska tillsynsmyndigheter i tillsynen och regleringen av finanskonglomerat.
- Vi skall samarbeta med olika revisions- och bokföringsorganisationer för att införa redovisnings- och bokslutsprinciper som är baserade på internationella standarder (IAS) och anpassa dem till rådande förhållanden.
- Vi skall undersöka och offentliggöra missbruk för att tillsynen skall få en förebyggande effekt.
- Vi skall vidareutveckla myndigheternas möjligheter och beredskap till samarbete och planer för hantering av eventuella kriser.
- Vi skall verka för ett gott kund- och investerarskydd genom att styra marknadens uppförande.

Strategier för stödfunktionerna

Informationsverksamhet

- Vi skall öppet informera om målen och metoderna för vår tillsyn och observationerna vid inspektioner samt se till att informationen sprids snabbt och enkelt.

Dataadministration

- Vi skall utnyttja webbtjänsterna i den interna dataadministrationen och i kommunikationen med omvärlden.
- Vi skall effektivisera användningen av och tillgången på tillsynsdata.

Personaladministration

- Vi skall med oförändrad personalstyrka möta de ökade kraven på tillsyn genom att bättre prioritera vårt arbete, genom att vidareutveckla vår kompetens, genom att utnyttja vår samlade kompetens över enhetsgränserna och genom att anlita utomstående tjänster.
- Kompetensutveckling
 - Vi skall öka vår kompetens bland annat genom fortlöpande utbildning och arbetsrotation.
 - Vi skall inhämta den kompetens som behövs för de nya kapitaltäckningsreglerna, särskilt när det gäller våra kunskaper inom riskbedömning, prissättning, modellering och annan kvalitetskontroll.
 - Vi skall utveckla vårt tekniska kunnande och våra datafärdigheter.
 - Vi skall beakta framtida kompetensbehov vid rekryteringen.
- Vi skall utveckla vårt ledarskap, våra arbetssätt och vår förmåga att förvalta och leda inspektionens intellektuella kapital (knowledge management).

¹ I första hand Code of Good Practices on Transparency (IMF), Core Principles for Effective Banking Supervision (BIS), Objectives and Principles of Securities Regulation (IOSCO) och på dem baserade detaljstandarder.

Finansinspektionens etiska principer

Finansinspektionen har två etiska huvudprinciper: lojalitet och oberoende. De skall styra verksamheten i situationer för vilka mer detaljerade etiska principer saknas.

Lojalitet

Finansinspektionens tjänstemän beaktar i sitt arbete Finansinspektionens mål och verkar för att de skall nås.

Oberoende

Finansinspektionens tjänstemän agerar så att deras förhållande eller ekonomiska bindning till ett tillsynsobjekt inte blir alltför intimt eller annars sådant att deras oberoende kan ifrågasättas. Viktigt är också att se till att förhållandet eller den ekonomiska bindningen till tillsynsobjektet inte på något annat sätt skadar förtroendet för Finansinspektionen.

Etiska principer baserade på lojalitet och oberoende

1. Åtagande att iaktta Finansinspektionens mål och beslut

Finansinspektionens tjänstemän ger kritik internt men är utåt lojala mot Finansinspektionen. De har under beredningen av ett ärende rätt att säga sin åsikt och skyldighet att lämna de uppgifter som behövs för beredningen.

2. Hantering av information internt och tystnadsplikt

Finansinspektionens tjänstemän behandlar konfidentiell och känslig information så att den inte

sprids längre än vad som är nödvändigt för att arbetet skall kunna skötas.

3. Lån, garantier, övriga ansvarsförbindelser

Villkoren för lån, t.ex. ränta och betalningstid, som ett tillsynsobjekt beviljat en tjänsteman vid Finansinspektionen överensstämmer med tillsynsobjektets allmänna lånevillkor. Villkoren för garantier eller andra ansvarsförbindelser som ett tillsynsobjekt beviljat till förmån för en tjänsteman vid Finansinspektionen avviker inte heller från tillsynsobjektets allmänna villkor.

Viktigt är också att se till att det totala beloppet av lån och ansvarsförbindelser som beviljats en tjänsteman av tillsynsobjekt och andra inte kan tänkas äventyra tjänstemannens oberoende.

4. Värdepappershandel

Finansinspektionens tjänstemän avhåller sig från att förvärva aktier emitterade av tillsynsobjekt. De avhåller sig också från att aktivt handla i aktier som är föremål för offentlig handel i Finland.

5. Gåvor, representation o.d.

Finansinspektionens tjänstemän avhåller sig från att ta emot sådana gåvor eller låta sig bjudas på något vars värde överstiger gränsen för vad som kan anses rimligt eller som om det tas emot på annat sätt kan tänkas äventyra tjänstemannens oberoende.

Om en tjänsteman deltar i något evenemang arrangerat av ett tillsynsobjekt betalar Finansinspektionen kostnaderna för deltagandet.

6. Nära släktings eller tjänstemannens tidigare anställning hos ett tillsynsobjekt

Finansinspektionens tjänstemän avhåller sig från att behandla ärenden som berör en sådan funktion hos ett tillsynsobjekt där en nära släkting till honom arbetar. Han avhåller sig också från att granska sina beslut och sin verksamhet hos sin tidigare arbetsgivare.

7. Bisysslor

För bisyssla eller deltagande i något företags marknadsföring eller reklam skall Finansinspektionens tjänstemän skaffa tillstånd av direktören eller avdelningschefen.

8. Byte av arbetsgivare

Tjänstemannen skall så snart som möjligt underätta sin chef om han fått anställning hos en annan arbetsgivare. Om han anställs hos ett tillsynsobjekt blir han omedelbart flyttad till sådana arbetsuppgifter där varken den blivande arbetsgivarens eller andra tillsynsobjektets konfidentiella ärenden behandlas.

Vid Finansinspektionen finns dessutom en s.k. Compliance Officer som de anställda kan rådfråga före köp, försäljning och teckning av aktier. Syftet med denna rådgivning är att säkerställa att ingen annan inom inspektionen vid tidpunkten för transaktionen innehar sådan insiderinformation som kan påverka kursen för aktien i fråga.

Föreskrifter och anvisningar

Föreskrifter och anvisningar som trätt i kraft 2000. Gällande föreskrifter och anvisningar finns på Finansinspektionens webbsidor, www.rata.bof.fi.

Kreditinstitutsverksamhet

101.3

Anvisning om koncession för kreditinstitut

101.5

Anvisning om kreditinstitutens inrapportering av betydande investeringar

101.6

Anvisning om Finansinspektionens tillsyn av ägarförändringar i kreditinstitut

101.10

Anvisning om ledningsprövning och rapporteringskyldighet

105.4

Föreskrift om kassareservanmälan

105.8

Föreskrift om rapportering av oreglerade fordringar och övriga fordringar med nollränta

105.9

Anvisning om limiterna för valutakursrisker

106.3

Föreskrift om bokföring i kreditinstitut

106.6

Föreskrift om rapportering av kapitalbas och gruppbaserad kapitalbas

106.7

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen och den gruppbaserade kapitalbasen för täckning av kreditrisker

106.12

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen och den gruppbaserade kapitalbasen för täckning av marknadsrisker

305.4

Föreskrift om kassareservanmälan för sammanslutningen av andelsbanker

305.8

Föreskrift om rapportering av oreglerade fordringar och övriga fordringar med nollränta i företag som hör till sammanslutningen av andelsbanker

306.6

Föreskrift om rapportering av kapitalbas i sammanslutningen av andelsbanker

306.7

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen för täckning av kreditrisker i sammanslutningen av andelsbanker

306.8

Föreskrift om insändande av tillsynsuppgifter baserade på bokslut och bokföring i sammanslutningen av andelsbanker

306.12

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen för täckning av marknadsrisker i sammanslutningen av andelsbanker

Värdepappersmarknaden

201.5

Föreskrift om insideranmälan

201.6

Föreskrift om insiderregister

202.10

Föreskrift om offentliggörande av avslut i räntebärande värdepapper

203.23

Föreskrift om rapportering av kapitalbas och gruppbaserad kapitalbas

203.24

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen och den gruppbaserade kapitalbasen för täckning av kreditrisker

203.26

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen och den gruppbaserade kapitalbasen för täckning av marknadsrisker

205.2

Föreskrift om fondbolagens placeringfundsrapporter till Finansinspektionen

205.3

Föreskrift om insideranmälan

205.4

Föreskrift om insiderregister

Föreskrifter och anvisningar som meddelats 2000 men träder i kraft 2001

105.7

Föreskrift om rapportering av länderrisker

Publikationsserie

Publikationer som getts ut på svenska i publikationsserien 2000. De finns på Finansinspektionens webbsidor, www.rata.bof.fi.

Ställningstaganden

- Rekommendation om vilka tilläggsupplysningar som kreditinstitut skall ge i bokslutet om fastigheter som inte är i eget bruk
- Marknadsföring av fondföretagsandelar i Finland
- Behandlingen av kreditderivat vid beräkningen av kapitaltäckning och stora exponeringar i kreditinstitut

- Hur garantier som ställts av vissa samfund påverkar riskviktningen vid beräkning av kapitaltäckningen
- Teckning via Internet
- Kreditinstitutens avtalsvillkor

Meddelanden

- FATF har publicerat en förteckning över länder vars system för bekämpning av penningtvätt är otillräckliga

- Lindringar i rapporteringen av exponeringar mot kunder och ändringar i rapporteringen av åtaganden utanför balansräkningen
- Finansinspektionen upphäver sex anvisningar 1.7.2000

Tillsynsobjekt 1996 – 2000

31.12.	LP	OP	OPR	POP	SPY	SP	LL	VR	SPS	PLL	UE	ULS	AOJ	AV	SIPA	MP	RY	Öv- riga	Sam- man- lagt	SK Sam- man- lagt
1996	8	298	–	–	1	39	23	3	50	13	9	8	12	25	–	4	17	–	510	1 735
1997	9	–	250	44	1	39	23	3	43	14	7	12	12	–	40	3	17	–	517	1 645
1998	9	–	251	43	1	39	19	3	–	14	6	14	11	–	46	3	22	15	496	1 591
1999	9	–	246	43	1	39	17	4	–	13	5	18	11	–	45	2	25	13	491	1 545
2000	9	–	244	43	1	39	17	4	–	13	6	18	12	–	48	1	26	13	494	1 550

LP	Affärsbanker	ULS	Utländska kreditinstituts filialer i Finland
OP	Andelsbanker	AOJ	Parter inom värdeandelsystemet
OPR	Sammanslutningen av andelsbanker	AV	Värdepappersförmedlingsföretag
POP	Lokalandelsbanker	SIPA	Värdepappersföretag
SPY	Sparbanksaktiebolag	MP	Marknadsplatser
SP	Sparbanker	RY	Fondbolag
LL	Övriga kreditinstitut	SK	Filialer
VR	Säkerhetsfonder	Övriga	Insättningsgarantifonden (1), ersättningsfonden för investerarskydd (1), holdingsammanslutningar för värdepappersföretag (7), holdingsammanslutningar för kreditinstitut (3), Centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker (1)
SPS	Sparbanksstiftelser		
PLL	Pantlåneinrättningar		
UE	Utländska kreditinstituts representationskontor i Finland		

Utländsk representation

	1996	1997	1998	1999	2000
Dotterbanker	5	4	4	4	4
Representationskontor	19	16	17	16	16
Filialer	11	11	9	8	9

Diarium 2000

Diariets huvudpunkter och antal ärenden

	2000	1999
Interna ärenden	57	115
Tillsynsobjektens förvaltning	1 056	802
Tillsynsverksamhet	850	962
Riskhantering	123	126
Bokföring, bokslut och revision	34	32
Kundskydd och trygghet av konkurrens	290	322
Inspektioner	50	87
Övriga ärenden som gäller tillsynsobjekt	52	50
Övriga externa ärenden	130	158
Totalt	2 642	2 654

Största enskilda ärendekategorier

	2000	1999
Begäran om utredning i fråga om kundskydd	150	183
Börsprospekt	173	127
Regelfrågor	533	294
Underrättelser	254	168
Internationellt samarbete	85	99
Avtalsvillkor	63	68
Inspektioner enligt plan	49	63
Kapitalbas och kapitalstöd	29	37
Flaggningsplikt	283	281
Emissionsprospekt	104	71

2000 diariesfördes 2 642 ärenden fördelade på avdelningarna enligt följande: kapitalmarknadsavdelningen 1 566, kreditinstitutsavdelningen 925, avdelningen för stödfunktioner 107 och staben 44.

Tillsynsobjekt 31.12.2000

SAMMANSLUTNINGAR PÅ KREDITMARKNADEN

Affärsbanker (9)

GYLLENBERG PRIVATE BANK AB
LEONIA PANKKI OYJ
MANDATUM PANKKI OYJ
MERITA PANKKI OYJ
OKOPANKKI OYJ
OP-KOTIPANKKI OYJ
OSIUSPANKKIEEN KESKUSPANKKI OYJ
YRITYSPANKKI SKOP OYJ, SELVITYSTILASSA
ÅLANDSBANKEN ABP

Övriga kreditinstitut (17)

DINERS CLUB FINLAND OY
EUROCARD OY
HANDELSBANKEN RAHOITUS OYJ
K-LUOTTO OY
KUNTAARHOITUS OYJ
KUNTIEN ASUNTOLUOTTO OYJ
LEONIA CORPORATE BANK OYJ
LEONIA KORTTI OY
LEONIA MB GROUP OY
LEONIA RAHOITUS OY
LUOTTOKUNTA
MERITA RAHOITUS OY
OKO-INVESTOINTILUOTTO PANKKI OYJ
OP-ASUNTOLUOTTO PANKKI OYJ
OP-RAHOITUS OY
SUOMEN ASUNTOLUOTTO PANKKI OYJ
SUOMEN HYPOTEEKKIYHDISTYS

Medlemsandelsbankerna i sammanslutningen av andelsbanker (244)

ÅLAJÄRVEN OSIUSPANKKI
ALASTARON OSIUSPANKKI
ALAVIESKAN OSIUSPANKKI
ALAVUODEN SEUDUN OSIUSPANKKI
ANDELSBANKEN FÖR ÅLAND
ANDELSBANKEN RASEBORG
ARTJÄRVEN OSIUSPANKKI
ASIKKALAN OSIUSPANKKI
ASKOLAN OSIUSPANKKI
AURAN OSIUSPANKKI
ELIMÄEN OSIUSPANKKI
ENON OSIUSPANKKI
ETELÄ-KARJALAN OSIUSPANKKI
ETELÄ-POHJANMAAN OSIUSPANKKI
ETELÄ-SAVON OSIUSPANKKI
EURAJOEN OSIUSPANKKI
EURAN OSIUSPANKKI
FORSSAN SEUDUN OSIUSPANKKI
HAAPAJÄRVEN OSIUSPANKKI
HAAPAMÄEN SEUDUN OSIUSPANKKI
HAAPAVEDEN OSIUSPANKKI
HAILUODON OSIUSPANKKI
HALSIAN OSIUSPANKKI
HAMINAN SEUDUN OSIUSPANKKI
HARJAVALLAN OSIUSPANKKI
HARTOLAN OSIUSPANKKI
HAUHON OSIUSPANKKI
HAUKIUIOREN OSIUSPANKKI
HEINÄVEDEN OSIUSPANKKI
HIMANGAN OSIUSPANKKI
HINNERJOEN OSIUSPANKKI
HIRVENSALMEN OSIUSPANKKI
HONKILAHDEN OSIUSPANKKI
HUHTAMON OSIUSPANKKI
HUUTTISTEN OSIUSPANKKI
HUMPPILAN OSIUSPANKKI
HÄMEENKOSKEN OSIUSPANKKI
HÄMEENLINNAN SEUDUN OSIUSPANKKI
IISALMEN OSIUSPANKKI
IITIN OSIUSPANKKI
IKAALISTEN OSIUSPANKKI
ILOMANTSIEN OSIUSPANKKI
JANAKKALAN OSIUSPANKKI
JOENSUUN OSIUSPANKKI
JOKIOISTEN OSIUSPANKKI
JUUAN OSIUSPANKKI
JUVAN OSIUSPANKKI
JÄMSÄN SEUDUN OSIUSPANKKI
KAINUIUN OSIUSPANKKI
KALAJOEN OSIUSPANKKI
KALKKISTEN OSIUSPANKKI
KANGASALAN OSIUSPANKKI
KANGASNIEMIEN OSIUSPANKKI
KANKAANPÄÄN OSIUSPANKKI
KANNUKSEN OSIUSPANKKI
KARJALAN OSIUSPANKKI
KARKIUN OSIUSPANKKI

KÄRUIAN OSIUSPANKKI
KÄRVIAN OSIUSPANKKI
KAUSTISEN OSIUSPANKKI
KEIKYÄN OSIUSPANKKI
KEMIN SEUDUN OSIUSPANKKI
KERIMÄEN OSIUSPANKKI
KESKI-SUOMEN OSIUSPANKKI
KESKI-UUDENMAAN OSIUSPANKKI
KESTILÄN OSIUSPANKKI
KESÄLAHDEN OSIUSPANKKI
KIHNÖN OSIUSPANKKI
KIHTELYVAARAN OSIUSPANKKI
KIUKALAN REKIJÖEN OSIUSPANKKI
KIUKOISTEN OSIUSPANKKI
KISKON OSIUSPANKKI
KITEEN SEUDUN OSIUSPANKKI
KIUKAISTEN OSIUSPANKKI
KOILLIS-SAVON OSIUSPANKKI
KOITIN-PERTUNMAAN OSIUSPANKKI
KOKEMÄEN OSIUSPANKKI
KOKKOLAN OSIUSPANKKI
KONTIOLAHDEN OSIUSPANKKI
KORPILAHDEN OSIUSPANKKI
KORSNÄS ANDELSBANK
KOTKAN SEUDUN OSIUSPANKKI
KOUVOLAN SEUDUN OSIUSPANKKI
KRONOBY ANDELSBANK
KUHMALAHDEN OSIUSPANKKI
KUIHMOISTEN OSIUSPANKKI
KUIHMON OSIUSPANKKI
KUIPION OSIUSPANKKI
KUIORTANEEN OSIUSPANKKI
KURUN OSIUSPANKKI
KUISAMON OSIUSPANKKI
KUIUSJOEN OSIUSPANKKI
KYMIJOEN OSIUSPANKKI
KÄRKÖLÄN OSIUSPANKKI
KÄRSÄMÄEN OSIUSPANKKI
KÄYLÄN OSIUSPANKKI
KÖYLÖN OSIUSPANKKI
LAPIN OSIUSPANKKI
LAPPO ANDELSBANK
LEMEN OSIUSPANKKI
LEPPÄVIRRRAN OSIUSPANKKI
LIEKSAAN OSIUSPANKKI
LIMINGAN OSIUSPANKKI
LIPERIN OSIUSPANKKI
LOHTAJAN OSIUSPANKKI
LOIMAAN OSIUSPANKKI
LOIMAAN SEUDUN OSIUSPANKKI
LOKALAHDEN OSIUSPANKKI
LOPEN OSIUSPANKKI
LOUNAIS-SUOMEN OSIUSPANKKI
LUHANGAN OSIUSPANKKI
LUOPIOISTEN OSIUSPANKKI
LUMMÄEN OSIUSPANKKI
LUVIAN OSIUSPANKKI
LÄNSI-UUDENMAAN OSIUSPANKKI
MAANINGAN OSIUSPANKKI
MARTTILAN OSIUSPANKKI
MASKIUN OSIUSPANKKI
MELLILÄN SEUDUN OSIUSPANKKI
MERIMASKIUN OSIUSPANKKI
METSÄMAAN OSIUSPANKKI
MIEHIKKÄLÄN OSIUSPANKKI
MIETILÄN OSIUSPANKKI
MOUHIJÄRVEN OSIUSPANKKI
MYNÄMÄEN OSIUSPANKKI
MYRSKYLÄN OSIUSPANKKI
MÄNTSÄLÄN OSIUSPANKKI
MÄNTÄN SEUDUN OSIUSPANKKI
NAGU ANDELSBANK
NAKKILAN OSIUSPANKKI
NIINIJOEN OSIUSPANKKI
NILSÄN OSIUSPANKKI
NIVALAN OSIUSPANKKI
NOUSIAISTEN OSIUSPANKKI
NURMEKSEN OSIUSPANKKI
ORIMATTILAN OSIUSPANKKI
ORIPÄÄN OSIUSPANKKI
ORIVEDEN SEUDUN OSIUSPANKKI
OSIUSPANKKI KANTRISALO
OSIUSPANKKI REALIUM
OULAISTEN OSIUSPANKKI
OULUN OSIUSPANKKI
OULUKUMMIUN OSIUSPANKKI
PAATTISTEN OSIUSPANKKI
PAAVOLAN OSIUSPANKKI
PADASJOEN OSIUSPANKKI
PALTAMON OSIUSPANKKI
PARIKKALAN SEUDUN OSIUSPANKKI

PARKANON OSIUSPANKKI
PEDERSÖRENEJDENS ANDELSBANK
PERHON OSIUSPANKKI
PERNIÖN OSIUSPANKKI
PERÄSINÄJOEN OSIUSPANKKI
PIEKÄMÄEN SEUDUN OSIUSPANKKI
PIELAVEDEN OSIUSPANKKI
PIHTIPUTAAN OSIUSPANKKI
POHJOLAN OSIUSPANKKI
POLVIJÄRVEN OSIUSPANKKI
PORIN SEUDUN OSIUSPANKKI
PORVOON OSIUSPANKKI
POSION OSIUSPANKKI
PUDASJÄRVEN OSIUSPANKKI
PUKKILAN OSIUSPANKKI
PULKKILAN OSIUSPANKKI
PUNKALAITUMEN OSIUSPANKKI
PUOLANGAN OSIUSPANKKI
PURMO ANDELSBANK
PYHÄJÄRVEN OSIUSPANKKI
PYHÄNÄN OSIUSPANKKI
PÄIJÄT-HÄMEEN OSIUSPANKKI
PÄLKÄNEEN OSIUSPANKKI
PÖYTÄN OSIUSPANKKI
RAAHEN SEUDUN OSIUSPANKKI
RANTASALMEN OSIUSPANKKI
RANTSILAN OSIUSPANKKI
RAUMAN SEUDUN OSIUSPANKKI
RAUTALAMMIN OSIUSPANKKI
RIIHIMÄEN SEUDUN OSIUSPANKKI
RIISTAVEDEN OSIUSPANKKI
RUHTINANSALMEN OSIUSPANKKI
RUOVEDEN OSIUSPANKKI
RYMÄTTYLÄN OSIUSPANKKI
RÄÄKKYLÄN OSIUSPANKKI
SALLAN OSIUSPANKKI
SALON SEUDUN OSIUSPANKKI
SAIVON OSIUSPANKKI
SAVITAIPALEEN OSIUSPANKKI
SAVONLINNAN OSIUSPANKKI
SIDBY ANDELSBANK
SIKAJOEN OSIUSPANKKI
SIMPELEEN OSIUSPANKKI
SOMERNIEMIEN OSIUSPANKKI
SOMERON OSIUSPANKKI
SONKAJÄRVEN OSIUSPANKKI
SOTKAMON OSIUSPANKKI
STRÖMFORS ANDELSBANK
SULKAVAN OSIUSPANKKI
SUODENNIEMIEN OSIUSPANKKI
SUOMUSSALMEN OSIUSPANKKI
SUONENJOEN OSIUSPANKKI
SYSÄN OSIUSPANKKI
SÄKYLÄN OSIUSPANKKI
TAIVALOSKEN OSIUSPANKKI
TAIVASSALON OSIUSPANKKI
TAMPEREEN SEUDUN OSIUSPANKKI
TARVAJOEN OSIUSPANKKI
TERVOLAN OSIUSPANKKI
TERVON OSIUSPANKKI
TOHOLAMMIN OSIUSPANKKI
TOIJALAN OSIUSPANKKI
TORNION OSIUSPANKKI
TURUN SEUDUN OSIUSPANKKI
TUUSPOVAARAN OSIUSPANKKI
TYRNÄVÄN OSIUSPANKKI
ULLAVAN OSIUSPANKKI
URJALAN OSIUSPANKKI
UTAJÄRVEN OSIUSPANKKI
UIKUNIEMIEN OSIUSPANKKI
VAKKA-SUOMEN OSIUSPANKKI
VALKEAKOSKEN OSIUSPANKKI
VALTIMON OSIUSPANKKI
VAMMALAN SEUDUN OSIUSPANKKI
VAMPILAN OSIUSPANKKI
VARKALAN OSIUSPANKKI
VARPAISJÄRVEN OSIUSPANKKI
VASA ANDELSBANK
VEHMERSALMEN OSIUSPANKKI
VESANNON OSIUSPANKKI
VETELIN OSIUSPANKKI
VETELIN YLIPÄÄN OSIUSPANKKI
VIEKIN OSIUSPANKKI
VIHANNIN OSIUSPANKKI
VIMPELIN OSIUSPANKKI
VIROLAHDEN OSIUSPANKKI
VIRTAIN OSIUSPANKKI
YLITORNION OSIUSPANKKI
YLIVIESKAN OSIUSPANKKI
YLÄ-KINTAUDEN OSIUSPANKKI
YLÄNEEN OSIUSPANKKI

YPÄJÄN OSUUSPANKKI
ÄHTÄRIN OSUUSPANKKI
ÖSTNYLANDS ANDELSBANK
ÖSTRA KORSHOLMS ANDELSBANK
ÖVERMARK ANDELSBANK

Centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker (1) OSUUSPANKKIKESKUS-OPK OSUUSKUNTA

Lokalandelsbanker (43)

ALAHÄRMÄN OSUUSPANKKI
HÄNNULAN OSUUSPANKKI
HELLANMAAN OSUUSPANKKI
HONKAJOEN OSUUSPANKKI
ISOJOEN OSUUSPANKKI
JOROISTEN OSUUSPANKKI
JÄMIJÄRVEN OSUUSPANKKI
KANNONKOSKEN OSUUSPANKKI
KAUHAVAN OSUUSPANKKI
KEITILEEN OSUUSPANKKI
KEURUUN OSUUSPANKKI
KIURUVEDEN OSUUSPANKKI
KONNEVEDEN OSUUSPANKKI
KORTESJÄRVEN OSUUSPANKKI
KOSKEN OSUUSPANKKI
KOVELAHDEN OSUUSPANKKI
KURIKAN OSUUSPANKKI
KYRÖN SEUDUN OSUUSPANKKI
KYRÖNMAAN OSUUSPANKKI
KYYJÄRVEN OSUUSPANKKI
LAHIAN OSUUSPANKKI
LAMMIN OSUUSPANKKI
LANNEVEDEN OSUUSPANKKI
LÄPINLÄHDEN OSUUSPANKKI
LAPPAJÄRVEN OSUUSPANKKI
LAPUAN OSUUSPANKKI
LAVIAN OSUUSPANKKI
LEHTIMÄEN OSUUSPANKKI
LIEDON OSUUSPANKKI
MULTIAN OSUUSPANKKI
NIVALAN JÄRVIKYLÄN OSUUSPANKKI
PETÄJÄVEDEN OSUUSPANKKI
PIIKKIÖN OSUUSPANKKI
PYHÄSELÄN OSUUSPANKKI
REISJÄRVEN OSUUSPANKKI
SIEVIN OSUUSPANKKI
SIILINJÄRVEN OSUUSPANKKI
SUUPOHJAN OSUUSPANKKI
TIISTENJOEN OSUUSPANKKI
TUUSNIEMEN OSUUSPANKKI
VASKION OSUUSPANKKI
VIEREMÄN OSUUSPANKKI
YLHÄRMÄN OSUUSPANKKI

Pantlääneinrättningar (13)

HELSINGIN PANTTI-OSAKEYHTIÖ
HÄMEEN PANTTILAINAKONTTORI OY
KYMEN PANTTILAINAAMO OY
LAHDEN PANTTI OY
LOHJAN PANTTILAINA OY
OULUN PANTTILAINAKONTTORI OY
PANTTILAINAOSAKEYHTIÖ EUROPANTTI OY
PÄIJÄT-HÄMEEN PANTTI OY
ROVANIEMEN PANTTILAINAKONTTORI OY
SATAPANTTI OY
SUOMEN ARVOPANTTI OY
SUOMEN LUOTTO-PANTTI OY
TUOLON PANTTI OY

Sparbanker (39)

EKENÄS SPARBANK
ERÄJÄRVEN SÄÄSTÖPANKKI
ETELÄ-KARJALAN SÄÄSTÖPANKKI
EURAJOEN SÄÄSTÖPANKKI
HAUHON SÄÄSTÖPANKKI
HOUTSKÄRS SPARBANK
HUITTISTEN SÄÄSTÖPANKKI
IKAALISTEN SÄÄSTÖPANKKI
KALANNIN SÄÄSTÖPANKKI
KIIOISTEN SÄÄSTÖPANKKI
KORPO SPARBANK
KORTESJÄRVEN SÄÄSTÖPANKKI
KRISTINESTADS SPARBANK
KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI
KVEVLAX SPARBANK
LAMMIN SÄÄSTÖPANKKI
LIEDON SÄÄSTÖPANKKI
LUOPIOISTEN SÄÄSTÖPANKKI
LÄNGELMÄEN SÄÄSTÖPANKKI
LÄNSI-UUDENMAAN SÄÄSTÖPANKKI
MIETOISTEN SÄÄSTÖPANKKI

MYRSKYLÄN SÄÄSTÖPANKKI
NAGU SPARBANK
NÄRPES SPARBANK
PADASJOEN SÄÄSTÖPANKKI
PARKANON SÄÄSTÖPANKKI
PYHÄRANNAN SÄÄSTÖPANKKI
RENGON SÄÄSTÖPANKKI
SOMERON SÄÄSTÖPANKKI
SUODENNIEMEN SÄÄSTÖPANKKI
SUOMENNIEMEN SÄÄSTÖPANKKI
SYSMÄN SÄÄSTÖPANKKI
SÄÄSTÖPANKKI OPTIA
TUULOKSEN SÄÄSTÖPANKKI
TÖYSÄN SÄÄSTÖPANKKI
VÖRÄ SPARBANK
YLHÄRMÄN SÄÄSTÖPANKKI
YTERMARK SPARBANK
ÖVERMARK SPARBANK

Sparbanksaktiebolag (1)

AKTIA SPARBANK ABP

Holdingsammanslutningar (3)

ÄNE GYLLENBERG AB
LEONIA OYJ
NORDEA COMPANIES FINLAND (NCF) ABP

Utländska kreditinstitutets representationskontor i Finland (6)

ABN AMRO BANK N.V.
INTERNATIONAL BANK OF ST. PETERSBURG
LANDESBANK SCHLESWIG-HOLSTEIN
NORDFINANZ BANK ZÜRICH
REPRESENTATIVE OFFICE OF JOINT STOCK BANK SOBNBANK IN FINLAND
SOCIÉTÉ GÉNÉRALE

Utländska kreditinstitutets filialer i Finland (18)

BMW FINANCIAL SERVICES SCANDINAVIA AB
CATERPILLAR FINANCIAL NORDIC SERVICES AKTIEBOLAG
CITIBANK INTERNATIONAL PLC
CREDIT AGRICOLE INDOSUEZ
D. CARNEGIE AB
DANSKE BANK A/S
DEUTSCHE BANK AKTIENGESellschaft
ECREDIT AB
FCE BANK PLC
GE CAPITAL EQUIPMENT FINANCE AB
HANDELSBANKEN FINANS AKTIEBOLAG (PUBL)
SCANIA FINANS AKTIEBOLAG
SEB FINANS AB (PUBL)
SEB KORT AB
SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN AB (PUBL)
SVENSKA HANDELSBANKEN AB (PUBL)
TELIA FINANS FINLAND
XEROX CREDIT AKTIEBOLAG

Säkerhetsfonder (4)

LIHKEPANKKIEN JA POSTIPANKKI OY:N VAKUUSRAHASTO
OSUUSPANKKIEN VAKUUSRAHASTO
PAIKALLISOSUUSPANKKIEN VAKUUSRAHASTO
SÄÄSTÖPANKKIEN VAKUUSRAHASTO

Insättingsgarantifonden (1)

TALLETUSSUOJARAHASTO

SAMMANSLUTNINGAR PÅ KAPITALMARKNADEN

Parter inom värdeandelssystemet (12)

AKTIA SPARBANK ABP
HEX SECURITIES SERVICES LTD OY
LEONIA BACK OFFICE OY
LEONIA PANKKI OYJ
MERTIA PANKKI OYJ
OSUUSPANKKIEN KESKUSPANKKI OYJ
OSUUSPANKKIKESKUS-OPK OSUUSKUNTA
OY SAMLINK AB
SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN AB (PUBL) HELSINGFORSFILIALEN
SUOMEN ARVOPAPERIKESKUS OY
SVENSKA HANDELSBANKEN AB (PUBL), FILIALVERKSAMHETEN I FINLAND
ÅLANDSBANKEN ABP

Marknadspatser (1)

HELSINGIN ARVOPAPERI- JA JOHDANNAISPÖRSSI, SELVITYSYHTIÖ OY

Fondbolag (26)

AKTIA RAHASTOYHTIÖ OY
ALFRED BERG RAHASTOYHTIÖ OY
AURATOR RAHASTOYHTIÖ OY
CARNEGIE RAHASTOYHTIÖ OY
CONVENTUM RAHASTOYHTIÖ OY

EVLI-RAHASTOYHTIÖ OY
FIDES RAHASTOYHTIÖ OY
FIM RAHASTOYHTIÖ OY
FONDITA RAHASTOYHTIÖ OY
GYLLENBERG FONDBOLAG AB
HANDELSBANKEN FONDBOLAG AB
HIISI RAHASTOYHTIÖ OY
MANDATUM RAHASTOYHTIÖ OY
MERITA RAHASTOYHTIÖ OY
MYRIADI RAHASTOYHTIÖ OYJ
OP-RAHASTOYHTIÖ OY
PYN RAHASTOYHTIÖ OY
RAHASTOYHTIÖ 3C OY
RAMSAY & TUUTTI RAHASTOYHTIÖ OY
SAMPO RAHASTOYHTIÖ OY
SAMPO-LEONIA RAHASTOYHTIÖ OY
SELIGSON & CO RAHASTOYHTIÖ OYJ
TAPIOLA RAHASTOYHTIÖ OY
TREVISE RAHASTOYHTIÖ OY
WIP RAHASTOYHTIÖ OY
ÅLANDSBANKEN FONDBOLAG AB

Värdepappersföretag (48)

AKTIA ASSET MANAGEMENT OY
AKTIA FONDKOMMISSION AB
ALEXANDER CORPORATE FINANCE OY
ALFRED BERG FINLAND OYJ ABP
ALFRED BERG OMAISUUDENHOITO OY
AROS SECURITIES OY
AROSMAIZELS CORPORATE FINANCE OY
AROSMAIZELS EQUITIES OY
AURATOR VARAINHOITO OY
CAPINORDIC ASSET MANAGEMENT OYJ
CARNEGIE VARAINHOITO SUOMI OY
CONVENTUM ASSET MANAGEMENT OY
CONVENTUM CORPORATE FINANCE OY
CONVENTUM PANKKIIRILIKE OY
DANSKE CAPITAL FINLAND OY
EFICOR OYJ
EQ PANKKIIRILIKE OY
ESTLANDER & RÖNNLUND FINANCIAL PRODUCTS AB
EVLI CORPORATE FINANCE OY
EVLI RAHAMARKKINAT OY
EVLI VARAINHOITO OY
FIDES ASSET MANAGEMENT OY
FIM OMAISUUDENHOITO OY
FIM PANKKIIRILIKE OY
GYLLENBERG ASSET MANAGEMENT OY
HIISI PANKKIIRILIKE OY
ICECAPITAL PANKKIIRILIKE OY
MANDATUM OY
MANDATUM PANKKIIRILIKE OY
MANDATUM VARAINHOITO OY
MERITA ASSET MANAGEMENT OY
OPSTOCK OY
OY AHOLA & MALINIEMI PARTNERS AB
OY UNITED BANKERS PANKKIIRILIKE, FONDKOMMISSION AB
PANKKIIRILIKE EVLI OYJ
PANKKIIRILIKE EVLI-OPTIOT OY
PANKKIIRILIKE SOFI OYJ
PCA CORPORATE FINANCE OY
SAMPO VARAINHALLINTA OY
SAMPO-LEONIA OMAISUUDENHOITO OY
SEINÄJOEN PANKKIIRILIKE OY
SELIGSON & CO ACM VARAINHOITO OY
SELIGSON & CO OYJ
TAPIOLA OMAISUUDENHOITO OY
UNITED BANKERS OMAISUUDENHOITO OY
VARAINHALLINTA TRESOR OY
WAHLSTRÖM IMMONEN PARTNERS OY
ÅLANDSBANKEN ASSET MANAGEMENT AB

Holdingsammanslutningar för värdepappersföretag (9)

BAGG HOLDING AB
CONVENTUM OYJ
EQ ONLINE OYJ
ER-GROUP OY
FINANSSI-SAMPO OY
FIRSTRÖM OY
HIISI GROUP OY
OY UB FINANCE AB
WELNESOR OY

Ersättningsfonden för investerarskydd (1)

SIJOTTAJIEN KORVAUSRAHASTO

Historik över finansmarknaden och finanstillsynen

Svenska tiden
1100-talet

1659 Sverige-Finlands konung Karl X Gustav inrättade en banköverinspektörstjänst för övervakningen av Palmstruchska banken, som hade filial även i Åbo. Tjänsten drogs dock in rätt snart efter att banken hade upphört med sin verksamhet på grund av konkurs 1668.

1668 Verksamheten i Palmstruchska banken övertogs av Rikens Ständers Bank (nuvarande Sveriges riksbank), den första centralbanken i världen. Dess verksamhet övervakades av sex bankfullmäktige. Finland berördes av bankens verksamhet fram till 1840, då den svenska myntenheten slutligt togs ur cirkulation i Finland.

1811 Finlands Bank grundades.

1820-talet De första sparbankerna inrättades i Finland och Sverige.

Ryska tiden
1809–1917

1860 Finland fick en egen myntenhet, marken.

1862 Den första affärsbanken (sedermera Föreningsbanken i Finland Ab) etablerades i Finland.

1866 I och med utvecklingen av ett affärsbankssystem stiftades den första banklagen i Finland. Anvisningarna om tillsynen över bankerna utfärdades av Senaten, och särskilda ombud tillsattes i bankerna för att övervaka att anvisningarna följdes.

1868 Finlands Bank underställdes ständerna (senare riksdagen).

1895 Sparbankslagen trädde i kraft. I den centraliserades tillsynen för första gången.

Självständighetstiden
1917–

1920 Centralpenninginrättningen för andelskassorna förordnades att utöva tillsyn över kassorna.

1922 Bankinspektionen inrättades med uppgift att övervaka affärsbankerna. Inspektionen var underställd finansministeriet.

1993 Bankinspektionens verksamhet upphörde i och med att lagen om finansinspektionen trädde i kraft och Finansinspektionen inledde sin verksamhet vid Finlands Bank.

1995 Finland blev medlem av EU.

1999 Euroeran inleddes.

Tillsynsområdet har utvidgats:

1933 Hypoteksbankerna

1970 Sparbankerna, andelsbankerna, kreditaktiebolagen och bankernas säkerhetsfonder

1979 Hypoteksföreningen och utländska kreditinstituts representationskontor

1987 Placeringsfonderna och fondbolagen

1988 Postbanken Ab och derivatmarknaden

1989 Värdepappersmarknaden

1991 Utländska kreditinstituts filialer och värdeandelssystemet

1992 Kreditinstitut enligt lagen om finansieringsverksamhet och sparbankssiftelserna

1993 Pantlåneinrättningarna

1994 Kreditinstitutens konsolideringsgrupper och utländska företag som tillhandahåller tjänster

1996 Värdepappersföretagen

Tillsynsobjektens risker

Kreditrisk är den grundläggande risken inom bankverksamheten och uppstår när motparten, i regel låntagaren, inte förmår fullgöra sina förpliktelser. Realiserad kreditrisk syns i oreglerade krediter och kreditförluster. Den s.k. länderrisken, som hänför sig till utländska fordringar, är också en del av kreditrisken.

Marknadsrisk, dvs. positionsrisk, omfattar valutakursrisk, ränterisk, aktiekursrisk, fastighetsprisrisk och likviditetsrisk. Marknadsrisken realiserar när marknadspriserna förändras i en riktning som är ofördelaktig för tillsynsobjektet.

Operativ risk är en kvalitativ risk, som hänför sig bl.a. till ledningens och personalens kompetens, systemens funktionssäkerhet samt missbruk. Operativ risk kan också omfatta legal risk och anseenderisk. Den operativa risken är en grundläggande risk inom investeringstjänsteverksamheten.

Strategisk risk uppkommer om tillsynsobjektet väljer fel strategi i sin strävan efter resultatgivande affärsverksamhet. Fel vald strategi syns

exempelvis som förlustbringande verksamhet, oförmåga att svara på de utmaningar som konkurrensläget medför eller försämrade kapitaltäckning. En annan sida av den strategiska risken är oförmåga att anpassa den utvalda strategin till omvärldsförändringar, dvs. s.k. omvärldsrisk. Tillsynsobjektet måste också kunna anpassa sig till utvecklingen inom den internationella och nationella lagstiftningen och tillsynsverksamheten.

Alla risker kan tolkas som delar av den strategiska risken. Kreditportföljens sammansättning är ett strategiskt val, liksom också storleken av marknadspositionerna och målnivån för personalens kompetens och systemens funktionssäkerhet (se figur s. 19).

Analys av depositionsbankernas ränteriskposition

Inkomstrisken visar vilken effekt en räntestegring på en procentenhet har på den totala balansräkningen. Beräkningen gäller finansieringen av underskottet eller placeringen av överskottet för de korta maturiteterna under ett år räknat från rap-

porteringstidpunkten. För poster i euro beräknas inkomstrisken därför i form av olika antaganden om räntekorrigeringen i avistainlåningen. Ju senare räntekorrigeringen i avistainlåningen sker, desto positivare är effekten av en ränteuppgång på bankernas resultat. Insättarna har visat sig reagera rätt trögt på ränteförändringar. Här har insättningarna hänförs till maturitetsklassen 9–12 månader, dvs. durationsantagandet är 10,5 månader.

Investeringsrisken speglar värdeförändringen i omsättningsbara fordringsbevis vid en räntestegring på en procentenhet. I investeringsriskanalysen beaktas räntekänsligheten (värdeförändringen till följd av en ränteuppgång) också för de åtaganden utanför balansräkningen som ingår i handelslagret.

Investeringsrisken mäter den omedelbara nuvärdesförändringen och beräknas på basis av fordringsbevisens och derivatens maturitet. Inkomstrisken mäter förändringen i räntenettet med ett års horisont. Inkomstrisken och investeringsrisken beräknas således med olika tidshorisonter, vilket innebär att siffrorna inte är jämförbara.

Förkortningar som förekommer i verksamhetsberättelsen (s. 32–36)

FESCO	Forum of European Securities Commissions
BSC	Banking Supervision Committee
BAC	Banking Advisory Committee
IOSCO	International Organization of Securities Commissions
IMF	International Monetary Fund
IAIS	International Association of Insurance Supervisors
ICBS	International Conference of Banking Supervisors
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering
FESCOPOL	The FESCO Exchange of Information and Surveillance Co-ordination Group

FESCO:s arbetsgrupper och standarder (s. 34–35)

Arbetsgrupp för investerarskydd
Standards for Investor Protection

Arbetsgrupp för marknadsmissbruk
Market Abuse

Arbetsgrupp för alternativa handelssystem
Alternative Trading Systems

Standarder för klassifikation av yrkesmässiga och icke-yrkesmässiga investerare.
Categorisation of Investors for the Purpose of Conduct of Business Rules

Kommittéer (s. 32)

Visemannakommitté
Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets

Värdepapperskommitté
European Securities Committee

Tillsynskommitté
European Securities Regulators Committee

Rapporter (s. 32–36)

Rapport om fusioner och företagsköp inom banksektorn i EU
Mergers and Acquisitions involving the EU banking industry -facts and implications

Rapport om EU-bankernas marginaler och utlåningskriterier
EU banks' margins and credit standards

Rapport om inkomststrukturen i EU-bankerna
EU banks' income structure

Rapport om tillgångsprisernas inverkan på bankernas stabilitet
Asset prices and banking stability

Baselkommitténs rekommendation om redovisningen av kreditportföljen
Sound Practices for Loan Accounting and Disclosures

